

פנינים לשבת

ממעייני היהדות

פרשת "תרומה"

א' (ב' דר"ח) אדר א' תשע"ד, (01/02/2014)

מוקדש לע.ג. בתנו היקרה
אודליה פינקלר ע"ה

בת זהבה ושמעון תורג'מן יבדלא"ו
 נלב"ע ביום שלישי כ"ו סיון תשע"ג

ת.נ.צ.ב.ה

ליקט וערך:
 שמעון תורג'מן

ירושלים	תל אביב	חיפה	באר-שבע	חשפונאים
16:37	16:52	16:41	16:52	16:54
17:50	17:52	17:50	17:53	17:52

כניסת שבת

יציאת השבת

תוכן עניינים

<u>מס'</u>	<u>הנושא</u>	<u>עמ'</u>
1 .	פרשת תרומה – על הפרשה	2
2 .	לקח טוב מהפרשה	8
3 .	דברי חכמה מחכמינו על הפרשה	18
4 .	בין אדם לחברו	64
5 .	במעגל השנה היהודית, מושגים ביהדות ודמויות חשובות בהיסטוריה היהודית	66
6 .	סיפור ופתגם – עם מוסר השכל	81
7 .	החיים הבריאים	101
8 .	אירועים היסטוריים שקרו בשבוע הזה לפני שנים	104
9 .	המקורות מהם לוקטו הפנינים לפרשה ומוספיה רשימת פרסומי גמ"ח תורג'מן בנושא מעגל השנה ובנושא מעגל החיים של היהודי לכניסה או להסרה מרשימת התפוצה , נא לפנות לדוא"ל: h-tourjy@smile.net.il	105 בכריכה האחורית

על הפרשה 1

1.1. נתונים על הפרשה

פרשת תרומה היא פרשת השבוע השביעית בספר שמות. הפרשה מתחילה בפרק כ"ה פסוק א' ומסתיימת בפרק כ"ז פסוק י"ט.

בחלק מהשנים קוראים את פרשת תרומה בשבת הסמוכה לפורים, ולפיכך קוראים בה גם את הפרשייה השנייה מ"ארבעת הפרשיות" – "פרשת זכור".

השנה היא שנה מעוברת ופרשת תרומה חלה השנה בר"ח אדר א'

שם הפרשה היא המילה השתים עשר בה פותחת הפרשה :

" א. וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר. ב. דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה מֵאֵת... " בפרשה זו יש 96 פסוקים

נתונים סטטיסטיים – מספריים על פרשת תרומה											
מצוות לא תעשה	מצוות עשה	סה"כ מצוות	סה"כ אותיות	סה"כ מילים	סה"כ פסוקים	סה"כ פרקים	סה"כ שורות בס"ת	ומסתיימת ב-		הפרשה מתחילה ב-	
								פסוק	פרק	פסוק	פרק
1	2	3	4,692	1,145	96	3	155	פסוק	פרק	פסוק	פרק
								י"ח	כ"ד	א'	כ"א
7	6	6	9	8	5	8	10	דירוג פרשת תרומה בפרשות חומש שמות			
28	26	27	40	45	38	32	43	דירוג פרשת תרומה בפרשות חמישה חומשי תורה			

1.2. תוכן הפרשה

הפרשה עוסקת כולה בנושא אחד: הציווי של אלוהים למשה על בניית המשכן. בתחילה מצווה ה' את משה לאסוף מבני ישראל תרומות לבניין המשכן. אחר מובאים בה בזה אחר זה הוראות מדויקות לבנייתם של המשכן וכליו, בסדר זה: ארון הברית, הכפורת, שולחן לחם הפנים, המנורה, יריעות המשכן, קרשי המשכן, האדנים, הפרוכת, מזבח הנחושת וקלעי חצר המשכן. ביחס לכל אחד מן הכלים מפורטים החומרים מהם יש לבנות את הכלי ומידות הכלי.

1.3. ההפטרה

א. השבת שפרשת תרומה חלה בר"ח אדר א' אנו מפטירים את ההפטרה לשבת ראש חודש: " כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כְּסֵאֵי... " בספר ישעיה פרק ס"ו מראשית הפרק – ועד אחריתו – סוף הספר – פסוק כ"ד ומסיימים בטוב ע"י חזרה על פסוק כ"ג: " וְהָיָה מִדֵּי-חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבַּת בְּשַׁבַּתוֹ יָבֹוא כָּל-בָּשָׂר לְהַשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי אֲמֵר ה'.

ב. כשפרשת תרומה חלה בשבת זכור (לא השנה) אנו מפטירים את הפטרת שבת זכור בספר שמואל א' פרק ט"ו

ג. כשפרשת תרומה חלה בשבת רגילה (לא השנה) אנו מפטירים את ההפטרה הרגילה של הפרשה: "וה' נתן חכמה לשלמה" בספר מלכים א' מפרק ה' פסוק כ"ו עד פרק ו' פסוק י"ג.

1.4. הקשר בין הפרשה להפטרותה

הפרשה

על פי המתואר בפרשת השבוע, פרשת תרומה, המשכן הוא בעיקרו חומר: זהב וכסף ונחושת, ותכלת וארגמן ועורות וקרשים, צבעים מן החי והצומח. שמן למאור ובשמים. אין החומרים קדושים. מה שמבדיל בין קודש לחול הם מחשבותיו ומעשיו של האדם. פרשת תרומה מלמדת אותנו שבכסף ניתן להשתמש לצרכים טהורים, בכשרות. חז"ל אמרו כי "צדיקים, ממונם חביב עליהם כגופם". כשם שהם משתמשים בגופם לעבודת הבורא, כך הם משתמשים בממונם. בני ישראל נדרשו לתת תרומה למשכן. התרומה באה בנדבה: "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה, מאת כל איש אשר ידבנו ליבו תקחו את תרומתי". תכלית התרומה: "ועשו לי מקדש, ושכנתי בתוכם." נדבה מציינת את טוב ליבו של התורם. מכאן תיאור הפעולה: ידבנו ליבו. התורה מכנה את התורם: נדיב לב. התעוררות הלב לעשות מעשה שאיננו חובה, מתוך הכרה בערכו ומתוך רצון, היא הנדבה. מכאן גם המושג "התנדבות", המתאר פעולות הנעשות מעבר לנדרש, שלא על מנת לקבל טובת הנאה, מתוך רצון והסכמה. התרומה עניינה הגבהה למעלה. התורם מרים את

הכסף לגבוה. אך כאשר הוא נוטל מממונו או מזמנו הפנוי ותורם לעניין שבקדושה או עניין חשוב, הרי שהוא עצמו מורם ונעשה נעלה יותר. יש לחייו קשר אל האלוקי. הכסף שצבר משמש לא רק לענייני העולם הזה אלא לעניינים שבשמים. מכספים כאלה נבנה המשכן במדבר. המשכן המתואר בפרשה הוא משכן ארעי הבנוי מעצים וכיסויי אהל. האנשים השתתפו בו לא רק במתן תרומות כסף וחומרים אלא אף בעבודה עצמה: "וכל אשה חכמת לב בידיה טוו, ויביאו מטהו את התכלת ואת הארגמן את תולעת השני ואת השש. וכל הנשים אשר נשא לבן אותנה בחכמה טוו את העיזים... כל איש ואשה אשר נדב לבם אותם, להביא לכל המלאכה אשר ציווה ה' לעשות ביד משה הביאו בני ישראל, נדבה לה'.

ההפטרה

ההפטרה מספרת על בניין מקדש שלמה. הבית הוא בנין קבע. "ויסיעו אבנים גדולות, אבנים יקרות ליסד הבית, אבני גזית". הבית מרשים במידותיו: ששים אמה ארכו, ועשרים רחבו, ושלושים אמה קומתו". מידות הבית באורך וברוחב כפולות מן המשכן, וגובהו של הבית הוא פי שלושה מזה של המשכן. אך לעומת המשכן שהיה כולו על בסיס שת התנדבות ותרומה, ובני ישראל הם הפועלים לבנותו, פותחת ההפטרה ביוזם: וה' נתן חכמה לשלומה. המקדש לא נבנה מתרומות. המלך מטיל מס של עבודה כדי לבנותו: ויעל המלך שלמה מס מכל ישראל ויהי המס שלושים אלף איש. מערכת שלמה מופעלת כדי לכפות את העם להשתתף במפעל. "ואדונירם על המס. ויהי לשלמה שבעים אלף נושא סבל ושמונים אלף חוצב בהר. לבד משרי הניצבים לשלמה אשר על המלאכה, שלושת אלפים ושלוש מאות, הרודים בעם העושים במלאכה. וכמה מזכירים לנו הדברים מפעל בניין קודם, שבו השתתף עם ישראל בעל כורחו, בניית ערי המסכנות במצרים: "וישימו עליו שרי מיסים..." לא מפעל בניה עממי, כמו המשכן במדבר אלא בנין היכל, על פי מצוות מלך בעבודת כפיה. שלמה משתף מלך זר בהקמת המקדש. הקמתו של בניין כזה, עלולה להשכיח את מטרותו. ההפטרה מסיימת בנבואת ה' לשלומה, נבואה הנמצאת באמצע תיאור בניין הבית. הבית הזה אשר אתה בונה אם תלך בחוקותי ואת משפטי תעשה ושמרת את כל מצוותי ללכת בהם, והקמותי את דברי אתך, אשר דברתי אל דוד אביך. ושכנתי בתוך בני ישראל, ולא אעזב את עמי ישראל. אברבנאל מבאר: אל תחשוב שלמה שהבית

יעמוד לעד ולעולמי עולמים, ובעבור זה תעשה הבנין כל כך קיים וחזק, כי הנה התמדתו תלוי בתנאי, 'אם תלך בחוקותי'. לא עצים ואבנים מבטיחים את קיומו של הבית אלא הליכה בדרכי ה'. לא יופיו והדרו של הבנין הם ערובה להשראת השכינה בבית. מצוות ומעשים טובים הם החשובים. סופה של ההפטרה חוזר אל תחילת הפרשה: "ועשו לי מקדש, ושכנתי בתוכם". לא בתוכו, אלא בתוכם. בליבו של כל אחד ואחד ובתוך העם כולו. ובסיום ההפטרה "ושכנתי בתוך בני ישראל ולא אעזב את עמי ישראל".

1.5 . תקציר מהנושאים בהם עוסקת פרשת תרומה

א. פרשת השבוע עוסקת בתיאור של כלי המשכן. בני ישראל מצווים בעת כניסתם לארץ לבנות בית מקדש אשר יהיה אמצעי הקשר בין הקב"ה לבני ישראל "ועשו לי, מקדש; ושכנתי בתוכם" כשבתוך המקדש היו מספר עמדות (כלים) לעבודת ה'. עד לבניית המקדש עמדות אלו מוקמו במשכן שהיה מעין בית מקדש נייד. נשאלת השאלה מדוע נאמר מקדש ולא נאמר משכן? ועל כך מסביר האבן עזרא (מפרש שחי בספרד בתקופת תור הזהב). שבמשכן שוכנת השכינה והשכינה היא קדושה ומקדש זה מלשון קדוש. תשובה נוספת. שבמהות, משכן ומקדש חד-הם שההבדל בניהם שמשכן הוא דבר ארעי ומקדש זה בית הקבע ובמילים של היום משכן זה קראוון או קרווילה כמו ביישוב ניצן של מפוני גוש קטיף ומקדש זה יישוב הקבע והתורה מדגישה שבמהות אין הבדל שהיינו יכולים לחשוב שמשכן ומקדש זה שני דברים שונים באה התורה ובמשפט אחד כרכה את שני המושגים "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" לשון משכן

ב. שאלה נוספת שנשאלת מדוע יש שינוי בלשון מיחיד לרבים עשו לי- לשון יחיד למול ושכנתי בתוכם- לשון רבים? ועל כך יש מפרשים המסבירים "שבא הכתוב להודיעם שלא יעלה בדעתם שעיקר המשכן הם הקרשים ושאר הכלים, אלא עליהם לדעת שהעיקר שהם יטהרו ליבם ויהיו יהודים כשרים ושבזה יביאו להשראת השכינה בתוכם בליבם" הסבר נוסף ומעניין שלשון הפסוק הינה לשון תנאי שאם תעשו לי מקדש בין כלשונו ובין בלבבכם אזי ושכנתי בתוכם.

ג. בני ישראל מצווים לתרום חומרי גלם לבניין המשכן וכליו כשגודל התרומה נקבע על ידי כל איש בנפרד בהתאם ליכולתו. חומרי הגלם היו כסף, זהב, נחושת, יריעות בד מסוגים שונים, אבני חן ועצים (קרשים) ומדוע נצטוו בני

ישראל לתת תרומה לבניית המשכן? יש המסבירים זאת מטעמים של חינוך שאומר הקב"ה לבני ישראל שעליכם לתת משלכם לטובת הציבור וכמובן זה הבסיס למצוות הצדקה שעל כל אחד ואחד לקחת חלק ממנו ולהעביר הן לצורכי היחיד והן לצורכי הרבים.

ד. הקב"ה מראה למשה את כיצד להקים ולבנות את המשכן וכליו בכך שהציג בפניו דוגמאות (מודל מוקטן, Demo) וכן מסר ביד משה שרטוטים ותוכניות עבודה מפורטות לכל הכלים "כְּכֹל, אֲשֶׁר אָנִי מֵרְאֶה אוֹתְךָ, אֵת תְּבִנֹת הַמִּשְׁכָּן, וְאֵת תְּבִנֹת כָּל בְּלִי; וְכֵן, תַּעֲשׂוּ". בנוסף תוכנן לכל הכלים כיצד ניתן יהיה להוביל אותו והשיטה היתה שלכל כלי הלחימו טבעות מזהב ואשר בתוכם השחילו מוטות עץ והכוהנים נשאו בכתפיהם את המשכן וכליו.

ה. במשכן היו מספר עמדות עבודה ובהם ארון הקודש שהיה בנוי משלושה ארונות כשהארון החיצוני והפנימי היה עשוי זהב טהור והאמצעי עשוי מעץ כשמעל הארון הכין משה כיסוי מזהב שעליו דמות של שני מלאכים הפונים אחד לשני בתוך הארון הניח משה את לוחות הברית שקיבל בהר סיני. (דוגמא לארון ניתן לראות על פי דמיונו של סטיבן שפילברג בסרט "שודדי התיבה האבודה" בכיכובו של הריסון פורד בדמות הארכיאולוג אינדיאנה ג'ונס). כלי נוסף היה השולחן שגם הוא היה עשוי מעצי שיטים מצופים זהב טהור והיה מיועד להניח עליו את שנים עשר ככרות הלחם ששימשו לעבודת הכוהנים ובנוסף כל כלי השולחן גם היו עשויים זהב. מזבח הקטורת שעליו הקטירו את קטורת על מנת להשרות ריח טוב במשכן וכן מזבח הנחושת שעמד החצר המשכן ועליו הקריבו את הקורבנות.

ו. העמדה הידועה והמפורסמת ביותר היתה מנורת הזהב שהיתה בנויה מקשה אחת (יציקה אחת, ללא הלחמות ובנוייה מגוש זהב אחד). נאמר "מְקֻשָּׁה תַּעֲשֶׂה הַמְּנֹרָה" בכל הכלים נאמר ויעש משה ואילו המנורה נאמר תַּעֲשֶׂה ועל כך אומר רש"י ש"משה התקשה בבניית המנורה ולכן ה' אמר לו לזרוק את גוש הזהב לתנור היציקה והמנורה נעשתה מאליה. ישנם חילוקי דעות כיצד היתה נראית המנורה יש הטוענים שקני המנורה היו באלכסון מהעמוד המרכזי ואולם הדעה המקובלת הינה צורת המנורה כפי שמופיעה בתבליט האבן שעל שער טיטוס שברומא, וכן על סמל מדינת ישראל.

ז. המשכן היה מחולק לשני חלקים: הקודש וקודש הקודשים. (כנ"ל גם בבית המקדש שנבנה בירושלים על הר הבית היו לבנין שני חלקים) כשפרוכת (מסך/וילון) היתה מפרידה ביניהם. במקדש הקודשים מיקם משה את ארון הקודש (ארון העדות) ואילו המנורה, השולחן ומזבח הזהב מוקמו בקדש.

ח. משה הכין בנוסף גם את חצר המשכן וכן את הגדר העוטפת את חצר כשבתוך החצר מוקם מזבח הנחושת.

ט. ניתן לראות דוגמאות של כל כלי המקדש במכון המקדש הנמצא ברובע היהודי בירושלים. תמונות ותיאורים של כלי המקדש ניתן למצוא באתר של מכון המקדש [/http://www.temple.org.il](http://www.temple.org.il)

י. כל מי שקורה את הפרשה בוודאי שואל את עצמו מדוע נצטוו בני ישראל לבנות משהו מפואר? החל במשכן וכליו דרך בית ראשון שבנה שלמה המלך ועליו נאמר בספר מלכים "וַיִּצְפֹּף שְׁלֹמֹה אֶת הַבַּיִת מִפְּנִימָה, זָהָב סָגוּר; וַיַּעֲבֹר בְּרֵתִיקוֹת (בְּרֵתוֹקוֹת) זָהָב, לְפָנֵי הַדְּבִיר, וַיִּצְפֹּהוּ, זָהָב. וְאֵת כָּל הַבַּיִת צָפָה זָהָב, עַד תָּם כָּל הַבַּיִת" וכלה בבית שני שעליו נאמר במסכת סוכה "מי שלא ראה בית המקדש בבניינו לא ראה בניין מפואר מעולם" עוד מסופר בתלמוד במסכת בבא בתרא, שבית המקדש השני שבנה הורדוס היה בנוי מאבני כוחל, שיש ומרמר – אבנים חלקות בצבעים כחול, לבן וירוק. על-פי התלמוד, ביקש הורדוס לצפות את אבני המקדש בזהב, ואמרו לו חכמים: "...כך יפה יותר, שנראות האבנים כגלי היס. בכל מקרה גם אם בית המקדש לא היה מצופה זהב הרי שהיה מפואר מאד.

יא. התשובה לשאלה מופיעה אצל הרמב"ם במשנה תורה, בסדר העבודה בהלכות בית הבחירה שמצוות עשה לבנות את בית הבחירה, בית המקדש והבית צריך להיות מפואר " [ט] ואין בונין בו עץ בולט כלל, אלא או באבנים או בלבינים וסיד; ואין עושיין אכסדרות של עץ בכל העזרה, אלא של אבנים או לבינים. [י] ומרעפיין כל העזרה באבנים יקרות [יא] ומצוה מן המובחר לחזק את הבניין ולהגביהו כפי כוח הציבור, שנאמר "ולרומם את בית אלוהינו ומפארין אותו, ומייפיין כפי כוחן: וכאן מגיע משפט המחץ "אם יכולין לטוח אותו כולו בזהב, ולהגדיל במעשיו--הרי זו מצוה." במילים שלנו מה שלא מפואר/גדול ויפה לא מושך את האנשים להזדהות

2 . לקח טוב מהפרשה

2.1 . "נקודה טובה" – רעיון מהפרשה, במבט עכשווי.

" בסוד "שפת הסמלים" / ר' משה רוט

סופר המותחנים האמריקאי דן בראון, פרץ אל התודעה העולמית עם ספריו "צופן דה וינצ'י" ו"מלאכים ושדים", העוסקים בשפת הסמלים והצפנים של אגודות סתרים ודתות עתיקות. כך, תוך פיענוח הרמזים והסמלים העתיקים, מצליחים גיבורי הספר לפצח את חידות המיסתורין ולגלות את הפושעים.

ספריו של בראון, מבוססים על האיקונוגרפיה (אייקון – צלמית, סמל חזותי) – מחקר של סמלים ודימויים. מחקר העוסק בניתוח של יצירות אומנות, תוך עיסוק בצבעים, בצורות ובסמלים.

לשם דוגמה, נביא כמה סמלים ידועים ומוכרים: מאזניים מסמלות צדק, אריה מסמל גבורה ועוד ועוד.

פרשתנו – פרשת תרומה פותחת בבנית המשכן, נושא בו נעסוק מעתה ועד לסיום החומש שלנו – חומש שמות.

לאחר גאולת מצרים ומתן תורה, מגיע עת בנייתו של המשכן – ה"שגרירות" של הקב"ה בעולם הגשמי. "שגרירות" פיזית, המעידה על נוכחותו הרוחנית של הקב"ה והשראת שכינתו על עם ישראל.

פרשתנו עוסקת בגיוס ואיסוף תרומות – חומרים ועבודה, לבניית המשכן, ובהמשך, מתארת התורה בפרוטרוט את תוכנית המשכן וכליו, כולל פרטי מבנה, מידות וחומרי גלם.

וקשה הדבר, מדוע הקב"ה לא משאיר בידינו את מלאכת התכנון והיצירה?!

מדוע הקב"ה מכתוב לנו את תוכניות המשכן וכליו לפרטי פרטים?!

הרב הירש בפירושו לתורה, מסביר כי הגדלים, הצורות והצבעים השונים, משמשים כ"שפת סימנים" או כ"שפת סמלים".

המשכן "מדבר" ומעביר מסרים אל הבא בשעריו, ב"שפת הסמלים". מסרים ורעיונות העוסקים בעקרונות קיומנו הרוחני ומשמשים לנו קווים מנחים בחיינו.

כדי להבין מסרים אלה, עלינו ללמוד את שפת ה-איקונוגרפיה של התורה, שפת החומרים, הצבעים והצורות. שפת רמזים, שאת סתריה פיענחו לנו חכמי ישראל.

הפעם נעסוק מעט ב"שפת" החומרים – חומרי הגלם של המשכן.

האבן הינה חומר בראשיתי קדום, המסמל בראשיתיות, וותיקות ושמרנות.

העץ מסמל פריחה צמיחה והתפתחות, תוך קשר ויניקה מן הסביבה.

לזהב יש כמה תכונות מעניינות:

- הזהב הינו "מתכת אצילה" שאינה מחלידה ואינה מגיבה עם הסביבה.
- הזהב הינו נקי מסיגים.
- הזהב הינו מתכת השומרת על צורתה.

המכלול של הארון, היה עשוי מכל החומרים הללו. לוחות הברית נחקקו באבן (חקוק בסלע...) והושמו בתוך ארון הברית שנבנה משילוב של עץ, המצופה זהב.

אם כן, מה הרכב חומרים זה מסמל לנו?

התורה החקוקה באבן בראשיתית (לוחות הברית), מסמלת לנו את דבר ה' הנצחי שהופקד בידנו (התורה) ועלינו לשמור עליו ולהעבירו הלאה לדורות הבאים, ללא שינוי.

לוחות העדות הושמו בתוך הארון, המסמל את עם ישראל. כשם שהארון שומר על הלוחות, כך אנו – עם ישראל, אנו "שומרי התורה", מְחַזְקִים וּמְקַיְמֶהָ.

"שפת הסמלים" של הארון, מלמדת אותנו כיצד עלינו לשמור ולקיים את התורה.

מחד, יש מקום להתפתחות – לצמיחה, פריחה ועשיית פרי כמו העץ. ומאידך, עלינו לשמור את התורה באמיתותה, מתוך יציבות, בהתמדה, בנחישות, ללא הכנסת "סיגים" זרים, תוך עמידה יציבה בפני פגעי הזמן והתרבויות הזרות.

מחיצות הזהב החופות ומצפות את העץ, מסמלות את ה"גבול" שבתוכו מפתח עם ישראל את דמותו הרוחנית לאור הרעיונות והאידיאלים האלוקיים (התורה).

דוגמה להתפתחות, לפריחה ולצמיחה רוחנית, אנו יכולים למצוא בתקנותיהם של חכמי ישראל לדורותיהם. תקנות שיש בהן צמיחה, תוך שמירה על עקרונות היסוד והמוצא ועל "גבולות הגיזרה"...

1. חז"ל תיקנו לנו את ברכות ההודאה והנהנין ובכך העשירו את עולמנו הרוחני ולימדו אותנו לומר לקב"ה: "תודה" ו"בבקשה"...

2. אנשי כנסת הגדולה תקנו את נוסח התפילות ובכך קבעו לנו "תחנות" בהן אנו עוצרים מריצת היום יום ומתפנים לשפוך את שיחנו, לפני ריבונו של עולם.

3. חכמי ישראל תיקנו את חגי ההודיה לקב"ה על נס והצלה במהלך הדורות. פורים וחנוכה בימי קדם ויום העצמאות ויום ירושלים בדורנו.

והרשימה עוד ארוכה.

הנכנס בשערי מחנה צבאי, יפגוש בשורת שלטים ואזהרות, כגון: "שמור על הנקיון בפקודה", "הצדע למפקדך", "כומתה על הראש – חובה", "הרוצה בשלום יפון למלחמה" ועוד כהנה וכהנה חוקים, תקנות ופקודות ב"אותיות קידוש לבנה", שאי אפשר לפספס אותן.

ובהבדלה ובהשאלה, גם את פניו של הבא בשערי המשכן והמקדש מקדמים רעיונות, עקרונות ואידיאלים. אך אלה אינם כתובים על שלטי חוצות, אלא רמוזים בצורה ובצבע, במבנה ובגודל, של המשכן/מקדש וכליו.

נחתום את מאמרנו בשיר "צבעים" – שירה של המשוררת רחל (לחן: נועה ירושלמי), שיר המצייר תמונת טבע "חיה ונושמת".

מְשַׁחֲרָה אֶדְמָה נְחָרֶשֶׁת,
פְּנֵי הַמַּיִם – תִּכְלֹת וְאוֹר,
מִזְרִיקָה בְּשׁוֹרֵת הַדָּשָׂא
בְּחֲגוּי הַגְּבָעוֹת, בְּמִסְתֹּר,
וְרִקְפֵת צְנוּעָה מְבַקֶּשֶׁת
לְהוֹרִיד עַל סֵלַע אֶפֶר.

בין שורות השיר, נוכל מצוא את הרעיון בו עסקנו במאמרנו.

תמונת הרקפת (הצומחת) המוורידה (מלשון צבע וורוד) על הסלע האפור (הבראשיתי), מדגישה את הניגוד בין התחומים בהם יש צמיחה ושינוי, לבין התחומים שעליהם להישאר בבראשיותם – ללא שינוי...

וכך אנו מוזמנים להגדיר בעולמנו האישי (לאור תורת ישראל), מהם היסודות והעקרונות החקוקים בסלע שמהם "לא נזוז" (לדוגמה: אמת, צדק, יושר, כיבוד הורים...), מהם כיווני ושבילי הצמיחה והתפתחות האישית בהם היינו רוצים לפסוע וכמובן, מהם הגבולות שאותם לא נהיה מוכנים לעבור ולחצות לעולם (לדוגמה: פגיעה בזולת, סמים ועוד)...

בברכת שבת שלום

משה רוט

ארכיון "נקודה טובה": http://www.pirsuma.com/nekuda_tova

יש לך הערה או הארה? אשמח לקבל למייל: nekudatova.roth@gmail.com

אהבת? הפץ בין חבריך

2.2. השבוע בפרשה – מסרים אקטואליים הנלמדים מהפרשה

ממש חשוב לי להיות מאושר, ומה איתך? / ניר אביעד

לא מזמן שלשלת לי מטבע לכוס פלסטיק מושטת של קבצן ברחוב. עשיתי את זה כמו בפעמים רבות אחרות במין אוטומטיות חסרת רגש וללא כוונה ומחשבה מיוחדים. אותו קבצן הישיר אלי מבט ואמר: "אפשר עם חיוך בבקשה?". בהתחלה תהיתי על ה'חצוף' שגם קיבל צדקה וגם מעז להעביר ביקורת, אבל לפני שהספקתי להבין מה קורה הוא שאל אותי בפה חסר שיניים, אבל עם חיוך רחב: "סליחה שאני שואל אותך את זה ככה, אבל תגיד, אתה מאושר?". באותו הרגע הרגשתי מכת חשמל לאורך כל הגוף מלמעלה ועד למטה.

"האם אני מאושר?" פתאום שאלתי את עצמי. יש לי אישה נפלאה, ילדים מקסימים, בריאות תקינה, עבודה טובה, אוטו חדש, דירה 'בצד הנכון של העיר', אבל מאושר? ממש מאושר? מה בעצם זה אומר? "ברוך השם", אמרתי לעצמי, "רוב הזמן אני מרגיש מין 'בסדר' שכזה, החיים עוברים בסבבה, אבל מאושר? עם כל הלב והנשמה? האמת, לא כל כך, או יותר נכון – לא מספיק". הבנתי באותו רגע מר-מתוק שהקב"ה שלח אלי את המלאך נטול השיניים הזה כדי לעורר אותי לחשוב על המצב הנפשי שהוא מייחל בעבורנו כל הזמן ועצם המחשבה הזו בפני עצמה כבר מלאה אותי באושר ובשמחה עצומים.

"עיבדו את השם בשמחה, בואו לפניו ברננה" אומר לנו דוד המלך בספר תהילים. "ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך השם אלוקיך" כתוב בספר דברים. "מצווה גדולה להיות בשמחה תמיד" מדגיש רבי נחמן מברסלב. עולם הספרים היהודי מלא בהתייחסויות והמלצות של אבותינו ורבותינו לאורך כל הדורות להיות בשמחה, תוך הדגשה של מעלתה וחשיבותה לחיינו. ואכן, אין דבר שאנחנו רוצים יותר בעולם הזה מאשר לשמות! כל אדם שאוחז מעט בשפיותו חושב ומרגיש זאת בכל רמ"ח אבריו. אם יש משהו שכל בני האדם שותפים לו ללא יוצא מהכלל הוא ברצון בקצת נחת ובשאיפה לאושר ושלווה. ובכל זאת, למה זה כל כך קשה לנו? למה רובינו נמצאים רוב הזמן בסוג של כבודות ולאות, אשר גם אם לא ניתן

לקרוא להם רשמית כ"עצבות" וכ"דיכאון", אין שום קשר בינם לבין הלך הרוח הפנימי של קלילות, עליזות וחיוניות שאנחנו כה מחפשים ומייחלים לעצמינו? "כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה, כך משנכנס אדר מרבין בשמחה" אומרת הגמרא במסכת תענית. מהכתוב עולה, אם כך, ששמחה ואושר זה המצב הרגיל בו אנו אמורים להיות, כאשר לפעמים יש להגביר את הווליום (בחודש אדר) ולפעמים יש להפחיתו (בחודש אב). חודש אדר, חודש השמחה המרובה, יגיד ביום שבת הקרוב אל חיינו, ומשום כך נראה היה לי נכון לסטות לרגע מרצף פרשיות השבוע הרגיל ולדון בנושא חשוב זה כדי להבין כיצד התורה מנחה אותנו "למשוך" את אותה שמחה אל שאר חודשי השנה. יתר על כן, השנה היא שנה מעוברת, כך שנזכה השנה לשני חודשי אדר ולסיבה כפולה ומכופלת לשמחה.

האם אני מאמין שאפשר באמת לשמוח ולשמור על אותה שמחה לאורך זמן? האם החלום הזה אפשרי? לעניות דעתי – בפרוש כן!! בתורה הקב"ה לא דורש מאתנו שום דבר שאין ביכולתנו לקיימו, ולכן החזרה וההדגשה המיוחדים האלה על מעלת השמחה במספר מקומות בתורה יחד עם דברי חז"ל מעידים שזהו אתגר שאנו בהחלט יכולים לו.

איפה הבעיה? מדוע אנחנו כל כך רחוקים מהשאיפה הפשוטה והכה לגיטימית להיות מאושרים? היום נראה כי העולם מעט השתגע ומחפש את השמחה במקומות הלא נכונים, ולכן הרבה אנשים מתבלבלים בין שמחה לבין "מצב רוח טוב" שבא לאחר בילוי והנאה, ארוחה במסעדה טובה, או אפילו לאחר שקבוצת הכדורגל האהובה עלינו זכתה באליפות. שמחה מהסוג הזה זמנית וחלקית, בעוד שמחה אמתית במובן הכי טהור של המילה היא שמחה ש"אינה תלויה בדבר". היא אינה תלויה בהצלחה חיצונית כזו או אחרת, אינה תלויה בכבוד שאנחנו מקבלים, בחופשה השנתית, במשכורת שמנה או בזכייה בפיס. הצעד הראשון שיש לעשות בדרך לאותה שמחה נכספת היא להכיר בעובדה שעל המציאות החיצונית כמעט ואין לנו שליטה, בעוד המאבק היחיד הוא על מה שמתרוצץ לנו בתוך הראש והלב. מחר בבוקר חס וחלילה יכולה להיות מלחמה/ תאונה/ רעידת אדמה/ מיתון/ פיטורין וכו'. אין לנו שום שליטה על הדברים האלה, ולכן

כל כך מותר לבזבז אנרגיה וזמן יקרים בפחדים ודמיונות. המילה "בשמחה" באה מהאותיות "במחשבה". פרוש הדברים הוא שאיכות החיים הפנימית שלנו לא תלויה בשום משתנה חיצוני – טוב או רע. האושר שלנו תלוי במחשבות שלנו על עצמינו ועל העולם.

שמחה אמתית קיימת אפילו כשנלקח מאתנו מה או מי שאנחנו אוהבים. הגעה אל שמחה כזו מחייבת להרכין ראש בפני האמת האלוקית ולהבין שהכול ממנו ולפיכך הכול לטובה. כל עוד נדמה לאדם שגורלו נתון בידו חסרה לו שמחת חיים מאחר שתדיר הוא חרד מפני הבאות. לעומתו, אין גבול לשמחה של אדם המאמין שהאלוקים הוא האדון על הבריאה, והוא המנווט את דרכו של כל אחד מברואיו בהשגחה פרטית ומדויקת. השם של חודש אדר, שבעטיו נכתב מאמר זה, מרמז על נקודה זו בדיוק – א' דר, כלומר בחודש זה (אולי בצורה חזקה יותר מבשאר החודשים) ניתן להרגיש את אותה נוכחות אלוקית (נמשלת באות א') בקרבנו. ההכרה שהכול מאת הקב"ה, אשר אוהב אותנו, ולכן כל שקורה לנו הוא לטובתנו (גם אם בעינינו זה נראה אחרת), משחררת ומשמחת ביותר!

בן זומא בפרקי אבות שואל: "איזהו העשיר?". התשובה שרובינו היינו נותנים, מתוקף היותנו שבויים בעל כורחנו בתוך הלך הרוח של "החלום האמריקאי", היא שעשיר הוא מי שיש לו כמה בתים יפים, הוא עובד כמנכ"ל מצליח בחברה גדולה, אוכל במסעדות ה"נחשבות", מבלה במועדונים ה"נכונים", לובש את המותגים העדכניים ומבלה פעמיים בשנה בחופשות פאר בחו"ל. למרבה הפלא, התשובה של בן זומא שונה – "איזהו העשיר? השמח בחלקו!". כלומר על מנת להרגיש עשירים עלינו להיות שבעי רצון ממה שיש לנו כעת או ממה שביכולתנו להשיג תוך מאמצים סבירים ומתאימים לנו. התפיסה שלנו לעושר ולהצלחה היא השוואתית. אדם עם כמה מיליונים ייחשב וירגיש עשיר אם מסביבו יהיו אנשים שאין להם סכום גדול כמו שיש לו. לעומת זאת, אותו אדם לא ייחשב וירגיש עשיר בחברה של מיליארדרים. מתי אם כך אדם עשיר מפני שהוא עצמו באמת עשיר ולא מפני שהאחרים עניים? כשהוא שמח במה שיש לו, גם אם זה מעט. חשוב כמובן לזכור שהעושר והאושר לא מתייחסים רק לכמות כסף, אלא לכל צורך חומרי ונפשי אחר שיש לנו.

חברים, החיים הם כאן ועכשיו ולא בדמיונות בהקיץ על האושר הנכסף שמחכה לנו בעתיד או שהיה לנו בעבר. כמעט כולנו לא חיים ברמת תודעה שכזו. כך, בתקופת התיכון רבים חושבים על כמה קשה וכמה טוב יהיה לסיים עם הבגרויות והלימודים (רק אח"כ רוב האנשים מביטים אחורה בערגה ונוסטלגיה ונזכרים "בתקופה היפה בחייהם"). בצבא אנחנו מקטרים על התנאים ומחכים בקוצר רוח לאזרחות. באוניברסיטה קשה ולוחץ ומייחלים לתקופת העבודה והעצמאות שאחרי. כשכבר סוף סוף מוצאים עבודה טובה וראויה מקטרים על התנאים, על הבוס, על השעות וכו', וכו', וכו'. נראה כי היכולת הפשוטה לעצור ולהודות על מה שיש לנו כאן ועכשיו הולכת ופוחתת. מדובר בכישורי חיים בריאים ונורמאליים שכה חסרים לנו היום. לכל אחד מאתנו יש אשליה מתוקה שאומרת: "אילו רק היה לי... בן זוג מתאים/ ילדים/ תפקיד בכיר יותר/ דירה ללא משכנתא/ הייתי רזה יותר – אז הייתי באמת שמח ומאושר". מדובר בדמיון מתעתע של "הגשמה" ו"שלמות", אשר נגרר אל תוך חיינו ומעורר בנו תסכול, תחושת חסר מתמדת ורצון לברוח שוב אל עולם הדמיון משום ששם תמיד חם ונעים. רצונו של הקב"ה הוא שנחיה בעולם הזה ולא בעולם הדמיונות. מצפים מאתנו שנהיה מאושרים כבר עכשיו, שנהנה מכל דבר שיש לנו, בין אם זה מעט, ובין אם הרבה. אם איננו שמחים בחלקינו בחיים כבר כעת בהווה (ויהיה אותו הווה אשר יהיה) פרוש הדבר שכנראה זה לא באמת ישנה כמה כסף יהיה לנו בבנק, מי יהיה בן/בת זוגנו, במה נעסוק, באיזה רכב ניסע, או איזה חלום אחר שיש לנו בראש נשיג, וזאת משום שתמיד נחוה שחסר לנו עוד משהו. חוסר שביעות הרצון לא תלויה במשתנים חיצוניים!! כמובן שלגיטימי לשאוף ליותר, אבל אסור שהאושר יהיה תלוי באותו "יותר".

לפני מספר שנים קיבלתי מתנה נפלאה – הלכתי לישון בריא לחלוטין וקמתי כמעט עיוור לגמרי בעין שמאל ללא שום הכנה והתראה מוקדמת. לאחר שמספר פרופסורים אמרו לי שמדובר בתופעה נדירה ומצערת ושאיבדתי את הראיה לעולמים, בחסדי השם (והרפואה) נמצא הטיפול המתאים וכיום אני שוב רואה 6/6 (טפו, טפו...). אותם שבועות ארוכים בין הבשורה המרה להצלחת הטיפול עברו עליי בתהיות על כך שמעולם לא הערכת את העובדה שיש לי שתי עיניים ושאני ברוך השם רואה בהן היטב. דווקא מתוך הקושי התעוררתי להעריך את "המובן

מאליו". לרובינו יש שתי עיניים, שתי אוזניים, שתי ידיים, שתי רגלים ועוד ועוד. בואו נשמח בחלקנו. תאמינו לי, זה לא מובן מאליו! רבי נחמן כתב שהצרות והייסורים באים לעורר אותנו לשמוח ולהעריך את מה שיש לנו בחיים, כאשר התנהלות חכמה הרבה יותר היא להעריך ולהודות על הקיים מבעוד מועד וכך לא להצטרך לטלטלות ולמכות.

מעבר לחוסר באמונה ולראייה של חצי הכוס הריקה, השורש לעצבות, לפי דברי חז"ל, מתחיל באגו ובגאווה שלנו. כשאדם מלא בעצמו וחושב שהדברים צריכים להתנהל בדיוק לפי רצונותיו ומחשבותיו נכונה לו לרוב אכזבה. אנשים הלוקים במידת הגאווה מועדים הרבה יותר להרגיש תסכול וכעס משום שבעולם (מה לעשות...) יש עוד אנשים ולא תמיד הסובבים אתנו "מתיישרים לפי החליל שלנו". אותו תסכול מביא בסופו של דבר לעצבות ולייאוש. הפתרון לעצבות, אם כך, הוא לשרש את האגו להבין שאנחנו לא מרכז העולם.

דוד המלך כתב בתהילים: "לישרי לב שמחה". כשאנחנו עוטים על עצמנו מסיכות ומנסים לעשות 'פוזות' כדי להרוויח כבוד או כל טובת הנאה שיקרית אחרת הלב שלנו כבר לא ישר והפתלתלות הזו אוטמת אותנו מלחוות שוב את כוחות החיים הפשוטים והבריאים.

גזלנית ושודדת נוספת של השמחה בחיינו היא תרבות השפע והחומר שקיימת בדורנו. אולי זו רק התרפקות נוסטלגית ודמיונות, אבל נראה כי דווקא בעבר, כאשר היה פחות חומר ופחות תחכום, כאשר היו גם "סתם" עובדים ולא כולם היו "מנהלים גדולים", וכאשר יכולת ללכת ברחוב בראש נקי ולא להיות זמין בכל רגע ורגע בטלפון הנייד, דווקא באותה הפשטות היה משהו נקי ורגוע יותר.

מעבר לכך, נראה כי בדורות הקודמים האנשים היו קרובים יותר אחד לשני, חרף העובדה שאמצעי התקשורת היו מפותחים הרבה פחות. האדם הוא יצור חברתי ("לא טוב היות האדם לבדו") וככזה אנחנו זקוקים לחברה ולחברים. נוצרנו בצורה כזו שאנחנו לא יכולים להגיע לשמחה לבד מבלי שתהיה לנו אינטראקציה עם אנשים נוספים. מי שאומר "אני לא זקוק לאף אחד, אני יכול לבד" משקר לעצמו. כל אחד זקוק מבחינה נפשית לחבר אחד לפחות עמו יוכל לחלוק את שחבוי במסתרי ליבו, וזו גם אחת הסיבות העיקריות מדוע אנחנו נמשכים לבני המין השני וכה משוועים להקים בית ומשפחה. בתקופת ילדותי כל

הדלתות של השכנים בבניין היו תמיד פתוחות ויכולנו להיכנס ולהתארח ללא הודעה מוקדמת ותמיד להתקבל בארשת פנים שמחות ובחיוך. נראה כי משהו מזה הלך לאיבוד בשנים האחרונות. אם בעבר בין הבתים הפרטיים חצצה לכל היותר גדר צנועה, היום כל וילה מקיפה עצמה בחומות, מצלמות וכלב מרייר וחושף שיניים – העיקר להסתגר ולהתרחק ממפגש וקירבה חס ושלום. לא אחת אני עולה במעלית עם שכן ומוצא עצמי מתעניין באדיקות במספרי הקומות המתחלפים על הצג – העיקר שלא יהיה קשר עין ונאלץ לשוחח. מעבר לכך, בעבר לפני דור הסלולרי יכולנו "לנחות" על חבר/בן משפחה ולהעביר עמו ערב בנעימים. היום כדי לתאם פגישה עם חבר צריך לפתוח יומנים (באייפון כמובן) ולנסות לאתר זמן פנוי בין שלל המשימות. אנחנו צריכים חברים אמתיים ולא דמויות וירטואליות בפייסבוק המוגדרים כ"חברים" ושאוּלי לא פגשנו וגם מעולם לא נפגוש. כדי לשמח אנחנו זקוקים לאהבה אמיתית ולא לlike מזויף, קר ומלאכותי. הריחוק וההסתגרות האלה הם הפך הגישה היהודית והפך הדרך ליצור קירבה אנושית, שבה חיונית לשמחתנו.

בהמשך לרעיון זה, סוד הסודות בדרך להשיג את האושר הנכסף הוא בלעשות טוב לזולת. אין דבר משמח יותר מלראות אדם אחר שמחייך/ נרגע/ מחכים/ גדל בזכותנו. כל יהודי הוא צינור של השפע של הקב"ה. דרכינו עובר הטוב הלאה לעולם, ולכן אם אנחנו לא מעבירים לאחרים את הדברים הטובים שאנחנו חווים, מרגישים ולומדים אנחנו עושים סתימה בצינור ויכולים לגרום לפיצוץ ממנו אנחנו נהייה הראשונים שנסבול. לתת, לחייך, לפרגן, לוותר – זה בהתחלה נראה קשה והפוך לכל מה שהתרבות הנוכחית מחנכת אותנו לעשות, אבל אין אושר ושמחה גדולים מאלה למי שמקבל יחס זה מאתו ובראש ובראשונה לנו עצמינו!! ולכן העצה הטובה ביותר לאדם בדיכאון היא להפסיק להתעסק בצרותיו ובאופן מלאכותי לדאוג לצרכים של אדם אחר. הפלא ופלא מובטח לו שהוא עצמו ירגיש טוב יותר.

הנביא ישעיהו כתב ביחס לגאולה: "כי בשמחה תצאו", ונשאלת השאלה מה החידוש פה? הרי ברור שכשנצא לחרות ונשתחרר מכל צרותנו נהייה שמחים! התשובה היא שלא רק שנהייה שמחים בגאולה, אלא שהדרך להגיע לגאולה היא ע"י שמחה. "כי בשמחה תצאו".

שנזכה לקחת מחודש אדר, חודש השמחה, את ההבנה מהי שמחה אמיתית, ונהיה שלמים יותר עם עצמינו וחיינו.

א. סיכום מתומצת של פרשת תרומה

בנדודי בני ישראל במדבר קיבלו הוראה מהשם לבנות "מקדש נייד" – משכן, בו תשרה השכינה • תיאור תהליך בנייתו, כליו וצורתו מוגשים בלשון קלה וברורה • "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכו"

"דבר אל בני-ישראל ויקחו לי תרומה"; "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". שני פסוקים אלה שבתחילת פרשתנו ממצים בעצם את תוכן הפרשה כולה: ה' מצוה לעם היוצא ממצרים לבנות לו משכן ביניהם, בית בו תדור ותתגלה השכינה. הוא מוסר למשה רבנו תיאור מדוקדק של ה'בית' – משכן, על כל 'דהיטיו' – כליו.

מימון הפרוייקט והשגת החומרים המגוונים הנדרשים – "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי". החומרים: "וזאת התרומה . . זהב כסף ונחושת". סוגי הצבע: "תכלת וארגמן ותולעת שני ושש עזים", ועוד נדרשו: "עורות אלים מאודמים ועורות תחשים ועצי שטים . . שמן . . בשמים . . אבני שהם". גולת הכותרת היה ארון העדות, בו שכנו כבוד הלוחות בהן עשרת-הדברות: "אמה וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו", מצופה זהב "מבית ומחוץ" ומעוטר ב"זר זהב סביב". מצוייד היה הארון בשני מוטות ארוכים – 'בדים' – שהושחלו בטבעות הקבועות בו – "לשאת את הארון בהם".

"ועשית כפורת זהב טהור". זו מין 'פלטה' מזהב העשויה לפי מידותיו של הארון, והיא המכסה אותו. עליה עומדים "שני כרובים זהב . . משני קצות הכפורת"; "והיו הכרובים פורשי כנפיים למעלה . . ופניהם איש אל אחיו".

בהמשך הפרשה מקבל הארון משנה חשיבות כאשר ה' מודיע למשה: "ונועדתי לך שם ודברתי אליך מעל הכפורת מבין שני הכרובים אשר על ארון העדות, את כל אשר אצווה אותך אל בני ישראל".

"ועשית שולחן": היה זה מבנה קטן ומורכב שנועד לשאת את "לחם הפנים" שהוקרב מדי שבוע. עשוי מעצי שטה וברומה לארון – מצופה זהב ומעוטר בזר, ולו שני 'בדים' בצדיו – "תשא בהם את השולחן". 12 ככרות "לחם הפנים" מונחים היו

בחלל ה"שולחן" על קנים חלולים וסדוקים שהיוו את המדפים ; באופן זה תהיה כניסת אויר חופשית בינות לכיכרות, ולא יתקלקלו בלילה.

הלאה: "ועשית מנורת זהב טהור מקשה תיעשה המנורה ירכה וקנה גביעיה כפתוריה ופרחיה ממנה יהיו . . וששה קנים יוצאים מצדיה". משה מקבל הוראות מפורטות היכן בדיוק למקם כל "פרח" וכל "גביע", ובל נשכח: "מקשה תיעשה המנורה!" – כלומר: אין להכין כל פריט בה כשלעצמו ואחר לצרפו למנורה, אלא יש לסתתה מלכתחילה, בהיותה גוש של "ככר זהב טהור", עד שתהפוך ל"מנורה" בעלת צורה עדינה!

(חשוב לציין: קני המנורה היו יוצאים ועולים מגוף המנורה בקו אלכסוני ישר, ולא מעוגל כפי שיש חושבים בטעות!).

לאחר מכן אנו קוראים על היריעות שנועדו לכסות את שלד המשכן: "מעשה חושב תעשה אותם" – דמות אריה הייתה נראית מצד אחד ודמות נשר מצדו השני, וזאת על-אף היותם עשויים באריגה אחת!

כמה שכבות של יריעות, מחוברות אחת לחברתה בלולאות ובקרסי זהב, עשויות מחומרים שונים – היו פרושות על המשכן והיו מעין "עטיפה" מרהיבת עין למבנה, כשחלק מהיריעה נופל "אל מול פני האהל", במזרח מעל לפתח – "דומה לכלה צנועה המכוסה בצעיף על פניה" (רש"י).

שלד המשכן עצמו: קרשים עבים באורך עשר אמות, העומדים אחד על יד השני. בבסיס כל אחד מהם: "שתי ידות" – בליטות – שהוחזקו בתוך "אדני כסף" מיוחדים שהתאימו להן. בריחים ארוכים שהושחלו בטבעת שבכל קרש לרוחבם של הקרשים – תרמו ליציבות המבנה, כולל ה"ברית התיכון" שעבר בתוך כל הקרשים, במרכזם, וחיבר ביניהם.

לרוחב המשכן, בתוכו: "ועשית פרוכת". הפרוכת הבדילה בין ה"קודש" ובין "קודש הקודשים" הפנימי יותר ; כשארזן העדות הונח ב"קודש הקודשים", ואילו השולחן, המנורה והמזבח, מקומם ב"קודש" שלפניו.

להלן הציווי: "ועשית את המזבח", הלא הוא מזבח הזהב המיועד להקרבת הקרבנות, ובסיום הפרשה: תיאור מחיצות חצר המשכן והגדרת מידותיה.

ב . פרפראות

1 . פרק כ"ה פסוק א'

"וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר"

משה – ראשי תיבות מנהיג שבחר השם. ועוד – משה, ראשי תיבות מנהיג של העם.

2 . פרק כ"ה פסוק ב'

"דִּבֶּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ

תְּקִחוּ אֶת תְּרוּמַתִּי"

כותב בעל הטורים: שלוש תרומות נאמרו כאן, עין יפה – אחד מארבעים והיא נרמזת במילה "לי" = בגימטריא 40.

עין בינונית – אחד מחמישים והיא נרמזת במילה "כל" = בגימטריא 50.

ועין רעה – אחד משישים הנרמזת בראשי תיבות של המילים "מאת כל" בגימטריא = 60.

3 . פרק כ"ה פסוק ג'

"וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֲתָם זָהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשֶׁת"

אשר תיקחו מאיתם – ראשי תיבות אמת. אמת – ראשי תיבות איש מביא תרומתו.

כותב החתם סופר: זהב וכסף ונחושת, אלו הימים שבהם קוראים בתורה.

ז בשבת, ה בחמישי, ב בשני, בימות השבוע.

כ כיפורים, ס סוכות, פ פסח, פורים.

נ נרות חנוכה, חודש, (כולל ראש השנה שהוא גם ראש חודש) ש שבועות, שמיני עצרת שמחת תורה ת תעניות. ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא.

4 . "וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֲתָם זָהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשֶׁת" (כ"ה, ג')

ישנם שלשה סוגי אנשים אשר נותנים צדקה:

א. "זהב" – זה הנותן בריא.

ב. "כסף" – כשרואה סכנה פותח.

ג. "נחשת" – נעשה חולה שאומר תנו

5 . פרק כ"ה פסוק ח'

וַעֲשׂוּ לִי מִקֹּדֶשׁ וְשִׁכַנְתִּי בְּתוֹכְכֶם

"ועשו לי" – ראשי תיבות וה' עימנו שוכן ונמצא בלב ישראל. קדושת המקדש תלויה בקדושה הנמצאת בבתי ישראל וכן בליבו של כל אחד מהם, ואז אומר הקב"ה "ושכנתי בתוכם".

6 . פרק כ"ה פסוק ט'

כָּכֵל אֲשֶׁר אֲנִי מֵרָאה אֹתְךָ אֵת תְּבֻנַת הַמִּשְׁפָּן וְאֵת תְּבֻנַת כָּל כְּלֵי וְכֵן תַּעֲשׂוּ

אני מראה אותך את – אותיות נרות. (אות שניה במילה) כאן רמוז על כלי המשכן, כמו שולחנות ומנורות, והנרות היו במנורות. בפסוק ל"ז כתוב: "ועשית את נרתיך שבעה והעלה את נרתיך והאיר על עבר פניה". אמרו חז"ל, כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו, כאילו נחרב בימיו.

7 . וְעֲפִיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר מִבַּיִת וּמִחוּץ תִּצְפְּנוּ וְעֲשִׂיתָ עָלָיו זָר זָהָב סָבִיב" (כ"ה , י"א)

כתוב בגמרא: "כל תלמיד חכם שאין תוכו כבדו – אינו תלמיד חכם" (יומא עב, ב). אמרו חז"ל: לימדה תורה, שעל נושא התורה, תלמיד חכם, להיות "זהב טהור מבית" – שלם בין אדם למקום, ו"מחוץ" – שלם בין אדם לחברו. ורבי מנחם מנדל מקוצ'ק מוסיף: "מבית ומחוץ" – הציפוי מבחוץ יש לו ערך אם הוא נובע מהבית, מהפנימיות של התורה, ואינו זוהר חיצוני בלבד.

8 . פרק כ"ה פסוק כ"א

וְנָתַתְּ אֶת הַכִּפֹּרֶת עַל הָאָרֶץ מִלְמַעְלָה וְאֶל הָאָרֶץ תִּתֵּן אֶת הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֵתָן אֱלֹהִים

העדות אשר אתן אליך סופי תיבות כנרת. כנרת ים הכינרת. התורה נמשלה למים כמו המים שמחיים את האדם, כך התורה מחייה אותו.

יהודי הרוצה להכיל בקרבו את התורה עליו להיות כמו ארון של זהב טהור נקי מכל פסולת כזהב, כאשר הגוף לא טהור אין התורה יכולה לשכון בו.
"מלמעלה" – ראשי תיבות: משה מקשיב לקול המדבר (באוהל מוכד) על לכפורת

9 . פרק כ"ה פסוק כ"ו

וְעָשִׂיתָ לוֹ אַרְבַּע טַבַּעֲתֵי זָהָב וְנָתַתָּ אֶת הַטַּבַּעֲתֵי עַל אַרְבַּע הַפְּאֵת אֲשֶׁר לְאַרְבַּע רַגְלָיו

הפאות אשר לארבע רגליו סופי תיבות רעות. ארבע הפאות הם ממזרח ומערב צפון ודרום.

רעות אמיתית בין בני אדם, היא מכל כיוון – רעות של אמת. כאשר מוציאים את האותיות רע מהמילה רעות נשארים אותיות ו' – ת', ראשי תיבות: ואוהבים תמיד.

10 . פרק כ"ה פסוק כ"ט

וְעָשִׂיתָ קְעָרְתָיו וְכַפְתָּיו וְקִשּׁוֹתָיו וּמִנְקִיתָיו אֲשֶׁר יִסֹּךְ בָּהֶן זֶהָב טָהוֹר תַּעֲשֶׂה אֹתָם

"בהן זהב טהור" = 291 בגימטריא אצר = 291.

כמו האוצר שהוא יקר מאוד, כך קערותיו וכפותיו עלו על שולחן מלכים בלבד.

11 . פרק כ"ה פסוק ל'

וְנָתַתָּ עַל הַשְּׁלֶחָן לֶחֶם פָּנִים לְפָנָי תָּמִיד

לחם – ראשי תיבות: לשולחן חייבים מאכל. שולחן שהיה בו לחם פנים תמיד הביא שפע רב לעם ישראל פרנסה ושובע. ללא לחם הפנים על השולחן, אין הברכה יכולה לחול עליו (והוא סתם שולחן).

הסעודה שאדם אוכל, נקראת גם "לחם".

ג . מפניני חז"ל על הפרשה

1 . וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבָבוֹ תִקְחוּ אֶת-תְּרוּמָתִי. (כה, א-ב)

בספר שבט מיהודה להגה"ק רבי יהודה גרינוואלד זי"ע הביא בשם רבו הגה"ק בעל החתם סופר זי"ע שהנה הדבר ידוע אשר במלאכת המשכן שרתה ברכת ה', שיותר ממה שהתנדבו בני ישראל נמצא להם לצורך המלאכה, וסיבת הברכה היתה על ידי הרצון שהיה לבני ישראל בעת התנדבם תרומה, כי כל איש ואיש חשב בלבו הרי הכסף המובא כאן מטרתו לבית ה' ולמקום השראת שכינתו, ואם כך, היתה תרומתי צריכה להיות כפולה ומשולשת עד מאות פעמים, אך מה אעשה וכל אשר יש לי נתתי עד כי תם הכסף, והנה התשוקה הנפלאה הזאת להוסיף ולהרבות בהבאת נדבה, זה גורם ברכה ושפע על כל הניתן בפועל.

וזה מה שמרומז בפסוק "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה", שיביאו בני ישראל תרומה מחפציהם, ו"מאת כל איש אשר ידבנו לבו", פירוש מחלק הנדבה שהיא בלב ורצון כל איש אך לא יצאה אל הפועל משום שאין לו, מחלק זה "תקחו את תרומתי", דהיינו שעל ידי זה תשרה במעשה ידיכם...

כן פירש הרה"ק רבי שמחה בונם מפשיסחא זי"ע נוסח התפילה (ברכו ישתבח) "הבוחר בשירי זמרה", שהשי"ת בוחר במה שנשאר אחר הזמרה, היינו בשיריים שנשארים בלב, ואין ביכולת האדם להוציאם בפיו, כי כשנשאר דבר מה שאי אפשר להוציא מפיו מכח אל הפועל זה הוא סימן לדבר שבקדושה, ולכן צריך האדם להרגיש בעצמו אחרי שגמר להתפלל שאף אם אמר לפניו שירות ותשבחות מ"מ עדיין לא התחיל להללו ולשבחו באמת, ובזה רוצה השי"ת יותר מהזמרה שאמר לפניו!...

2 . "ויקחו-לי תרומה" (א,א)

פרשת תרומה כח ובחירה? – הרב שלום יוסף ברבי

"וידבר ה' אל משה לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו ליבו תקחו את תרומתי"

בס"ד נראה לומר שהמילים שמשמשת בהן התורה סותרות את משמעות הפסוק ואסביר:

כתיב "ויקחו לי תרומה מאת אשר ידבנו ליבו" .. המילה "ויקחו" מגיעה מהשורש "לקח" שפירוש המילה הוא: נטל, אחז, קיבל לרשותו, הסיר ממקומו, כמו: "ולקח גם מעץ החיים" .. "ונקח בעת ההיא" וכו. המילה לקח מייצגת משמעות חזקה, מעט כוחנית, ללא התלבטות. אף ניתן לומר שבמילה לקח מסתתרת הגהתה של המילה כח. לעומת זאת בהמשך הפסוק כתוב: "מאת כל איש אשר ידבנו ליבו" .. המילה ידבנו נובעת מהמילה נדבה ופירש רש"י שנדבה היא לשון רצון טוב.

ועוד יש להוסיף שהמילה נדבה, בנויה משתי מילים: "נד" ו-"אהבה" שהאיש המצווה לתת, מתנדנד בדעתו האם להתנדב או לא, משום שתוכו של האדם בנוי ממידות שונות ומשונות וביניהן קמצנות, שנאה, אהבה ונתינה וכו.

מידות אלו מושכות את רצונו לכיוונם ואם זכה ומידת האהבה הצליחה, הרי שהוא נדיב, שנד והתלבט ולבסוף רוחו הטובה, ניצחה ומשכה אותו לקיום מצוות הצדקה ואם לא זכה, נקווה שיתחזק בדעתו, ולעתיד לבוא מידת האהבה תשלוט בעשייתו. אם כך נראית בפסוקינו סתירה מסוימת, הקב"ה מצווה שיקחו תרומה, לקיחה ללא פשרות נטילה ממש כעין חיוב, ולאחר מכן כתוב: ממי לקחת? מכל איש אשר ידבנו ליבו. והרי נדבה היא בגדר רצון טוב, המלצה, פעולה שאני מחליט אם לעשות או לא. בניגוד ללקיחה שכולה חד משמעית ברורה ומחייבת.

ניתן לחשב ולומר שהנפש החופשית צריכה כח שיגביל פעולותיה בכדי שתתעצב ותתמקד בעשייה רוחנית נכונה ואמיתית. נפש אשר אין בה הגבלה משמעותית הינה נפש מפוזרת ופרוצה.

וכן בחינוך הילדים, למרות אהבתנו הרבה לעוללילנו הקטנים מוכרחים אנו, בין לטיפה לחיבוק ובין מיני מתיקה, למחמאה, להקריץ ולהשפיע כח הגודר את נפשם המפוזרת של ילדנו, כח שמראה בבהירות לילדנו, שיש מאחריהם חומה בצורה ואיתנה.

וכן בפרשתנו משתמש הקב"ה ב"לקיחה" שכל כולה מייצגת את הכח, ההחלטיות שאינה משתמעת לשתי פנים. ובהמשך מודיע הקב"ה למשה לקחת מהאיש שהחליט לנדב. אם כן איך נשזרת הכוחניות בבחירה?

כך התשובה: ההכוונה הראשונה של הקב"ה, ההכוונה החזקה (ויקחו), היא למעשה הדרכה הנצרכת מאוד לבן האנוש הקיים בעולם. ללא הכוונה ברורה זו, יכול אדם ליפול לבאר שחת, ממש כגינת גן אשר אינה מטופחת ע"י גנן, שתוך זמן קצר הופכת לגינת פרא מפוזרת ומבולגנת (תרמודינמיקה).

זה שצריך לתת קבע הקב"ה קביעה חסונה ואיתנה, ללא עוררין. איך לתת, כמה לתת, מתי לתת, באיזו צורה לתת, זו כבר ההחלטה של האדם.

העיקר שהאדם מודע לכיוון הנכון. מכאן, הוא יכול להתעלות או להישאר סטטי להתחזק או להסתפק במה שהוא. אך ליפול לתהום, הוא לא יפול, הוא תחת הדרכה. דוגמא: אדם שצונח בצניחה חופשית יכול במהלך הצניחה להסתובב באויר הקר, לצעוק מאושר, לזוז מצד לצד, לפרוש ידיים ורגליים ולחוות את הצניחה בשלמות. אדם אחר, יכול להישאר קפוא ללא תנועה ובליבו תפילה שתסתיים כבר הצניחה. ההבדל ביניהם הוא פשוט, לאותו אדם שנהנה וחווה את הצניחה בשלמות אין מצנח בתיק התלוי על גבו, ההנאה שלו היא רגעית, ההתרסקות תגיע, עכשיו או מאוחר יותר. האדם השני נכון שאינו בשיאו בזמן הצניחה אך מצנח(הדרכה) יש בתיקו.

הקב"ה העניק לנו כיוון, הדרכה, הטויות דרך ברורה. כל עוד שאנו על השביל, זה בסדר שחלק ילכו לאט וחלק יותר מהר, חלק יהנו מהדרך וחלק יתמקדו במטרה, העיקר, שהם על השביל.

אך חלילה אם אין בידיעתם הברורה מהו השביל הנכון ומפת הדרך האמיתית אינה בנמצא, זה לא משנה מה הם יעשו, בין אם הם יהנו מהצמחייה הירוקה ומהשדות העצומים הפרושים מסביבם, ובין אם הם סתם ילכו להם בבטלה, בכל מקרה למקום הנכון הם לא יגיעו..

זוהי דרכה של התורה, לקיחה, הטויה, הדרכה, כיוון ברור ולאחר מכן נדבה, בחירה החלטה עצמית, ותחושת סיפוק אמיתית.

על כן נאחל לכולנו שנלמד לקבל באהבה את ה"ויקחו" החזק והמשמעותי בכדי שנוכל לרצות להעניק לקב"ה ולסביבה בהנאה ובשמחה.

בהערכה רבה הרב ברבי

3. "דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ
לְבוֹ תִקְחוּ אֶת-תְּרוּמָתִי." (כה, ב)

ידועה קושייתו של האלשיך הקדוש: מדוע נאמר "ויקחו לי תרומה" ולא "ויתנו לי תרומה"?

במדרש רבה מבואר העניין: ללמדך שהנותן תרומה למצווה לוקח ומרוויח יותר משווי הכסף והזהב שנתן ולפיכך נאמר "ויקחו".

מעלת עושה הצדקה גדולה היא עד מאוד, ועל כך מובא בספר "קב הישר": אמר רבי יוסי על הפסוק "וצדקה תציל ממות" יש אילנא דחיי ויש אילנא דמותא. והעושה מעשים טובים מחזיק באילנא דחיי והעושה מעשים רעים מחזיק באילנא דמותא, והאי גברא דאחזיק בצדקה ויהיב פרנסה לעני, שע"י הצדקה הזו החזיק באילן החיים והתיש והכניע את כוח אילן המוות!

וכתב האר"י ז"ל, שכל מצווה שאדם עושה נרשמת אות אחת מכ"ב אותיות התורה הרמוזה באותה מצווה על מצחו, וכשהוא עושה מצווה אחרת נמחקת האות הראשונה ונכתבת האות של המצווה השנייה שעשה, אבל אות של מעשה צדקה אינה נמחקת לעולם, ועל כך אומר הפסוק "וצדקתו עומדת לעד".

כל אחד יתאר לעצמו איך נראה מצחו, כמה אותיות ומעשים של צדקה חקוקים עליו. אוי לו לאותו אדם שבמצחו יש רק אות אחת ושאר המצח נקי...! ומכאן יסוד גדול לנותן הצדקה עד כמה צריך הוא לעשות זאת בסבר פנים יפות, ודרושה מאתו חכמה גדולה למען נתינת הצדקה באופן שהמקבל לא יעלב ולא ייפגע.

מעשה נפלא על כך מופיע בספר "מחשבת התורה":

מסופר על רבי אברהם אבן עזרא, מפרש התורה הנודע, שהיה כל חייו עני מרוד ונדד ממקום למקום. באחת מתקופות נדודיו הגיע לפני שבת לעיר אחת. באותו מקום היה נהוג שבעלי הבתים של העיר מקבלים אורחים לפי סדר מסוים קבוע, שאין לשנותו. בשבת זו מקבלים אורחים תושבי העיר שהגיע תורם, ובשבת הבאה מארחים את האורחים הבאים אחריהם בתור.

איתרע מזלו של האבן עזרא שהיה צריך להתארח אצל אדם שהיה מפורסם בקמצנותו הגדולה. אותו אדם, במטרה לחסוך מהוצאות השבת, היה נוהג לרוץ לשוק מאוחר מאוד סמוך לשבת ולקנות את שיירי המאכלים שנותרו ביד המוכרים, שיריים אלו נמכרו באותה שעה בזול. לאחר מכן הוא מיהר לביתו וביקש מאשתו שתכין אותם מהר כדי שתספיק לבשלם לפני שבת.

ובאותו יום שישי, שבו הגיע האבן עזרא לעיר, עבר בעל הבית בשוק בשעה מוקדמת, שלא כדרכו, וראה שם דג יפה וטוב וחמד אותו בלבו. הוא התמקח שעה ארוכה עם המוכר עד שהצליח להוריד את מחירו ולקנותו. והנה לפני כניסת השבת נודע לו מהממונה על האורחים שהגיע תורו לקבל אורח לאותה השבת. פניו של אותו אדם חפו. צר היה לו מאוד לתת לאורח מנה יפה מאותו דג. קמצנותו היתה כה גדולה עד שלבו לא איפשר לו לתת משלו לזולתו. בלית ברירה הוא רץ שוב לשוק וקנה שלושה דגים קטנים, ישנים ומעופשים עבור האורח. בבואו הביתה הוא ביקש מאשתו שבליל שבת תגיש לאורח את הדגים הזולים והישנים, והוא עצמו ימצא כבר דרך שלא לאכול אותם בתואנה כל שהיא. לאחר מכן, כאשר האורח יהיה שבע מהמאכל הרע, יאכל הוא את הדג היפה.

בליל שבת כאשר התקרבו בעל הבית ואורחו האבן עזרא לבית, הריח האבן עזרא את ריח הדגים המעופשים והבין מיד מיהו מארחו ומהי מגמתו, אך לא אמר מאומה. והנה, לאחר הקידוש ונטילת ידיים כאשר הגישה בעלת הבית את הדגים המעופשים לאורח, גחן האבן עזרא אל אחד הדגים והחל ללחוש לו מילים שונות, לאחר מכן הוא עזבו ופנה לדג השני וכן לשלישי. בעל הבית תמה מאוד על מעשיו של אורחו ושאל אותו לפרש מעשיו והאם ח"ו אין הוא עושה כישוף בלחשיו עם הדגים. ענה לו האבן עזרא שהוא כותב פירושים על התורה ותמיד הוא רצה לברר כיצד התרחשה קריעת ים סוף. והנה עתה בראותו דגים ישנים מאוד הוא סבר שהם מאותה תקופה ויהיה באפשרותם לספר להם על קריעת ים סוף, אולם הדג הראשון לא זכר וכן השני, ואילו הדג השלישי אמר שיתכן שאחיו הגדול הנמצא במטבח זוכר זאת.

בעל הבית הבין את הרמז והתבייש על כך שהוא נהג במידה כ"כ בלתי הגונה כלפי אורחו. הדברים חדרו ללבו והוא החל מהרהר על דרכו הנלוזה ועל מידת

הקמצנות הקיצונית שאליה הוא נגרר עד שחייו וחיי בני משפחתו הפכו לקשים, עצובים ובלתי נסבלים.

המעשה מלמד אותנו שמידת הקמצנות פוגעת בראש ובראשונה באדם עצמו, עד ששבתותיו נעשות חול וכל חייו הופכים למסכת של צער. הדרך היחידה היא להתנער מאותה מידה רעה, להיות בעל לב רחב, ולהוציא הוצאות כראוי ולחיות חיים שיש בהם הנאה מעולמו של הקב"ה.

בזוה"ק פר' בשלח נאמר: חשובה צדקה שלאחר פטירת הנותן מקדמת והולכת לפניו הצדקה ומושכת אותו למקום עליון קדוש ונורא שנקרא "כבוד", להיצרר שם בצרור החיים כמ"ש "והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך". ומעלתה גדול עד מאוד לזכות בבנים צדיקים כי רק הנשמות הגדולות זכו אבותיהם לנוחלם בזכות מצוות הצדקה וגמילות חסידים שעשו. וידוע על תלמידי חכמים גדולים שהאירו את העולם בתורתם בזכות מצוות הצדקה של הוריהם. וידוע שגם הבעש"ט הקדוש ירדה נשמתו לעולם הזה בזכות צדקות אביו שהירבה לגמול חסידים

4 . "דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל-אִישׁ" (כה,ב)

רבים מהמפרשים מסבירים כל אחד לפי דרכו מדוע כתוב "ויקחו לי תרומה" הרי לכאורה היה צריך להיות כתוב: "ויתנו לי תרומה".

גם הרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זי"ע נתן הסבר מיוחד לכך (כפי שנביא בהמשך), וזאת על פי דרכו בקודש לקצוב סכומי כסף ולהשיתם על הבאים לפניו לבקש את ברכותיו.

דרך מיוחדת זו, אשר כמעט ולא נהוגה היתה אצל צדיקים אחרים, כי אם לפרקים ובמקרים נדירים, היתה אצלו דרך קבועה ומקובלת, אשר עסקה בדרך כלל, בסכומים גבוהים ולא מבוטלים... הנהגה זו אשר במבט ראשון נראית לאדם הפשוט כבלתי סבירה הונהגה על ידיו בעוז ובתעצומות ובכך מרבה היה לפעול ישועות לבאים להתברך בצילו.

גדולי דורו הם אשר הבינו וידעו כי סכום המושת על ידיו, הריהו בבחינת פדיון נפש, אשר ממנו אין לשנות או לגרוע. ממאורע למאורע נוכחו הכל לדעת ולהבין כי עניינים נשגבים יש לו בכך וזו דרכו להביא מזור וישועה לבני ישראל.

הרה"ק בעל הדברי חיים מצאנז זי"ע, היה מתאונן כל ימיו ומביע את חרטתו, על אשר הירחר בתחילה נגד הנהגתו זו של הרבי מרימנוב, וכה היה מספר:

כאשר הגיע לראשונה להסתופף בצילו של הרבי רבי הירש זי"ע, פגש במקום יהודי עני ואביון, אשר בא להתחנן על בנו החולה שיחיה.

השיב לו הרבי, כי מוכן הוא לברכו ואף להבטיחו כי בנו יתרפא, אך בתנאי שיקדים ויתן סך שמונה עשר זהובים, טבין ותקילין.

היהודי העני, אשר מן הסתם לא נפגש בסכום כזה מימיו, החל מורט בשערות ראשו ומצווח ככרוכיה: "רבי! מנין אצליח להשיג סכום עתק שכזה?! הרי גם בלאו הכי גוועים בני ביתי ברעב!"...

"אין זה מענייני!" השיב לו רבינו בקור רוח "מצדי, רשאי אתה למשכן את כל תכולת ביתך, למשולחן וכסאות ועד כרים וכסתות, ובלבד שתביא לי את הסכום במלואו, אפילו לא אגודה פחות!"...

"כשומעי את כל זאת" סח הצדיק מצאנז "נתפלץ לבי בקרבי, ולא יכולתי לעמוד מנגד ולהחריש. המתנתי לעני עד שיצא מחדר הרבי, ניגשתי אליו בלאט ואמרתי לו: "אינך צריך לכל זה! אני אתפלל להקב"ה עבור בנך, והוא יחלים, בעז"ה, גם מבלי שתשלם אגורה!"

ואכן, כך היה.

העני הלך לביתו שמח וטוב לב, ועם בואו, מצא כבר את בנו הילד בריא ושלים. ברם, לא חלף זמן רב, ולפתע פתאום, נפטר הילד במיתה חטופה, רחמנא ליצלן... הידיעה, אשר הגיעה לאוזניו של הצדיק מצאנז, נפלה עליו כרעם ביום בהיר. עתה התחוור לו, כי לא על עסקי ממון נתן רבינו את דעתו, אלא שכל כוונתו היתה, לבטל גזירה רעה מעל היהודי, וכי לא ניתן היה לבטלה כי אם באופן זה בלבד.

"כל ימי אינני חדל להצטער!" מפטיר היה רבי חיים אחרי סיפורו "מדוע הכנסתי את ראשי בין ההרים הגדולים?! למה זה התערבתי בעסקיו של הרבי רבי הירש?!... וכך סיפר לימים משמשו הנאמן של הרה"ק בעל הדברי חיים מצאנז זי"ע על דו שיח שהתנהל בנוכחותו, בין רבו הקדוש מצאנז, לבין אחיו, הגה"ק רבי אביגדור מדוקלא זי"ע:

הפותח, היה הגאון מדוקלא, אשר נענה ואמר, כי טובה גדולה טמונה בהמצאת ה"טלגרף". שכן, באמצעותה, יכול אדם הנתון בצרה, להודיע עליה לרבו הצדיק, הדר בריחוק מקום, כדי שיתפלל עליו.

השיב לו ה"דברי חיים": "צדיק כזה, אשר אינו יודע מעצמו על חוליו של החסיד, עד כי יש צורך להודיע לו זאת בטלגרף חבל לבזבז מעות על משלוח טלגרף אליו!..."

והמשיך וסיפר: "באחת מנסיעותיי, אל הרבי רבי הירש מרימנוב, שהיתי בחדר קודשו פנימה, כאשר בא לפניו אדם אחד אשר הכרתי היטב, אשר התפרנס מייצור צמר-גפן, והגיש לו 'קוויטל' (פתקא).

נענה הרבי והורה לו לתת פדיון בסך שמונה עשר רובל-כסף. סכום עתק ממש! כשומעי זאת, התחייכתי שלא ברצוני.

"משהבחין הרבי רבי הירש בחיובי, פנה אלי ושאלני לפשר הדבר. השבתי לו, כי גם אם ימכור האיש את כל ביתו ורכושו, לא יעלה בידו הסכום הנקוב.

אך הצדיק לא נרתע מכך, והשיב לי: "זכי מה יכולני לעשות, כאשר מן השמים מראים לי, שזהו הסכום המושג עליו ואותו עליו לתת?!"

"האיש הלך מבלי לתת" סיים ה"דברי חיים" את סיפורו והשם הטוב יציל אותו ואת כל בית ישראל, מן האסון המר אשר פקד אותו כבר ביום המחרת!

"אמנם" המשיך ה"דברי חיים" ואמר "אילו היה אותו אדם מצייט ופורע את הסכום העצום, חרף המאמץ העל טבעי שנדרש לכך, הרי בוודאי ניצל היה מן הגזירה האיומה". "ללמדנו, כי הצדיק האמיתי, רואה את הצרה הממששת ובאה על

האדם עוד בטרם תבוא, הוא יודע עליה גם ללא טלגרף, והוא אף מקדים ומכין לאדם את הכופר ואת הפדיון, כדי להצילו מרדת שחת!"...

ושוב מעשה דומה, בכפרי אחד אשר בא לבקש את ברכת הרבי מרימנוב, כדרכו מידי עידן בעידן. אלא שהפעם, דרש ממנו הרבי סכום עצום כתמורה לברכתו.

פנה הכפרי אל חתן הרבי, רבי אריה לייביש, אשר הכירו מימים ימימה, והתחנן לפני כי ימליץ עליו לפני הרבי, לזוותר לו על הסכום הגדול והכבד.

נענה רבי אריה לייב לבקשה, ונכנס לתנות לפני הרבי את מצבו של האיש, המכלכל אך בקושי לחם לפי הטף, ולבקש לזוותר לו על הסכום הגדול אשר הושת עליו.

לאחר הפצרות מרובות, ומשום כבודו של חתנו, ניאות הרבי וזוותר על הסכום אשר דרש. ואולם, עד שלא יצאו ימים אחדים, חזר הכפרי כשידיו על ראשו והוא מתלעלע בבכיו מאין הפוגות.

אך בקושי ניתן היה להבין את הסיפור הנורא שהיה בפיו: דליקה נפלה בביתו שבכפר, כל משקו נשרף, וגם בנפשות ביתו פגע האסון המר. שלח הרבי לקרוא לחתנו אליו החדרה, הצביע בפניו על הכפרי האומלל, ואמר: "עד מתי לא תדעו ולא תבינו, כי אם הקב"ה אמר למשה רבינו, עליו השלום "ויקחו לי תרומה", ולא אמר "זיתנו לי תרומה" הרי זה משום שכאשר מידת הדין מתוחה על יהודי וצריך להצילו ממנה, כי אז שומה על הצדיק לקחת ממנו תרומה ביד חזקה ובזרוע נטויה, מבלי להתחשב בשום בקשות ותחנונים!"...

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי.

דרש פעם הגה"ק רבי יושע בער מבריסק זי"ע באסיפה של צדקה ואמר: בצדקה צריך להיות "בכל", "מכל", "כל"! כמובן שאף אחד מהנאספים לא הבין מה משמעותה של דרוש זה.

אמר להם רבי יושע בער בואו ואסביר לכם: לילך ולאסוף כספים לצדקה צריך "בכל", עם כל אחד ואחד שמוכן לכך, ואין לו לאדם להקפיד אם לכבודו היא ההליכה ביחד עם פלוני או לא.

לקחת נדבה צריך "מכל", מכל אחד ואחד, מכל מי שרק אפשר.

ולקחת צריך "כל", כל סכום שהוא, ולא להיות ברוגז על הנותן...

וזהו גם מה שהתורה אומרת: "ויקחו לי תרומה" באיזה אופן: "מאת כל איש אשר ידבנו לבו" – עם כל הדרשות שדורשים עם המילה 'כל' "בכל" "מכל" "כל"...

5 . "דִּבַּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה" (כה,ב)

מובאת במדרש שאלה: למה נסמכה פרשת תרומה לפרשת משפטים? התשובה לכך היא: זהו מה שכתוב (תהלים קיט, קכא): "עשיתי משפט וצדק". ודברי המדרש הללו טעונים באור – כי לכאורה לא מובן כיצד מבאר הפסוק "עשיתי משפט וצדק" את הסמיכות של פרשת תרומה לפרשת משפטים?

הנה, בהמשך לפסוק "עשיתי משפט וצדק" בקש דוד המלך: "בל תניחני לעושקי". ולכאורה לא מובן מה הקשר בין תחילת הפסוק לסיומו.

וכתב לבאר בספר "דעת סופר", שישנם בני אדם המרבים בצדקה מפני שיש להם אופי של רחום וחנון, כי קשה להם לראות אנשים סובלים, ולכן הם מחלקים צדקה לרב. והללו, גם ללא שהתורה היתה מצוה עלינו לתת צדקה, היו חולקים מהונם עם אחרים.

ולעמתם ישנם אנשים שמטבעם הם אכזריים, כך שאם התורה לא היתה מצוה עלינו לאהוב את הזולת ולנהוג כלפיו ברחמים, היו הללו ששים ושמחים לגרום סבל לאחרים. אלו היו נקלעים למצב שצריך לבצע פסק דין של עיר הנדחת – להרוג את כל יושביה, היו הללו מן הסתם מראשוני המתנדבים...

כיצד, אם כן, נוכל לדעת מהו המניע האמתי של אדם הנותן צדקה – היאך נדע אם הוא עושה זאת מאחר שה' ציוה עליו ולא מפאת אופיו הנאצל?

מסתבר מאד שאדם המקיים את כל המצוות – את המצוות הדורשות, כביכול, אכזריות, וגם את המצוות הדורשות, כביכול, רחמנות – אות היא כי הלה מקיים את המצוות לא מפני שזהו טבעו, אלא מפני שה' ציוה עליו, שכן הוא לא נמנע מלקיים את המצוות הדורשות אכזריות, ולא התלהב מהמצוות המתאימות לרחמנות.

ועל כך אומר דוד המלך: "עשיתי משפט וצדק", כלומר עשיתי גם משפט, אלו הן המצוות שהן בבחינת דין, וגם צדק, כלומר מצוות שהן בבחינת צדקה וחסד. אם כן מוכח שלא פעלתי על פי הטבע שלי, אלא מתוך רצון לקיים את דבריך, ולפיכך "בל תניחני לעשקי", שלא יאמרו עלי שאני אכזרי או רחמן, וקיימתי רק את המצוות שהאופי שלי רודף אחריהן.

ועל פי זה מיישבים היטב דברי המדרש. כוונת השאלה למה נסמכה פרשת תרומה לפרשת משפטים, היתה להקשות, שאין לכאורה קשר בין השתיים, שהרי פרשת משפטים עוסקת בדינים – ב"משפט", ואלו פרשת תרומה מבססת כלה על מתן תרומות של בני ישראל, ועל כך הוא משיב, כי הפסוק "עשיתי משפט וצדק" מבאר את הקשר, דהינו כמו שדוד אמר על עצמו שעשה את שני סוגי המצוות, והן יחדיו מעידות על כוונתו לשם שמים, כך עם ישראל, כשהוא מקיים את שני סוגי המצוות, עדות היא לכך שכוונתו לשם שמים.

6 . "וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה" (כה, ב)

במדרש ילקוט שמעוני מובא על המילה: "ויקחו" זה שאמר הכתוב (משלי ד') "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו". התורה נקראת לקח טוב יותר מכל סחורה שבעולם.

בענין זה אמר רבי ישראל מאיר הכהן, בעל ה"חפץ חיים", משל נפלא:

כפרי אחד הגיע לעיר הגדולה לבקר את ידידו והלה הוליכו והראה לו את נפלאות העיר.

בתחילה הוביל אותו לחנויות של תבואה. היו אלה חנויות עם מחסני ענק, מלאים בשקי תבואה, אורז, סוכר וחיבות שמן. לאחר מכן הראה לכפרי את חנויות הבדים והאריגים שבעיר.

חנויות אלה לא היו גדולות כל כך ועל מדפיהן הייתה סחורה מרובה, אבל לא במידה גדושה.

לאחר מכן ראה הכפרי את חנויות המשי שהיו קטנות יותר מחנויות הבדים, בחנות לכלי כסף היו בסך הכל שני ארונות, בחנות הזהב ארון אחד ובחנות לאבנים טובות ומרגליות ישב המוכר ותיקו בידו...

כאשר חזר הכפרי לכפרו סיפר לכולם את אשר ראה בעיר ואמר: תמה אני כי במרכז העיר מצויה חנות לאבנים טובות והלא אין בה כמעט סחורה... מוטב היה להם לבני העיר להעמיד במרכז העיר את חנות התבואה...

בין השומעים היה גם בן עיר אחד, וכאשר שמע את הדברים צחק ואמר: כפרי שכמותך! האינך מביין? ככל שהסחורה יקרה יותר כך אינה מצויה בשפע. לעיתים מחירה של אבן טובה אחת מרובה פי כמה מאלפי שקי תבואה!

כן הוא גם הנמשל אמר ה"חפץ חיים" התורה היא ה"סחורה", היקרה והטובה ביותר בעולם!

אמנם, מעטים הם בני התורה ומחזיקיה אולם כל אחד ואחד דומה לאבן יקרה שדמיה מרובים ביותר! לעיתים שקול אדם אחד לפני המקום כאלפי בני אדם אחרים!

6 . "וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה" (כה, ב)

מדוע כתוב "ויקחו לי תרומה" ולא כתוב "ויתנו לי תרומה"?

אין זאת אלא משום שבנתינת הצדקה אנו מקיימים מצווה גדולה, לכן בנתינה זו אנו לוקחים לעצמנו מצווה.

וכך אמרו חז"ל במדרש רבה: "יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני, עושה העני עם בעל הבית".

אמנם בעל הבית הוא הנותן פרוטה לעני, אולם העני גורם לבעל הבית שיקיים מצווה השווה יותר מאלפי זהב וכסף!

מעשה שהיה בגאון רבי הלל מקולומיי, מגדולי תלמידי ה"חתם סופר", שבהיותו בחור ישיבה התאכסן ואכל אצל אחד מבעלי הבית שבעיר פרשבורג.

יום אחד האריך ה"חתם סופר" באמירת השיעור, ורבי הלל איחר לארוחת צהריים בבית מארחו.

כעס בעל הבית על בחור הישיבה, צעק עליו והעליב אותו מאד.

עזב רבי הלל את הבית בבושה ושלח להודיע למארחו כי מיום זה והלאה לא יוכל עוד להתארח בביתו.

הבין בעל הבית כי טעה ולא נהג כראוי לכן בא אל הישיבה וכאשר פגש את רבי הלל שאל: על מה חרי האף הגדול? מדוע אינך רוצה לבוא אל ביתי עוד?

במסחר, אתה מקבל חלק בתורה שאני לומד ובתמורה אתה נותן לי מקום ללון ומזון להחיות את נפשי. אולם אם מסחר הוא זה, מה מקום יש לך להתרגז עלי כאשר אני מאחר אל ביתך? והרי עסקתי בתורה בזמן זה, לא בכדי אחרתי לבוא.

אין זאת סיים רבי הלל כי לדעתך אתה "נותן" ואני "מקבל", אם כך הם פני הדברים אינני מעוניין בכך משום שאיני חפץ להיות נתמך.

7 . וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ תִּקְחוּ אֶת-תְּרוּמָתִי" (כה,ב)

יש לדקדק מה הוא הכפילות "תקחו את תרומתי", וכבר הרגיש בזאת רבינו חיים בן עטר, וביאר בשני אופנים. וז"ל (בדרך השני) עוד ירצה לומר שאינה חשובה ליקראות "תרומתי" אלא המובא מנדבת לב האדם, והוא אומרו מאת אשר וגו' תקחו את תרומתי. אבל "המעושת" (שאינו ברצונו) לא קראה תרומתי אלא "תרומה" דכתיב ויקחו לי תרומה. עכ"ל. כלומר הפסוק מדבר בשני סוגי צדקה, זה שניתן שלא ברצון נקרא תרומה, אבל זה שניתן ברצון נקרא תרומתי – תרומת ה' כי חשובה היא לפניו.

ובזה תראה ההפרש שאצל תרומתי הזכיר השי"ת "לב" שאמר אשר ידבנו ליבו. והענין י"ל כי 'כבוד' הוא גימטריא 'לב'. לרמז לאדם כי לכבוד את האל הגדול הוא ליתן לו את הלב כלומר בשמחה וברצון. כי בזה מראה שאוהב את האל

יתברך. וכבר ידוע מ"ש רבותינו על קרבנו של קין לעומת הבל. (ותראה 'הבל אותיות').

הלב והנה יש לפעמים שאדם נותן צדקה אשר נתבקש עליה, והוא נותן, אך אין ליבו שלם עם הנתינה כי נתנו מתוך שלא רצה להתבייש או לאיזה סיבה. וחבל על זאת. כי הלא כבר נתת למה לא תתן בלב שלם, והשגת את כל המצוה.

בדומה לזה אדם נותן מתנה לחבירו ואשה לרעותה, עקב אירוע שמחה וכדומה. אלא שאמנם נותנים, אבל ליבם בל עימם, כי אין נותנין מלב מלא, ולא זו הדרך. הלא כבר הוצאתם הוצאה למה לא יקבלנו המקבל (התמים) במתנה גמורה ובלב חלוט. מה גם שלפעמים נתינת דבר איש לאיש שלא ברצון רק מחמת כסיפותא, יש בו כחשש גזל כאשר העירו בזה האחרונים, וכתב זאת רבינו אליעזר פאפו בספרו "פלא יועץ" (מע' כללות). וראה עוד במציעא (דף כב.) ובחכמת מנוח שם.

אשר על כן, יתקן כל אנוש את ליבו ויתן צדקה בשמחה ובלב שלם. ומה שנותן יתנו ברצון ובלב שלם. וכן מתנות ודורונות אשר שולח למקורבו ולחבירו יתן בלב שלם ובפרט אם המקבל איש חסר אמצעים שאז ה"מתנה" בגדר מצות "צדקה" כנודע

8. "וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֲתֶם זֶהב וְכֶסֶף וְנַחֲשֶׁת." (כהג,ג)

שואל רבנו יוסף חיים בספרו "אדרת אליהו": המלה "מאתם" לכאורה מיותרת, שהלא גם אלולא נאמר הדבר בפרוש, היינו מבינים שמאתם באה התרומה, והיה די באומרו "וזאת התרומה אשר תקחו זהב וכסף ונחשת".

עוד הקשה: מפני מה ציוה השי"ת להביא לצורך מלאכת המשכן ט"ו מינים של תרומות – זהב, כסף, נחושת, עורות אילים, עצי שטים וכו', ולכאורה היה לו לצוות על ישראל לעשות את כל המשכן מזהב שהוא המובחר מכל, או לכל הפחות מזהב וכסף בלבד, ומדוע ציוה שיביאו גם נחושת ושאר מינים שהם זולים יותר?

ועונה ה"אדרת אליהו" תשובה אחת על שתי השאלות: מדובר הרי בצבור גדול שנרב לצורך הקמת המשכן, ובתוך עם רב כזה אי אפשר שיהיו כולם שווים לטובה

בנתינת התרומה, כי יש אשר יתנדב בשמחה, בטוב לבב ובזריזות, ואלו יהודי אחר נודב את אשר הושת עליו בעצלתים ולבו בל עמו.

ורצה השי"ת שתהיה הנדבה בשמחה ובטוב לבב, באהבה וברצון ובזריזות גדולה, וגם רצה שלכל ישראל יהיה חלק וזכות בבנין המשכן, ואם יצוה שיעשו הכל מזהב דוקא, הגם שודאי היו ישראל מקיימים את צויו יתברך, מכל מקום אפשר שלא היו כולם מתנדבים, וגם אם היו כולם מתנדבים – חלקם לא היו מביאים את נדבתם באהבה, ברצון ובזריזות גדולה.

לכן ציוה שתהיה הנדבה מכמה מינים, ביניהם מינים זולים, כנחושת וכיוצא בה, ומעתה ודאי יביאו כולם נדבה לצורך המשכן בלב שמח, כי מי שצרה עינו להביא כסף וזהב – יביא נחושת, שמחירו זול יותר, ונמצא שלכולם יהיה חלק בנדבת הרצון והשמחה.

זהו שנאמר: "וזאת התרומה", כלומר הרי הנך רואה שצויתי להביא תרומה גם מינים זולים יותר. ומדוע? משום שרוצה אני ש"תקחו מאתם", כלומר מכללות עם ישראל, ולא מיחידים בלבד, לכן אני מצוה על "זהב וכסף ונחושת ועורות אילים מאדמים וכו'", כדי לזכותם שיוכלו כולם להביא את תרומתם בלב שלם.

אבל בלאו הכי אפשר היה לעשות את כל המשכן וכליו מזהב דוקא או מכסף וזהב דוקא, ולקחת את כל התרומה מאיש פרטי נדיב לב או ממקצת אנשים פרטיים אשר יודע ה' את טוהר לבם שיתנו גם את המובחר שבידם בשמחה ובטוב לבב.

9 . וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכָם. " (כ"ה, ח')

פרשת תרומה מתארת את הדקדוק בו צריך היה לבנות את המשכן. הפרטים היו מאוד מדוייקים, חומרי הגלם היו מאוד יקרים (זהב, כסף וכו') ודרושה היתה השקעה רבה מצד בני ישראל. השאלה היא מדוע הקדוש ברוך הוא צריך את כל זה? הרי הבורא בוודאי לא זקוק לחומריות, לזהב או לכסף. הוא נמצא בכל מקום, כך שהוא לא צריך שנבנה לו משכן. אז מדוע בכלל הוא נתן לנו את כל הציוויים הללו? התשובה נמצאת בתחילת הפרשה, עוד לפני כל התיאורים של המשכן: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". הקדוש ברוך הוא לא רוצה לשכון בתוך המשכן

המפואר שנבנה לו, אלא הוא רוצה שנעשה את ההשתדלות שלנו ונעבוד על עצמנו, כך שהוא ישכון בתוך כל אחד מאיתנו.

אנשים רבים יודעים שהעיקר הכוונה בלב. הבעיה היא שכאשר סומכים על הכוונה בלבד, מהר מאוד מאבדים את האמונה ושוקעים בתוך עולם גשמי של עבודה, חומריות ותאוות ללא כל רוחניות. לעומת זאת, כאשר אנו פועלים פעולות חיצוניות ומקיימים מצוות, אנו משאירים את הקדוש ברוך הוא במחשבה שלנו במשך כל היום וכך זוכים להגיע לכוונה אמתית בלב. אדם שחושב שהעיקר הכוונה, אך לא מניח תפילין ולא שומר שבת, לא יוכל להגיע לכוונה אמתית ושלמה. אדם שחושב לפני כל דבר שהוא אוכל איזו ברכה צריך לברך ובמשך כל היום לומד תורה ומחפש אילו מצוות לקיים, שומר על הכוונה שלו טהורה. הקדוש ברוך הוא לא צריך את המשכן, הוא אומר לנו שהוא לא מתכוון לשכון בו, אלא בתוכנו. אלא שכדי להגיע לכך, אנו צריכים להתאמץ ולהכין לו מקום בתוכנו, על ידי פעולות גשמיות כמו בניית המשכן, מתן תרומה והשקעה של כסף וזהב. גם היום כדי להגיע למצב שהקדוש ברוך הוא יוכל לשכון בתוכנו, אנו צריכים לעשות הכנות מתאימות לכך. לנקות את עצמנו מעבירות, לקדש את עצמנו במצוות ולתקן את המידות שלנו, כך שנכין את המקום המתאים לשכינת הקדוש ברוך הוא בתוכנו.

10 . "כָּל אֲשֶׁר אֲנִי מֵרָאָה אוֹתְךָ אֵת תְּבִנֵית הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תְּבִנֵית כָּל פְּלִי וְכֵן תַּעֲשׂוּ." (כה,ט)

וברמב"ם (סופ"א מבית הבחירה ה"כ) פסק דאין עושין כל הכלים מתחלתן אלא לשם הקודש ואם נעשו מתחילתן להדיוט אין עושין אותו לגבוה. ובפרשת דרכים (דרוש יב) הקשה, דמאחר דקיי"ל הזמנה לאו מילתא היא למה יאסר לגבוה בהזמנתו להדיוט.

עוד צ"ע על מש"כ מהרש"א בח"א שבת (כב, א) בשיטת הרא"מ דכיון דבימי החשמונאים היו כולם טמאי מתים איך עשו המנורה בטהרה שלא תטמא את השמן, ותי' שהיה מנורה של עץ עשויה כבר בידי מי שהוא במקום אחר ולא נטמא שם ונטלוה ע"י פשוטי כלי עץ וכו', וצ"ל דאותו איש שעשאה כבר כתבנית

המנורה גם בשל עץ עשאה באיסור לר"י דגם בשל עץ אסור יע"ש, והשתא נהי נמי דמה שעשה מנורה של שבעה קנים באיסור של לא תעשון אתי אינו מזיק דיעבד אבל איך יכלו להשתמש כיון שנעשה להדיוט כפי דברי הרמב"ם הללו.

והנראה לענ"ד, ובהקדם מש"כ המבי"ט בקרית ספר למקור האי דינא מהכא את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו, הרי כלים כמו משכן ובמשכן כתיב ועשו לי לשמי שיהי עשיתו לגבוה, וא"כ אין זה ענין להזמנה כלל רק גזה"כ שדין כלים כדין משכן ושאר הרבה דברים שיהיו עשויים לשמה.

וא"כ מיושב נמי האי דמנחות דהתם באש ועצים של מזבח עוסק הש"ס דאין להם דין כלי שרת והם נשרפים ודאי אין אנו יכולים ללמוד מדין כלי שרת הנ"ל, אלא דמ"מ כיון דאיכא הקישא דעל עצים על המזבח אנו תופסים מה דמסתבר יותר שלא יהי משנשתמשו בהם הדיוט, ואין לומר אין היקש למחצה ולרבות גם עשיה לשמה כמו מזבח, דכבר כתבו בדבר שאין סברא כלל לרבות הסברא מכריע שלא לומר אין היקש למחצה, וכאן ודאי מסתבר דעשיה לשמה לא שייך בעצים כמו מזבח וכלים.

ולהמתבאר דזה מדין עשיית כלים, יש להסתפק אם זה מעכב רק מצות עשית כלים רצוני, דאם לא עשאה לשמה לא ישתמש בה כיון דלא נעשה כדין כלי שרת, אבל לעולם אם עבר ולקח מהנעשה להדיוט וקדשה ע"י דין עבודתה מחנכתה נעשה כלי שרת כדין, אלא דלא קיים דין עשיית כלי שרת, או דמעכב לגמרי דגם דיעבד לא הוי ככלי שרת כלל ונשאר ככלי חול, והיה נראה מסברא כצד הראשון דרק דין כלי לא קיים אבל אינו מעכב העבודה דיעבד.

וראיה לענ"ד בזה מפסחים (סו, א) דלמחר כל אחד הביא סכיניו לפסחו מביתו, והקשו תוס' שם דכיון דסכין כלי שרת איך הביאו מביתם ותי' דהקדישום עכשיו, והשתא תקשה דאם סכין כלי שרת, א"כ הוא ג"כ בכלל דיהי עשיתו לגבוה והני סכינים לא נעשו רק להדיוט ודין כלי שרת מעכב דיעבד דהא מקדש דם אצואר בהמה כדאיתא בסוטה (יד, ב) וברש"י שם, ומסתמא לא פליגי הני פוסקים דסברי סכין כלי שרת אדינא דהרמב"ם שהוא מירושלמי.

אמנם אם נימא כצד הראשון דדין זה אינו מעכב בגוף קדושת כלי שרת רק בעשיתו, א"ש דבע"פ לא הי' בשום אופן אפשרות להכין מאות אלפי סכינים המקודשין מתחילתן והוצרכו להביאם מתוך ביתם ולוותר על דין זה בשב ואל תעשה כיון דאינו נוגע לקדושת העבודה כנ"ל, וא"כ א"ש ד' המהרש"א הנ"ל דכיון דהמנורה גם בנעשה ביד הדיוט עכ"פ מקדשת כשנעשה אח"כ כלי שרת, לא היו יכולים אז לחוש לדין עשיתו לשמה כדי שלא לבטל ההדלקה כלל וכלל.

11. "מבית ומחוץ תצפנו" (כה, יא)

וצפית אותו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו

ודרשו חז"ל על כך (יומא עב, ב): 'מבית ומחוץ תצפנו' – אמר רבא כל תלמיד חכם שאין תוכו כברו אינו תלמיד חכם. לכאורה כונת חז"ל לומר, תלמיד חכם שראית עליו בהתנהגות מסויימת שאין תוכו (הצד הפנימי) כברו (הצד החיצוני) אלא למעשה מתנהג באופן אחר מהדמות אותה הוא מציג כלפי חוץ, דע לך שהוא 'מזוייף מתוכו' ורק מנסה להתכסות באיצטלא דרבנן ואינו עונה להגדרה 'תלמיד חכם'.

ויש לשאול על דרשה זו מס' שאלות:

א. האם חז"ל צריכים כלל להשמיע לנו שאדם שרק מציג את עצמו כלפי חוץ כתלמיד חכם, שאינו תלמיד חכם? (וגם איך שייך להשתמש בביטוי "כל תלמיד חכם שאין תוכו כברו..." הרי היו צריכים לומר 'כל אדם' שכלפי חוץ ת"ח ואין תוכו כן, אינו ת"ח).

ב. איך אפשר ללמוד מארון העדות שתלמיד חכם צריך שיהיה תוכו כברו, הרי אדרבא, הארון היה עשוי מעצי שיטים ורק היה מצופה מכל צדדיו בזהב טהור באופן שאף אחד לא היה יכול להבחין בחומר האמיתי ממנו היה מיוצר (והיה לכאורה מתאים לומר אף על הארון עצמו ש'אין תוכו כברו').

ג. האם להנ"ל לא יותר ראוי היה ללמוד זאת מן המנורה שהייתה כולה "מקשה אחת זהב טהור" (שמות כה, לו) ?

וביאור העניין:

כי בניגוד להבנה הפשוטה של המדרש, לא ציפוי הזהב הנוצץ הוא זה שמסמל את התלמיד חכם אלא דוקא העץ הפשוט ממנו היה עשוי גוף הארון הוא שמסמל אותו [כמו שפרש"י את הפסוק במדבר יג, כ) "היש בה עץ אם אין": אם יש בהם אדם כשר שיגן עליהם]. ולכן תלמיד חכם אינו נמשל כאן למנורה.

ומאמר חז"ל הנ"ל מתייחס לאדם שללא ספק אמור לענות על ההגדרה 'תלמיד-חכם' ולא באדם מזויף ח"ו.

אלא שתלמיד חכם על אף שבמהותו ובתוכו אמור להיות ענוותן ופשוט כמו עץ, כלפי חוץ צריך להיות אצילי ומכובד בהתנהגותו ובהליכותיו ואינו יכול להתנהג בזולת כאחד העם וכפי שמפרט הרמבם בתחי' פרק ה' מהל' דעות "כשם שהחכם ניכר בחכמתו ובדעותיו והוא מובדל בהם משאר העם כך צריך שיהיה ניכר במעשיו במאכלו ובמשקו ובבעילותו ובעשיית צרכיו ובדבורו ובהילוכו ובמלבושו ובכלכל דבריו ובמשאו ובמתנו ויהיו כל המעשים האלו נאים ומתוקנים ביותר" ואת חלק זה מסמל ציפוי הזהב החיצוני של הארון. עד כאן החלק הפשוט.

כוונת חז"ל להשמיע לנו במאמר זה חידוש נוסף. כשם שהארון היה מצופה אף כלפי פנים בזהב טהור ונוצץ, כך 'תלמיד חכם' לא רק בהתנהגותו החיצונית צריך להתנהג ולהתנהל בצורה מכובדת, אלא אף בתוך תוכו צריך שתהיה בו גם קורטוב של גאווה עצמית על היותו תלמיד חכם ומרומם מן העם הפשוט, כמאמר חז"ל במסכת סוטה "תלמיד חכם צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית של גאווה" (אך כמובן שאסור שגאווה זו צריכה להיות במינון מועט ומדויק ושעדיין יהיה ענוותן במהותו), ואת חלק זה מסמל הציפוי זהב הפנימי של הארון.

ולסיכום: ת"ח צריך להיות פשוט וענוותן במהותו (כעץ). אך כשם שכלפי חוץ צריך להתנהג במכובדות ואצילות כדי שהמון העם יכבד אותו ואת התורה שהוא מייצג (ציפוי זהב חיצוני), כך כלפי פנים צריכה להיות לו מידה מסויימת של גאווה וכבוד עצמי כדי שגם הוא יעריך את עצמו ואת התורה שהוא לומד (ציפוי זהב פנימי). ואם התורה שלומד אינה מביאה אותו לכך אין ראוי לו שיקרא בתואר 'תלמיד חכם'.

12 . "וְעֲשִׂיתָ בְּיָדֶי עֲצֵי שֹׁטִים" (כה, יג)

הארון והבדים:

הבדים הם שדרכם נראית חיבתו של ה', לישראל:

התורה מצווה כך: "בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו"

מהי המשמעות של האיסור הזה?

במאמר זה נבחן את טעם האיסור והאם זה באמת שייך תמיד או הכוונה היא רק בזמן החניה במדבר או אולי דווקא בזמן המסעות והאם מותר היה להזיזם בתוך הטבעות? ומה לגבי הארון בזמן הבית? ועוד נשאל למה באמת יש בכלל צורך בבדים בזמן הבית?

ועוד יש לשאול מה באמת מטרת הבדים? ברור שבפשט זה כדי שיהיה אפשר לשאת או הארון אבל האם יש משמעות עמוקה יותר ומעלה גבוהה יותר במהות הבדים והסיבה לאיסור של הזזתם מן הטבעות?

יתכן לומר כך:

הארון שבו הלוחות ועימו ספר התורה שהיה ההולך לפנייהם קדימה ומאיר לישראל את הדרך. אכן את הדרך הפיזית אך בעיקר הייתה מטרתו של הארון והתורה שהתוכו להאיר את הדרך הרוחנית האמיתית, הארון יש בו את האור והוא עמוד האש אשר לפני המחנה. וידוע מחז"ל שהארון היה נושא את נושאי מבני קהת, בדרך נס.

'ארון' – נושא בקרבו שני משמעויות 'אורן' ו'נורא' ולכן יכולה האש הזו מצד אחד, לחמם, לבשל וליתן הנאה לאדם וחמימות, ולעומתה יכולה גם יכולה & האש הזו האור הזה לשרוף, הכל תלוי בהמקבל וגישתו הנכונה אל הקודש פנימה.

מסתבר שהארון על שלושת חלקיו + הכפורת והכרובים, היה כבד מנשוא, ארון זהב ארון עץ ושוב ארון עשוי מזהב וכפורת אכן משקלם רב מאוד ואולי זה מתקרב בערך ל1000 קילו. יש חשש שהטבעות שבתוכם הבדים ישברו או יקרסו מרוב הלחץ של המשא הכבד הזה, ולכן יש המדייקים מהמילה 'על ארבע פעמותיו' שהיו הטבעות יצוקות בשלושת הארונות זהב, עץ, זהב, ולא רק בחיצוני.

עוד יש לומר ויש כאן גם מסר שהבדים הם הנותנים אפשרות להחזיק את התורה. מה הכוונה? "עץ חיים היא למחזיקים בה" יש לתורה צורך שיחזיקו בה. ועוד

שהבדים מייצגים את ארבעת הצינורות שמחברים את מי שבחוץ אל התורה שבפנים.

אם נדמה את התורה למוח ואת הבדים לעצבי הראיה ולעצבי השמיעה דהיינו, לעין הרואה ולאוזן השומעת נראה לומר שע"י הראיה ועצבי הראיה המתפשטים מימין לשמאל ומשמאל לימין ומחברים את שבחוץ עם מה שבפנים וכן עצבי השמיעה שכשהקולות מועברים למוח דרך & העצבים הללו, ולכן יתכן שטעם האיסור הוא שלא נסיר את אוזנינו מלשמוע את דבר ה' וכן את העין 'עין הבשר' שלנו, תתחבר רעיונית אל העין האלוקית וזה אולי מה שאפשר לומר על הפסוק "וכל העם רואים את הקולות". וכי ניתן לראות בעין את מה שצריכה האוזן לעשות? & ראייה ושמיעה לדבר ה'. וזה העניין של 'לא יסורו ממנו'.

לגבי בדי הארון בזמן הבית:

מובא בגמרא שבדי הארון היו בולטין ודוחקים את הפרכת כלפי ההיכל דהיינו כלפי הקודש כדמות 'שני דדי אשה'. ובאמת למה יש צורך בכך ועוד לדמות לדבר שכזה?

אכן יש והכהן מצווה להזות מן הדם בהיותו בהיכל על פני הפרכת בין שני בדי הארון. דהיינו בין שני הבליטות של קצות הבדים שמדמים 'שני דדי אשה'. ועוד הרי שצריך הוא הכהן לשמור על טהרת המחשבה ולא שיהיה לו חלילה הרהור של תאוה או עבירה ולא מחשבת פיגול וכדומה ובאמת איך אפשר? דווקא בעת הזו ובמקום הזה לבוא לכאורה ולנסות להכשיל את הכהן בהרהור שכזה?

אלא יש לומר אולי דווקא שיש בו במעשה הזה כדי להגביר בנפש הכהן את אהבת ה' שהיא יותר מאהבת האדם, את האשה ואת גופה לצורך העניין כי הלוא בבני אדם עסקינן.

וכדי שהבדים יהיו במצב בו הם דוחקים את הפרכת 'כשני דדי אשה' היו צריכים להזיזים קימעה בתוך הטבעות ממערב למזרח, ומכאן ראייה שהאיסור הוא רק לא להוציאם לגמרי, אך להזיזם בתוכם ניתן. מה היתה מטרת הטבעות?

לשתי תכליות באו הטבעות:

א. למשא.

ב. לכבוד ישראל והיו כאילו הן ארבע טבעות.

באמת הן הן אחד. בשעת משא היו מונחים בולטין משני הצדדים בשווה ובשעת עמידה היו מזויזין את הבדים לחוץ כדי שיראו כשני דדי אשה. והיה הציווי על בצלאל שיביא את הבדים כדי לשאת – באופן שיהיה ראוי לשאת. וכן עשה בצלאל. משה רבנו תיקן את הבדים באופן שיהיו נראין כשני דדי אשה – תיקן אותם על מתכונתם.

הכהנים תקנו אחר כך בשעת מסע שיהיו ראויים לנשיאה. (הנצי"ב).

כמה טבעות היו? 2 "ושתי טבעות" – ויותר היה נראה שהיו שמונה טבעות, שתיים על צלעותיו לשם שם הבדים בעת הנסיעה והיו בשליש העליון. וארבע על פעמותיו סמוך לרגליו ששם היו הבדים קבועים בעת חניה. מלבי"ם

תחילה כאמור אומר הרד"ק כי משכו את הבדים כלפי חוץ ידנית, פיסית. הנימוק למשיכה היא לפי שלא היה צריך עוד לשאת בכתף, שהרי עם הכנסתו לבית קדשי הקדשים, אין מוציאים את הארון עוד לא למסעות ולא למלחמה.

בנוסף טוען הרד"ק כי הארכת הבדים נועדה לכך שכאשר הכהן גדול נכנס לפני ולפנים, הוא ייכנס ישירות בין הבדים. הצורך בהארכה להסבר זה, הינו מפני שקדש הקדשים בבית ראשון, גדול פי שניים מגודלו במשכן.

הרד"ק מבין כי אורך הבדים הוא עשר אמות, ובדבריו הוא נוגע בסוגיה נוספת הקשורה לענייננו – מיקום הארון בקודש הקודשים. הרד"ק טוען כי לא נתנו את הארון סמוך לכותל המערבי של קודש הקודשים, מכיוון שסידור כזה היה מונע את בליטת הבדים. לטענתו הזיזו את הארון ממרכז החדר מזרחה, וזאת על מנת שיגיעו למרחק כזה מן הפרוכת שם הבדים יוכלו לבלוט בפרוכת.

התוספות שם במנחות צח' – טוענים כי:

"דוחקין ובולטין בפרוכת ודומין כמין שני דדי אשה – מעשה נס היה. דארוך באמצע קדשי הקדשים היה ולכל צד היה עשר אמות ומקום ארון אינו מן המדה

כדאיתא בפרק קמא דמגילה (י): ואם כן אפילו למאן דאמר שהבדים נשמטים לצד אחד, היאך מגיעים עד הפרוכת הא לא היה אורכך עשר!
אלא ע"י נס האריכו הבדים עד שהיו דוחקין ובולטין ונראין כשני דדי אשה לחיבתן של ישראל" (מנחות צח:).

לדעת רבנו בחיי, הבדים בימי יאשיהו נתקצרו בימיו וחזרו לאותה מדה שהיו בימי משה, ויאשיהו ראה בכך סימן לכך שהארון מזומן ומתכוונן לנסיעה. על פי הבנה זו, הארכת הבדים בימי שלמה היא סימן מובהק לקביעות, למנוחה, לאחיזת נצח במקום, ואילו הקיצור הוא סימן של הכנה לסילוק.

כדי שיהו מגיעין מכותל זה לכותל זה, ולא יותר. ומדרש רבותינו (ראה יומא נד. ורש"י כאן): ויראו ראשי הבדים – בפרוכת שכנגד הפתח, באמה טרקסין; יכול יהו מקרעין בה? תלמוד לומר: ולא יראו החוצה; הא כיצד? דוחקין ובולטין כמו שני דדי אשה. כעניין שנאמר 'בין שדי ילין' (שיר השירים א', יג) "מלכים א ח', ח).
לסיכום ניתן לומר כך:

חז"ל מדמים כמשל את ראשי הבדים הבולטים שמראיהן כשתי בליטות בפרוכת שדומים הם לשני דדי אשה.

והנמשל הוא ליילוד המתחבר לאימו ביניקה ובמזון לו הוא זקוק מדדי אימו והיניקה הזו כל כך חשובה בימיו הראשונים ונותנים הם לילוד את מזונו ומשום כך מדמים חז"ל בנמשל להראות חיבתו של מקום לישראל עמו שעם ישראל הם הלוא בניו של מקום וחיבורם לתורה הוא מזונם הראוי והחיוני להם & אכן ראוי להמשיל את בליטת ראשי הבדים בפרוכת לדדי אשה.

עוד ניתן לומר שיש מסר בהארכת הבדים מן הפנים אל החוץ מעין הרצון האלוקי להרחיב את ההצטמצמות של הקדושה האלוקית בקו"הק, לשאר חלקי המקדש ומשם בהתרחבות אין סופית לעולם כולו.

כך הקב"ה מראה חיבתו אל עמו ישראל ומחכה לקירבתם כל הזמן, ואז נדע אנו שה' אוהב אותנו ומראה חיבתו אלינו,

אנא, גם אנו נראה לו אהבה נשמור מצוותיו ונחיה ע"פ תורתו כל הימים. אמן
ואמן!

13 . "וְהִבֵּאתָ אֶת-הַבְּדִים בַּטְּבַעַת עַל צִלְעַת הָאָרֶן לְשֵׂאת אֶת-הָאָרֶן
בָּהֶם." (כה, יד)

נשיאתו של הארון לא היתה מעשה טבעי כלל וכלל, ועל אף שהבדים הובאו
בתוכו כדי שהכהנים יוכלו לשאת אותו, למעשה – הוא נשא את נושאו.

גילוי ניסי זה ארע לעיני כל ישראל בעת חציית הירדן – לאחר שעם ישראל כלו
עבר, הלכו הכהנים אחורנית והמים חזרו לזרום, או אז הרים הארון את הכהנים,
שכביכול נשאו אותו, והעביר אותם מעל לנהר.

נשיאת הארון באפן על – טבעי זה משמשת גם כמשל לענין הפנימי הרמוז בו, הלא
הוא הקשר בין לומדי התורה לבין התומכים בהם, בין יששכר לזבולון.

לעתים נדמה שזבולון הוא התומך ביששכר והוא המחזיק אותו, אולם האמת היא
שדוקא יששכר הוא זה שמחזיק את זבולון ומאפשר לו חיים בעולם הבא ואף חיים
בעולם הזה.

מסופר על רבי אליעזר גורדון, ראש ישיבת טלז, אשר בהיותו אברך צעיר לימים
ישב והגה בתורה, כשחמיו מחזיק אותו ודואג לכל צרכיו.

באחד הימים הגיע אל החתן כתב הזמנה לשמש ברבנות באחת מן העיירות
הסמוכות. כשראה החותן את ההזמנה, אמר לחתנו הצעיר: לשם מה עליך ליטול
עול רבנות על כתפך? הישאר אצלי והמשך ללמד, וההסכם בינינו ישאר על כנו.

שנים חלפו, פרנסתו של החותן נקלעה לקשיים ועול החזקת המשפחה הצעירה
החל להכביד. החותנת, אשר דאגה למצבו הכלכלי של בעלה, באה וטענה לפניו:
"אולי כדאי לשחרר את האברך לדרכו? עד מתי ישב אצלנו? הלא אם נשלח אותו
– לא תחסר לו פרנסה, שכן כל הזמן מגיעים אליו כתבי מנוי לתפקידים רבניים
שונים".

השיב לה בעלה: "איני יודע מי מחזיק את מי... אני – אותו, או שמא הוא – אותי...".

העניין שב ונשנה פעמים אחדות, עד שלבסוף נכנע החותן, פנה לחתנו הגדול ורמז לו שיתכן שכדאי לו לקבל תפקיד של רבנות עיר, ולהתמחות בשאלות מעשיות ובאופן כזה להתקדם יותר...

רבי אליעזר קבל את הדברים והודיע שיענה לכתב המנוי הבא שיגיע.

לא חלפו ימים רבים וכתב מנוי לרבנות העיר טלז הגיע אל החתן, הוא מיהר להענות להצעה, וביום שבו עזב את העיר לכוון טלז, מקום מגוריו החדש, השיג אותו שליח מהיר, שבא לבשר לו כי החותן נפטר, ועליהם לחזור מיד להלוויה...

בשעת ההלוויה עמדה החותנת ובקשה לדבר, ובבכי בקשה את סליחתו של בעלה. אמת דבר – הבינו הכל – אכן אין איש יודע מי מחזיק את מי...

14 . "בְּטִבְעַת הָאָרֶץ יִהְיוּ הַבַּדִּים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ." (כה, טו)

מסורת בידונו כי "ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא", דהיינו: אין לך דבר שאינו רמוז בתורה הקדושה. והגאון מוילנה זצ"ל כתב, כי כל מאורעות העולם מקטן ועד גדול רמוזים בתורה. נספר סיפור אחד השייך לפרשתנו, שיעיד על הכלל כולו. המעשה, מעשה שארע במצרים לפני כמאתיים וחמישים שנה.

בנו בן העשר של אחד מעשירי המדינה ברח מביתו, וניתק קשר עם משפחתו. שני אחיו נשארו במחיצת האב העשיר, ועם מותו ירשו את רכושו. כעבור זמן מה הופיע עלם חמודות וטען שהוא הבן הנעלם. מזה כשלושים שנה נע הוא ונד, ראה עולם, ועתה בשמעו שהוריו נפטרו הגיע לקחת את חלקו בירושה.

הוא עמד בחקירה צולבת, סיפר פרטי פרטים על הוריו וקרוביו, על המעון והריהוט, מקרים ומאורעות שזכר מילדותו. ביקשו האחים לפצותו בסכום נכבד ולהפטר ממנו, אך הוא דרש להביא שמאי ולשקול לידיו שליש במדויק. חרה בו אפס, ואמרו: "אין אתה אחינו, ולא ניתן לך דבר!" התעצמו בדין, והגיע משפטם עד למלך.

תמה המלך: "היכן היית שלושים שנה, מדוע לא כתבת מכתב?". הסביר שנלקח בשבי במדינת הודו, ונבצר ממנו ליצור קשר עם העולם החיצון עד שאזר עוז וברח משביו. סוף דבר, נלאה המלך לרדת לחקר האמת וקצרה יד חכמיו. אמר המשנה למלך: "רואה אני שהנה חוזר על עצמו סיפורו של פרעה". והסביר: כשקצרה יד המלך והחרטומים, שלחו לקרוא לנער עברי שיאיר עיניים, כי אין פיקחים כיהודים! הורה המלך לצאת לרחוב של עיר, ולהביא לפניו את היהודי הראשון שימצאו. באותם ימים חי במצרים צורף זהב צנוע, ושמו אהרן פרדו. עניו היה ונחבא אל הכלים. חצי היום עסק במלאכתו וחצי היום הקדיש לתורה. בלילה ההוא חלם אהרן פרדו שהוא ניצב בבית כנסת כלול בהדרו, מפואר כטרקלין מלכים וגדוש בנכבדי עם. הוציאו ספר תורה וקראוהו לעלות ראשון, והנה הפרשה פרשת תרומה, ושליח הציבור קורא: "בטבעות אהרן יהיו הבדים לא יסורו ממנו". תיקנו אהרן: "בטבעות הארון!" אך שליח הציבור בשלו: "בטבעות אהרן" וייקץ והנה חלום.

הלך להתפלל ונפשו פוזרה עליו. אכל, והוא הוגה בחלומו המוזר. הלך לחנותו, וכפריה ישישה נכנסת. לא היה זה סוג הקונים הרגיל, מה עוד ששמה עיניה בטבעות משובצות ורבידי מרגליות. "היש לך כסף", שאל בחשד, חס על זמנו. "עתה אין לי", ענתה בקול חורק, "עכשיו באתי לברר מחירים. מחר אהיה עשירה, ואבוא לקנות בכסף מזומן".

תמה הסוחר: "מאיין יהיה לך מחר?". וענתה: "בני מנהל משפט נגד אנשים עשירים, והיום יוכרע המשפט לטובתו". להגה ופטפטה, סיפרה על בנה וחכמתו, ואיך הבטיח לחלצה מכפרה הדל ולהנחילה חיי עושר ורווחה. סוף דבר, הבטיחה לשוב ולקנות ביד רחבה.

הכפריה הלכה, וערבי עשיר הגיע. ביקש לראות מספר טבעות יקרות, והציע לסוחר שיבוא איתו לביתו ואשתו תבחר את הטבעת שתשא חן בעיניה. ניאות הסוחר, סגר את חנותו והלך עם הערבי. הלכו בכיכר העיר והנה אנשי משמר המלך לקראתם. עצרו את הסוחר ולקחוהו עימם לארמון: הן נצטוו להביא את היהודי הראשון שימצאו!

ירא וחרד הובהל אהרן פרדו במעלה מדרגות השיש, הובל דרך החצר רחבת הידיים ושדירת העמודים, מסדרונות וקשתות והנה עומדות רגליו בטרקלין הארמון, והוא זהה לטרקלין שראה בחלומו, אלא שבמקום בימה ניצב כס מלכות מרהיב ביופיו, והמלך בכבודו ובעצמו פונה אליו, מספר לו השתלשלות המאורע ושואל לדעתו. התבלעו עשתונותיו, מה יענה ומה יאמר. והנה הבזיק במוחו רעיון: הביט בטוען ליורשה, ואמר: "האין שמך כך וכך?". חוורו פניו, והצורף המשיך: "האין אתה יליד כפר פלוני? בנה של אישה פלונית?!"... פקו ברכיו של השקרן, והודה בכל כזביו...

השתאו הכל, כיצד חשף היהודי את התרמית, איך הסיר את הלוט?
סיפר להם על חלומו, וכיצד הבין את פשרו: "בטבעות הארון אותיות "אהרן" יהיו הבדים". בגלל הטבעות אותן באה האם הערביה לרכוש אצל אהרן, התחוויר סיפור הבדים ונחשפו הכזבים!

נענה המלך ואמר: "כשיש כזו תורה, אין זו רבותא להיות חכם"...

15 . וְהָיוּ הַכְּרֻבִּים פְּרָשֵׁי כְנָפַיִם" (כה,כ)

מה באמת מסמלים הכרובים? אכן פירושים רבים ניתנו לנו ע"י החכמים בכל הדורות למהותם של הכרובים אך הפעם נתמקד בפירושו הנפלא של המלבי"ם. הוא רוצה לומר שכוונת סיכוך הכנפיים מעל הארון משמעותו היא, שבארון הלוא נתונים הלוחות ומה יש בהם? עשרת הדברות. ומה יש ב10 הדברות? 5 מצוות בין אדם לחבירו ו5 מצוות שבין אדם למקום. ההנהגה היהודית צריכה להיות מעתה כזאת שתתן כיסוי הלכתי ומדיני מושלמת & של המלך ושריו הממונים על קיום המצוות שבין אדם לחבירו דהיינו רווחה כלכלית ויחס הוגן שבין בני האדם שלא יזיקו אחד את השני ולא יקלקלו אחד לשני ולא שישעבדו עריצים את הנחותים במצבם הסוציו אקונומי הנמוך.. ולעומתם יעמדו על משמר הדת, הכוהנים משרתי ה' שיכוונו את קהל עדת ישראל והשמירה על קיום המצוות שבין אדם למקום ומה שהתורה אומרת 'ופניהם איש אל אחיו' הכוונה שיהיו המלך והכהן בשיתוף מלא ובשקיפות ללא תחרות מעל הכפורת מעל התאוות השלטוניות שלכאורה נתונה בידם, אלא יעשו כל מעשיהם לשם שמים אם זה יילך, אז הארון יילך לפני המחנה

ישירות לארץ ישראל, אך אם יהיו שיבושים בהנהגה הזו, או אז נצפה לעיכובים רבים בדרך לארץ ישראל והמצב של הכהונה והמלוכה בבית שני יוכיח. ועוד לפני כן, עם המנהיג "יפתח הגלעדי" שבימיו הכהן הגדול היה פינחס הכהן. והיתה בעיה מי יבוא אל מי להתיר הנדר?

נציין שכשמלך ישראל נתקל בבעיה מדינית, הולך הוא אל הכהן הגדול שמשרת בשנים ההם את פני ה' ושישאל את הקב"ה באמצעות האורים ותומים ואז ידע את אשר יעשה.

ממלכת כהנים וגוי קדוש:

הרי לנו עוד קשר יפה בין מלך ישראל המייצג את המלוכה, לכהן הגדול המייצג את הכהונה. אנו מחכים בעת הזאת להחזיר מלוכה נכונה לישראל וכהונה מושלמת לתוככי המקדש ואז יתקיים בפועל "ופניהם איש אל אחיו" תהיה הנהגת כלל ישראל באופן היותר רצוי לפני האלוהים ועד שנזכה לכך, נתפלל על כך ונשאף לכהונה ומלוכה ואולי זה הכוונה העמוקה בפסוק "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים ... גם מלך וגם כהן בשלמות הראויה ובאופן הרצוי.

16 . "וְעֲשִׂיתָ מְנַרְתַּת זָהָב טָהוֹר... יִרְכָּה וְקָנָה... מִמֶּנָּה יִהְיוּ." (כה, לא)

רש"י: ירכה היא הרגל של מטה העשוי כמין תיבה, ושלושת הרגלים יוצאים הימנה ולמטה.

סבי הגה"ק רבי יחזקאל טויסיג ממטרסדורף זי"ע מסביר בספרו תפארת יחזקאל הסבר נחמד לשם מה הוזקקו לשלושה רגלים מאחר שכבר היה יכולה המנורה להיות נתמכת ע"י הירכה שעשויה כמין תיבה כדברי רש"י: ומסביר כך, משום דאיתא במשנה (אבות א.ב) "הוא היה אומר: על שלושה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים".

ובגמרא (יבמות קט:): "כל האומר אין לי אלא תורה, אפילו תורה אין לו. ואמר רב הונא: כל העוסק בתורה בלבד, דומה כמי שאין לו אלוה וכו'". ובגמרא (עבודה זרה ה:): "אשריכם ישראל בזמן שעוסקים בתורה ובגמילות חסדים יצרם מסור

בידם". ועל כן, הרוצה לזכות בכתרה של תורה, עליו לשלב עמה "עבודה וגמילות חסדים", ואז תורתו מתברכת, ויצרו מסור בידו.

והנה מנורה רומזה לתורה כמאמר חז"ל (בבא בתרא כח:): הרוצה להחכים ידרים, וסימנך מנורה בדרום. אמנם כל האומר אין לי אלא תורה, אפילו תורה אין לו, ועל כן עליו לשלב כל הג' עמודים יחדיו, דהיינו, "תורה עבודה וגמילות חסדים". ולכן יש למנורה ג' רגלים, לרמז שרק אז יש קיום להתורה אור, אם משלב עמה כל שלושת העמודים!...

ולחידוד העניין אביא בפניכם את הסיפור הבא:

עם התמנותו כרב בקהילת פראג, הרבה הגה"ק בעל הנודע ביהודה זי"ע להוכיח את בני עדתו על התרפותם מלהחזיק ידי עניים. משנוכח לדעת שדברי תוכחתו נופלים על אוזניים ערלות, הלך לרחובה של עיר, אל בין הסוחרים העומדים שם, ועשה עצמו מתעניין במכירת סחורה. כשראו זאת הסוחרים תמהו מאוד, מה לו לגאון הגדול בין הסוחרים.

אחד הסוחרים אף הרהיב עוז בנפשו ושאלו על כך. ברוב חריפותו השיבו הנודע ביהודה: הנה אנחנו רואים כי שולחן שיש לו שלושה רגליים אם נחסרת לו רגל אחת, מניחין תחתיו איזה דבר וסומכין אותו, ושוב יכול השולחן לעמוד כבתחילה. אולם אם נשברת גם הרגל השניה, אי אפשר לסמוך השולחן עוד, והעצה היא לקצץ חלק מהרגל השלישית עד שהשולחן יעמוד בגובה שווה עם שתי רגליו האחרות.

והנמשל: הנה חכמינו זכרונם לברכה אמרו: (אבות פרק א' משנה א') "על שלושה דברים העולם עומד: על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים".

כאשר נחרב בית המקדש נשברה רגל אחת והיא "העבודה". באו חכמינו זכרונם לברכה ואמרו: איזוהי עבודה שבלב? תפילה, ונשאר העולם עומד כבתחילה. כעת, כאשר אנשי עדתנו קופצים את ידיהם מלחונן דלים, אזי גם הרגל השניה גמילות חסדים נשברת, ואם כן, על מה יוכל העולם לעמוד ולהתקיים?

על כן, אמרתי בליבי, אלכה גם אני אל השוק ואשבור גם את הרגל השלישית התורה ואז יוכל העולם לעמוד ותבל בל תימוט...

17 . "וְאַרְבָּעִים אֲדָנִי כֶסֶף תִּעֲשֶׂה תַּחַת עֶשְׂרִים הַקָּרֶשׁ שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת
הַקָּרֶשׁ הָאֶחָד לְשֵׁתֵי יָדָתִיו וְשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקָּרֶשׁ הָאֶחָד לְשֵׁתֵי יָדָתִיו"
(כו, יט)

"אדוני" רק רגע!

בפרשת השבוע אנו קוראים על המפרט הטכני של בניין המשכן – הכולל פירוט
מדויק של המבנה הפיזי על מידותיו ומרכיבי היסוד שלו, ובן פירוט כלי הקודש
שציווה הבורא להכין ולהכניס לתוכו.

כמובן שכל פרט ופרט בבנין המשכן היה מדויק ומדוקדק והכיל בתוכו סודות
עמוקים ורמזים נשגבים וטמירים והיה מכוון כנגד שמות הקודש והעולמות העליונים
בצורה מופלאה ביותר ולמעלה מהשגת אנוש (עיין אור החיים כ"ו א'), ואין ספק
שעל כך נאמר "אֲשֶׁרֵי הָעַם שִׁכְּבָה לֹ" (תהלים קמ"ד ט"ו).

אך ברשות הרבים וברשות היחיד וברשות הקוראים החביבים נתעמק הפעם באחד
מפרטי המשכן, הלא הוא "הָאֶדָן".

נתונים טכניים:

* מיקומם של האדנים היה מעל ומתחת קרשי המשכן.

* החומר ממנו עשויים היה "כסף".

* צורתם הייתה "קובייה חלולה".

* מטרתם לאחד ולחבר את הקרשים.

לכל קרש מקרשי המשכן היו בקצוות שתי רגלים מלמעלה ושתי רגלים מלמטה,
ולכל "אֶדָן" נכנסו שתי רגלים משתי קרשי המשכן (לדוגמא: רגל אחת של קרש
א' ורגל אחת של קרש ב'), ועל ידי הָאֶדָנִים התאחדו כל הקרשים מלמטה
ומלמעלה והמשכן הפך ליחידה אחת.

ומה כל כך מיוחד במידע הזה עד כדי כך שבחרנו להעלות אותו לכותרות
ולהתמקד בו בפומבי? איזה מסר ושדר אנו כבר יכולים להוציא ממנו לחיי היום יום
– אשר ישדרג אותנו מבחינה רוחנית וירומם אותנו עוד קצת בעבודת ה'?

האזינו אחי ורעי, הסכיתו ושמעו יְדִידֵי אֵת הַתּוֹכֵן הָעֵשִׂיר וְהַמְסַר הַכְּבִיר שְׁמַלְמֵדִים
אוֹתָנוּ אֲדֹנֵי הַמִּשְׁכָּן, אֲשֶׁר הוּא חִיוֹנֵי לְכָל אָדָם בְּאֲשֶׁר הוּא. אֵךְ טָרַם נֵצֵא לְדֶרֶךְ
וְנִדּוֹן בְּגוֹף הַמַּאֲמָר – נִפְתַּח בְּהַקְדָּמָה צָרָה וְקִצְרָה, אֲשֶׁר תּוֹעִיל לָנוּ לְהַבְנִת הַדְּבָרִים.

וּבִכֵּן, אֵינֶן זֶה סוּד שְׁבַכְל בֵּית יֵשׁ "אֲדוֹן" – הֲלֹא הוּא רֹאשׁ הַמִּשְׁפָּחָה יְרוּס הַדּוֹד,
הַבַּעַל שֶׁל הָאִישָׁה... הָאָבָא שֶׁל הַיְלָדִים... זֶה שְׁמַנּוּט אֵת הַהִשְׁקָפָה וְהַהֲלִיכּוֹת
וְהַצְבִּיּוֹן שֶׁל הַבַּיִת... הָאָדָם שֶׁשְׂמֹרָה לּוֹ זְכוֹת הַמִּילָה הַרְאֵשׁוֹנָה וְהָאַחֲרוֹנָה בְּכָל
נוֹשָׂא... וְכַאֲן בַּעֲצָם טְמוּנָה כָּל הַבַּעִיָּה. מִדּוּעַ?

רַבִּים וְטוֹבִים וּמִתּוֹקִים וְחַמּוּדִים בְּטוֹחִים שְׂאֲדוֹן זֶה מִילָה נִרְדַּפְתָּ לְשִׁלִּיט וְעַרְיָן וּפְרִיץ
הַרּוּדָה בְּאֲנָשָׁיו בְּכָל כּוֹחוֹ וּמִשְׁתַּרְרַר עֲלֵיהֶם בְּכָל נִפְשׁוֹ וּמִשְׁדַּר לְבָנָי עֲדָתוֹ בְּכָל רִגְעַ
שֶׁהוּא הַבּוֹס הַרְשָׁמִי וְהַמּוֹכְתָר הַבְּלַעְדִי, וּמִי שֶׁיִּמְרָה אֵת סַמְכוּתוֹ וּמְרוּתוֹ – יוֹעַמַד עַל
מִקּוּמוֹ וַיִּיעַנֵשׁ בְּיַד קֶשֶׁה וּבִזְרוּעַ נְטוּיָה, וְאוֹתָם אֲנָשִׁים חַמּוּדִים אֵינָם יוֹדְעִים יִדְעָה
פְּשׁוּטָה וּבִסִּיסִית וּמֵאֹד עִסִּיסִית:

אוֹתוֹת הַשּׁוֹרֵשׁ שֶׁל הַמִּילָה "אֲדוֹן" הֵם הָאוֹתוֹת "א – ד – נ", וּבְאוֹתוֹת אֵלּוֹ בַּעֲצָם
רְמוּזָה הַמְהוּת וְהַמְטָרָה שֶׁל הָאֲדוֹן וְצוּרַת הַהֲנַהֲגָה שְׁלוֹ – וְכַפִּי שְׁמַלְמֵדִים אוֹתָנוּ
אֲדֹנֵי הַמִּשְׁכָּן, וְכַדְלָהֶלֶן:

(א) הָאֲדוֹן בְּמִשְׁכָּן הִיָּה מוֹנַח לְמַטָּה, עַל הָאָרֶץ, בְּמִקּוּם הַכִּי נִמּוֹךְ, וְהִיָּה נוֹשֵׂא עַל גְּבוֹ
אֵת כָּל מִשָּׂא קֶרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן.

וְזֶה מִלְּמַדְנוּ שְׂאֲדוֹן אֲמִיתִי הוּא הַהֶפֶךְ מִשּׁוֹטֵר וְנוֹגֵשׁ וְדִיקְטָטוֹר וְשֶׁתְּלָטֵן אֲשֶׁר רוֹכֵב
עַל כּוֹלָם מִלְּמַעְלָה וּמִקְרִיב אֵת הַצִּיּוֹר לְמַעַן עֲצֵמוֹ וְנוֹחוּתוֹ. "אֲדוֹן אֲמִיתִי" הוּא
אָדָם שֶׁנִּמְצָא מִלְּמַטָּה מִתַּחַת לְכוֹלָם – וְנוֹשֵׂא עַל גְּבוֹ אֵת עוֹל הַכֹּלָל, וְלִמְרוֹת זֹאת
הוּא מִתְמוֹדֵד עִם הַתְּפִקִיד בְּדַמְמָה וְלֹא מִתְמַרְמֵר מִכֵּךְ. וּמֵהִי מִטְרַתּוֹ הַמְּרַכִּזִית שֶׁל
הָאֲדוֹן...?

(ב) אֲדֹנֵי הַמִּשְׁכָּן הָיוּ מַחְבְּרִים וּמֵאֲחָדִים בֵּין קֶרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן, וּבְאֲמַצְעוֹתָם עֲשֵׂרוֹת
קֶרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן הִפְכוּ לִיְחִידָה אַחַת.

מִטְרַתּוֹ הָאֲדוֹן הַבַּעַל וְהַמְנַהֵיג "לְאֶחָד" אֵת בְּנֵי הַחֲבוּרָה, וְלִתְמוֹךְ וּלְחַבֵּר בֵּין כּוֹלָם.
בֵּין הָאִישָׁה לְיְלָדִים הַרְכִּים, וּבֵין הַיְלָדִים הַגְּדוֹלִים שְׁבַבִּית לְיְלָדִים הַקְּטָנִים, וְכַמוֹבֵן
שֶׁעַל הָאֲדוֹן מוֹטֵל לְאֶחָד אֵת עֲצֵמוֹ עִם כָּל בְּנֵי הַבַּיִת. וְכִיצַד בְּאֲמַת עוֹשִׂים זֹאת...?

ג) האָדן במשכן היה חלול.

אדון אמיתי אמור להיות "חלול" – בבחינת "צינור מעבר" שדרכו מועבר השפע לכולם והקשר עם כולם.

במילים אחרות: אדון אמיתי הוא האוזן קשבת של בני הבית, מעין "הכותל המערבי" שכולם פונים לשם בשעת צרה ושואבים ממנו תמיכה ועצה ועזרה, אדון אמיתי צריך להיות פתוח לשמוע – ופתוח להשפיע ולעזור ולתמוך ולייעץ ולהושיע – כפי כוחו.

האמת היא שעל פי חכמנו ז"ל הדברים הרבה יותר עמוקים, ואלו תורף דבריהם הקדושים:

גילו לנו חכמי התורה שהבעל הוא בבחינת "שמש" המשפיעה חום וחיות ואור על הסביבה, ואילו האישה בבחינת "ירח" אשר אין לו אור עצמי, ומקור האור שלה מגיע מקרני השמש הפוגעות בו ומאירות אותו.

[בלשון חז"ל הבעל הוא כנגד בחינה שנקראת "קודשה בריך הוא" – משפיע (זוהר משפטים קי"ד ע"א), והאישה כנגד בחינה שנקראת "שכינתיה" – מקבל (ריקאנטי בראשית ב' כ"א, שומר אמונים הקדמון וויכוח ראשון אות כ"ז), וכמו שמצאנו בשיר השירים שהקדוש ברוך הוא נמשל "לבעל", וכנסת ישראל – השכינה – נמשלה שם "לאישה"].

במילים מדויקות יותר, בורא עולם משפיע את השפע לזוג דרך הבעל – והבעל משמש כצינור חלול המעביר את השפע לאישה ושאר בני הבית, ואם הבעל חוסם את הקשר עם בני הבית ולא מעניק להם את השפע המגיע להם – אזי הוא בוגד בתפקידו וחטאו גדול ורם, והבעל הזה עובר על דברי הגמרא הקדושה שכתבה כך (חולין פד:): לעולם יאכל אדם וישתה פחות ממה שיש לו [יסתפק במועט], ויכבד את אשתו ובניו "יותר ממה שיש לו" [שאם אין לו – אזי ילווה כסף עבור צרכיהם (מהרש"א שם)], שהן תלויים בו [עיני אשתו וילדיו נשואות אליו ומצפים "ממנו" למלאות חסרונם], והוא תלוי במי שאמר והיה העולם.

ומי שמעמיק ומדקדק בדברי הגמרא הללו מבין שהדברים תקפים לא רק לגבי "מזון גשמי" – אלא גם על "מזון נפשי" כמו נשיאה בעול ומתן תמיכה ועצה בשעת

צרה, שהרי הגמרא פתחה במילים "לעולם יאכל אדם" ... והגמרא לא המשיכה באותה מטבע "ויאכיל את אשתו ובניו" ... אלא כתבה "ויכבד את אשתו ובניו" ... ומדוע שינתה הגמרא את הלשון? להורות לנו שהאדם צריך להשקיע בבני ביתו את כל מה שנכנס במילה "כבוד"! מזון, תמיכה נפשית, עצה בשעת צרה, נשיאה בעול וכו'.

אין ספק שמי שמבין זאת היטב וחי כך וליבו "חלול ופתוח" כלפי בני ביתו, אזי האחדות המושלמת מנת חלקו והוא ואשתו וילדיו נהפכים ליחידה אחת, ממש כפי שהאדנים איחדו את כל הקרשים למשכן אחד.

ד) צייננו מקודם שאֲדָנֵי המשכן היו מונחים מלמטה – והם נשאו את כל המשא הכבד והעצום של קרשי המשכן, ולמדנו מזה שכך צריך להתנהג אדון אמיתי כלפי עדתו, ולא להיות שליט ועריץ עליהם. כעת, לאחר שעיכלנו את הנקודה הזו, אפשר להוסיף את העדכון הבא:

אומנם אֲדָנֵי המשכן היו מלמטה, מתחת לקרשי המשכן, אך כל נשכח שגם בו זמנית היו אדנים מלמעלה – מעל הקרשים. ומה זה מלמדנו?

אמת ויציב! הבעל אמור להיות מלמטה ולסחוב את משא הבית, זהו תפקידו וחובתו. אך מצד שני הוא לא אמור להיות נטול דעה וחוט שידרה אשר דעתו כפופה לבני הבית, אלא הוא צריך להיות מעל כולם – בבחינת מנהיג ומכוין ומנחה דרך ומנווט. חובתו לעמוד בפרץ ולשמור על צביון הבית וטהרת ההשקפה הצרופה, ואל לו להיכנע לאף אחד בערך עליון זה. הבעל אומנם נמצא מלמטה מתחת לכולם, הוא היסוד והמעמיד, אך בו זמנית הוא גם נמצא מלמעלה ושומר על צביון הבית.

חובת הבעל לזכור שהוא בבחינת סֵלֶם מְצַב אֲרָצָה – אֲדָן תחתונה שנושאת את כולם, אך בו זמנית וְרֵאשׁוֹ מְגִיעַ הַשָּׁמַיְמָה – הוא גם אֲדָן עליונה שנמצאת בפסגה מעל כולם, וְהֵנָּה מְלֹאכֵי אֱלֹקִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ – בו תלויה היראת שמים של כולם – העלייה הרוחנית או הירידה שלהם חלילה.

ה) במשכן היו אֲדָנִים רבים אשר היו צמודים זה לזה – וזה לא הפריע לאף אחד מהם, והם אף ידעו לעבוד בהרמוניה נפלאה (כל חצי קרש היה מחובר לְאֶדָן אחרת).

המסר חד וברור כראש הגפרור ואי אפשר להזיז ממנו אפילו פירור, וניתן לסכמו במילה אחת. מידות! אדון אמיתי צריך שיהיה בעל מידות, ואין כוונתנו למידות פיזיות של עובי (העניבה) והיקף (הכרס) ואורך (הזקן) וגובה (הנוצה שעל הכובע), אלא לתכונות הנפש ולמפרט הטכני הפנימי שיהא מאוד אצילי וטהור. ענווה, חסד, אהבת שלום וכו', רק כך ניתן להחזיק בית עד 120, מבלי להיכנס לסכנה של מלחמת עולם שלישית ושלילית.

נ.ב. לא נעים לחטט בנושאים הללו, אבל כאן המקום לציין ולצנן ולעדכן הרבה אנשים בנתון הבסיסי הבא: 99% מבעיות שלום בית – מה שמכונה היום "משבר הנישואין", זה עניין של משחקי כבוד ומידות לקויות שבני הזוג לא דאגו לסדר ולתקן בטרם נישואיהם. ומדוע זה כל כך חמור? מה רע "בבערך מושלם"?

תארו לעצמכם שרופא שיניים יעבוד עם כלים של "בערך". במקום להשתמש עם פינצטה קטנה ועדינה ומקדחה מיניאטורית ואזמל פצפון – הוא ישתמש עם מפתח שבדי ואזמל של בנאים ומקדחה של קירות. הוא אומנם יעשה את אותו עבודה שהוא למד באוניברסיטה, רק שהכלים שלו יהיו יותר אגרסיביים וגסים. כיצד תראה העבודה שלו? אין ספק שיאמר עליה הפתגם המפורסם "הניתוח הצליח – אבל החולה מת". ואם זה כך אצל רופא שיניים, על אחת כמה וכמה שזה חמור שבעתיים בחיי הנישואין. מדוע?

בני זוג אמורים לעבוד כל חייהם על פיתוח הקשר והאחדות ולהגיע לחיבור נשמתו מושלם – כפי שנאמר בתורה "עַל בֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד (בראשית ב' כ"ד) "לנשמה אחת" [כאשר התורה מדברת על גוף האדם היא לא מתכוונת לבשר הפיזי שלו אלא לנשמה הנמצאת בתוכו (כמבואר בקונטרס חוט המשולש, שאלה שניה, פסקה המתחילה במילים "ועל שאלה...")].

ואיך מלחימים ומאחדים נשמות? מה הם כלי העבודה שצריך להשתמש בהם בפרויקט רגיש זה? "מידות מושלמות". אך כאשר המידות חסרות ומעוותות ולא תקינות, לא שייך לבצע עימם את המלאכה הקדושה והרגישה.

והשאלה נשאלת: איך יכול האדם להפיח בקרבו רוח טהרה ולהזדכך בעבודת המידות – ובפרט כלפי אשתו וילדיו? התשובה טמונה בידיעה הבאה:

(ו) האֲדָנִים היו במשכן הקדוש, וגם "האדון" – הבעל – משרת במשכן, בבית המקדש.

מבואר בספרים הקדושים שביתו של אדם בבחינת "בית המקדש", חדר השינה בבחינת "קודש הקודשים", המיטות שבחדר בבחינת "ארון העדות", הבעל והאישה בבחינת "הכרובים", וכמו שהשכינה הייתה מצטמצמת בין הכרובים – כך גם איש ואישה שזכו השכינה מצטמצמת ביניהם, ועל כל בית ובית נאמר "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם" (שמות כ"ה ח').

בקיצור, בית האדם הוא בית המקדש האישי שלו ושל רעייתו! (מקורות: משנה תענית ד' ח', יומא נ"ד ע"א בסוף העמוד, במצודת דוד ומלבי"ם מלכים ב', י"א ב').

וכיוון שהאדם הוא בבחינת אָדָן בבית המקדש – עליו להכיר ברום מעלתו ולהתעמק בעוצמת תפקידו, ולהתאמץ לכבד את מעמדו. מה כוונת הסופר והמשורר?

אם בית המקדש היה נבנה היום והיו מציעים למושיקו את הזכות הנפלאה לשטוף שם את הרצפה ולדאוג לניקיון שהשטח שעל יד פתח קודש הקודשים. וכי הוא היה מסרב? ברור שלא! ומה היה קורה אם יום אחד היה מגיע למושיקו איזה ליצן ולוחש לו באוזן "איזה רדוד אתה... משמש פועל ניקיון... לא חבל"... כיצד מושיקו היה מתייחס לאותו אדם? יותר נכון לשאול: האם מושיקו בכלל היה מתייחס אליו?

יהודי יקר, יהודי חביב, אתה נבחרת משמים להיות הבוס והפטרון של בית המקדש האישי שלך. לא פועל ניקיון, אלא בעל ומנהיג בחדר עליון. תעריך את התפקיד והמשרה ותתעמק בעומק המטרה, זכור שעליך הוטלה מלאכה כבירה של "על פֶּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד, (התורה הטילה את

התפקיד הזה על הבעל), וחכמנו גילו לנו שאם הבעל מצליח במלאכה ומביא את האחדות אל ביתו – אזי ביתו מקבל חותמת משמים של "מושלם" והשכינה הקדושה שוכנת בבית הזה. בעל יקר! האם יש תפקיד יותר בכיר וכביר מזה? אין ספק שאם תתעמק בידיעה הזו תישאר נאמן למטרה ולבורא – וכל השטויות מסביב יתגמדו בעיניך, תדע להחליק כל תרעומת ולהמתיק כל מחלוקת, ותצליח לעבור בשלום את המאה ועשרים שנה – כפי הסיפור המפורסם הבא:

לפני מספר שנים נפטרה לבית עולמה אחת מהנשים הגדולות בישראל – הלא היא הרבנית אורבך מנוחתה עדן, ובהלווייתה אמר בעלה הצדיק את המילים הבאות: "רגילים לבקש מחילה מן הנפטר בשעת ההלוויה, [אבל] את יודעת שאין לי על מה לבקש מחילה – משום שכל חיינו היו על פי השולחן ערוך. אך אם בכל זאת היה בינינו דבר מה, הריני מבקש מחילה".

לאחר מכן שאל אחד המקורבים את הרב: "האם המצב היה באמת כזה מושלם?" והרב ענה לו: "אתה חושב שלא היו בינינו ויכוחים בחיים? ודאי שהיו. אבל תמיד דברתי על העניין הנדון – ולא באופן אישי, ומעולם לא אמרתי לה מילה שיכולה להשתמע כפגיעה בה".

הסיפור המאלף הזה מראה לנו בחוש כיצד אדם מושלם אמור להתנהג בתוך ביתו. מותר להתעקש על עקרונות ולהביע דעה בבית כשצריך, אך חובה על הבעל להקפיד על שלושה כללים:

1) שהעקשנות שלו תהיה מבוססת על פי השולחן ערוך – על פי דעת תורה, ולא מחמת סיבות אחרות כמו משחקי כסאות וכבוד וכו'.

2) לדבר על העניין הדרוש תיקון – ולא להתקיף את האישה על הדרך ולרמוס את כבודה.

3) להיזהר לא להשחיל שום משפט שעלול לפגוע באישה – אפילו לא בעקיפין. ואם כבר נכנסנו לנקודה הזו – כאן המקום להעלות עדכון מאוד חשוב שרבים לא מודעים לו, וגם מי שמודע לו – בשעת מעשה לא תמיד זוכר את העדכון הזה, וחובה לשנן אותו תמיד:

אחד הכלים ההרסניים המונעים את האדם מהשגת התורה, זה "כעס והקפדה".
ואפילו במקרים שהאדם צודק ויש לו את כל הסיבות שבעולם לכעוס, יידע נאמנה
שאם הוא יכעס – הכעס ימנע ממנו את השגת התורה, ולכן עליו רק "להעמיד
פנים" של אדם כועס – אך בתוך ליבו להיות שליו ושקול ומתון, כפי שהדריך
אותנו הרמב"ם (דעות ב' ג'). ובכדי להבליט את הדברים ולחדד את עוצמתם,
נצטט כאן את לשון חכמנו בעניין:

כי כל המקפיד – אפילו עם סיבה – יבטל ההשגה [בתורה]. וביותר צריך להיזהר
מלהקפיד על אשתו, אפילו עם סיבה.

וכפי מה שיתרחק מהכעס וההקפדה – כן תהיה השגתו בתורה, ואלו הן שני
עמודים גדולים שבכל המידות – ואל תשכח.

(שומר אמונים הקדמון, הקדמה שנייה, סוף הצעה שלישית)

עד כאן ראינו שישה יסודות שניתן לשאוב מאדני המשכן. אומנם ציירנו אותם
בעיקר על בני זוג, אך העיקרון שייך בכל אדם הקשור לסמכות והנהגה. בעל
ואישה... רב וקהילה... מורה ותלמידים... ואשרי המנהיג – המנהיג עצמו בדרך
סלולה זו, אין ספק שה' יעזרהו ויצליח דרכו ויימנע אותו משגיאות ותקלות. ומי לא
חפץ בכך?

18 . "שְׁנֵי אֲדָנִים" (כו, יט)

הכלי יקר שואל, למה נקראו 'אדנים'?

ומתריץ, שהם היו למטה, ללמדך שמי שהוא עניו ושפל, הוא יהיה 'אדון' לכולם
והכל עומד עליו.

בדרך זו מבאר בעל נפלאות מתורתך רמז נפלא, בפסוק האמור אודות השולחן
(פרק כה פסוק כח) 'ועשית את הבדים עצי שטים וצפית אותם זהב ונשא בס',
ראשי תיבות אזוב.

בגמ' (יומא עב ב) מבואר שהזר על השולחן הוא כנגד כתר מלכות. ובתוספתא
(ברכות פרק ד) מבואר שאין אדם זוכה למלכות אא"כ משפיל עצמו כאזוב. לכן
דווקא בשולחן המסמל כתר מלכות נרמז בראשי תיבות 'אזוב'.

19. ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם / הרב ברוך גיגי שליט"א ראש ישיבת הר עציון

מי יעשה את המנורה?

בפרשתנו מופיע הציווי על עשיית המנורה, שנפתח בפסוק הבא:

וְעָשִׂיתָ מְנֹרֶת זָהָב טָהוֹר מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה הַמְּנֹרֶה יֶרְכָּה וְקִנָּה גְבִיעֶיהָ כַּפְתָּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ
מִמָּנֶה יִהְיוּ. (שמות כה, לא).

אנו נתקלים כאן במתח העולה מתוך הפסוק עצמו – "וְעָשִׂיתָ" כציווי אקטיבי, מול
התיאור הפסיבי – "תַעֲשֶׂה". רש"י כבר עמד על מתח זה, והביא את המדרש:

תיעשה המנורה – מאליה, לפי שהיה משה מתקשה בה, אמר לו הקדוש ברוך הוא
השלך את הככר לאור והיא נעשית מאליה, לכך לא נכתב תעשה. (רש"י שם).

הקושי מתגבר כאשר אנו מגיעים לסוף פרשיית המנורה:

כָּכֹר זָהָב טָהוֹר יַעֲשֶׂה אֶתָּה אֵת כָּל הַכֵּלִים הָאֵלֶּה. וְרָאָה וַעֲשֶׂה בְּתַבְנִיתָם אֲשֶׁר אֶתָּה
מְרַאֶה בְּהָר. (שמות כה, לט-מ).

וגם כאן סותר רש"י את הציווי האקטיבי שבמילה "וַעֲשֶׂה" בעזרת המדרש:

וראה ועשה – ראה כאן בהר תבנית שאני מראה אותך, מגיד שנתקשה משה
במעשה המנורה, עד שהראה לו הקדוש ברוך הוא מנורה של אש. (רש"י שם).

ואכן, אלמלא המילים "וַעֲשֶׂה" – "וְעָשִׂיתָ", היינו יכולים לומר שהציווי על המנורה
הובא רק כתיאור אדריכלי, ומלכתחילה תכנן הקב"ה לעשות בעצמו את המנורה,
אלא שמופיע בפסוקים בפירוש ביטוי של ציווי לעשייה אקטיבית, וממילא עלינו
למצוא כיצד לכלכל את הפסוקים.

להלן ננסה לעמוד על מה הייתה דרישת הקב"ה ממשה ומה היה הביצוע למעשה,
ולאחר מכן נפנה להשלכות של הבנת הפסוקים על תפישת עולמנו. דומה, כי
הקב"ה אמנם תובע משה לעשות את המנורה, אך בכל פעם שמשה מגיע לשלב
בלתי אפשרי, הקב"ה מסייע בידו. כך אנו מוצאים הן ביחס להבנת מבנה המנורה
מבחינה טכנית, והן ביחס לעשיית המנורה עצמה.

נראה, שהמסר העולה מסיוע זה של הקב"ה למשה רבנו, נוגע אלינו במישרין. הקב"ה אומר כאן למשה – דע לך, כי אתה אמנם נתבע למאמץ בתחומים שונים, אולם אין אתה נתבע לתוצאות מוצלחות כאשר הדבר לא ביכולתך. עליך מוטל לעשות את המקסימום האפשרי, והקב"ה ישלים מחשבה טובה למעשה.

יגעת ומצאת

תובנה זו עולה גם מאמרת חז"ל במסכת מגילה:

ואמר רבי יצחק, אם יאמר לך אדם: יגעתי ולא מצאתי – אל תאמין, לא יגעתי ומצאתי – אל תאמין, יגעתי ומצאתי – תאמין. (מגילה ו ע"ב).

לכאורה, תמוהה בחירת רבי יצחק להשתמש במילה "מצאתי", שהוראתה המוכרת לנו היא מציאה בדרך אגב, וכך אכן עולה מהגמרא בסנהדרין:

שלשה באין בהיסח הדעת, אלו הן: משיח, מציאה, ועקרב. (סנהדרין צז ע"א).

אמנם, בבבא מציעא (יב ע"ב) מצינו שיש מושג של "שכרו ללקט מציאות", אך בכל זאת ברור שהמילה "מציאה" מבטאת הצלחה שנעשתה מאליה. ממילא קשה, מדוע בחר רבי יצחק לומר "יגעתי ומצאתי" ולא "יגעתי והצלחתי"?

ונראה, על פי הדברים שהזכרנו, כי רבי יצחק סבר שאין זו היגיעה שמובילה בצורה ישירה לתוצאה, אלא סייעתא דשמיא היא שמביאה את התוצאה אל האדם כ"מציאה".

ארון או מזבח?

אם עסקנו לעיל במנורה, ולמדנו דרכה את היחס שבין ההשתדלות האנושית והמעשה הא-להי, נעבור כעת לעסוק במכלול – במקדש עצמו, ודרך מחלוקת ראשונים הקיימת בנושא, לבחון שוב יחס זה.

מטרת עשיית המקדש הוגדרה על ידי הרמב"ם בתחילת הלכות בית הבחירה:

מצות עשה לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות, וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה שנאמר זעשו לי מקדש'. (רמב"ם הלכות בית הבחירה א, א).

מאידך, הרמב"ן בפרשתנו מביא את עמדתו הידועה:

ולכן צוה תחלה על דבר המשכן שיהיה לו בית בתוכם מקודש לשמו, ושם ידבר עם משה ויצוה את בני ישראל. והנה עקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת השכינה שהוא הארון, כמו שאמר (להלן כה כב) 'זנועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפרת', על כן הקדים הארון והכפרת בכאן כי הוא מוקדם במעלה... (רמב"ן שמות כה, ב).

מחלוקת זו נוגעת בשורש תפקידו של בית המקדש – מקום להקרבת קרבנות לפי הרמב"ם, או מקום השראת השכינה לדעת הרמב"ן. במספר מקומות הזכרנו שלמחלוקת זו השלכה גם על השאלה – מהו הכלי שעומד במוקד בית המקדש? כפי שכתב הרמב"ן, הכלי המרכזי הוא הארון והכפורת שעליו, שדרכם נוצר הקשר הישיר ביותר בין האדם לקב"ה. לעומת זאת, לשיטת הרמב"ם הכלי המרכזי הוא כמובן המזבח, שבאמצעותו עם ישראל מקריב את קרבנותיו.

ואמנם, לא רק הגדרת הכלי המרכזי עומדת בבסיס מחלוקת הראשונים, אלא גם מקומו.

ארון הברית מונח כידוע על אבן השתיה, שלגביה מצינו ביומא:
ושתיה היתה נקראת. תנא: שממנה הושתת העולם. (יומא נד ע"ב).

לדעת הרמב"ן, כיוון שהכלי המרכזי במקדש הוא הארון, דרכו מדבר הקב"ה עם האדם, ברור שעלינו להניח כלי זה על המקום ממנו הקב"ה התחיל את בריאת העולם. בעצם, לשיטת הרמב"ן מוקד עבודת ה' הוא חיפוש אחר הקב"ה והביטחון בו, ולכן הרציונל שמאחורי בניית המקדש הוא חיפוש המקום שבו יש הכי הרבה מגע א-להי, והנחת ארון הברית, הכלי שדרכו הקב"ה יוצר קשר עם האדם, על מקום זה.

אמנם, הרמב"ם פוסק בהלכותיו:

המזבח מקומו מכוון ביותר, ואין משנין אותו ממקומו לעולם, שנאמר זה מזבח לעולה לישראל, ובמקדש נעקד יצחק אבינו שנאמר ולך לך אל ארץ המוריה ונאמר בדברי הימים 'ויחל שלמה לבנות את בית ה' בירושלים בהר המוריה אשר נראה לדויד אביו אשר הכין במקום דויד בגרן ארנן היבוס'.

ומסורת ביד הכל שהמקום שבנה בו דוד ושלמה המזבח בגורן ארונה הוא המקום שבנה בו אברהם המזבח ועקד עליו יצחק, והוא המקום שבנה בו נח כשיצא מן התיבה, והוא המזבח שהקריב עליו קין והבל, ובו הקריב אדם הראשון קרבן כשנברא ומשם נברא, אמרו חכמים אדם ממקום כפרתו נברא.

מדות המזבח מכוונות הרבה וצורתו ידועה איש מאיש, ומזבח שבנו בני הגולה כעין מזבח שעתיד להבנות עשוהו ואין להוסיף על מדתו ולא לגרוע ממנה.

(רמב"ם הלכות בית הבחירה ב, א-ג).

הרמב"ם לא מזכיר כלל את אבן השתייה בכל ספרי היד החזקה, ופורס לפנינו בצורה יוצאת דופן מספר מדרשים על מקום המזבח כדי להדגיש את חשיבות מקום המזבח. הרמב"ם שם את הדגש על עשיית האדם והשתדלותו, ובהקשר של עבודת המקדש, הדגש הוא כמובן על מזבח העולה שבחויץ. גם המדרשים שמביא הרמב"ם נוגעים לעובדה שבמקום המקדש נעשתה העבודה האנושית לאורך הדורות – אדם הראשון, קין והבל, נח, עקידת יצחק ועוד.

הרמב"ם משתמש בביטוי "אדם ממקום כפרתו נברא", על בסיס המדרש שהעפר שנלקח לצורך עשיית אדם הראשון, נלקח ממקום המזבח. יש כאן מעין שימוש במקום המזבח כ"חלקי חילוף" למען האדם – המזבח הוא המקום שממנו נברא האדם, והוא גם המקום שדרכו האדם מכפר על חטאיו כדי להמשיך ולהתקיים.

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם

נראה, שהמחלוקת היסודית שבין הרמב"ן לרמב"ם, היא זו שעומדת בבסיס המתח בפרשיית המנורה – עד כמה אנו נותנים מקום לעשייה האנושית כמו במזבח, או מתמקדים בהשראת השכינה ובהתגלות הקב"ה דרך ארון הברית.

נבין אם כן, כי שומה עלינו לעשות את המקסימום מבחינתנו, ולמצות את האפשרויות האנושיות. ורק כאשר נסיים את ממד ה"יגעת", נזכה בסייעתא דשמיא גם ל"מצאת".

4. בין אדם לחבירו

חלון בית החולים – משל מרגש / גיא זהבי

שני אנשים חולים מאוד חלקו חדר בבית החולים.

אחד האנשים הורשה לשבת זקוף במיטתו במשך שעה בכל יום, כדי לנקז את הנוזלים מריאותיו. מיטתו הייתה מוצבת ליד החלון היחידי בחדר.

האדם השני נאלץ לשכב במיטתו במשך כל היום, ללא יכולת לקום.

שני הגברים דיברו ביניהם שעות על גבי שעות.

הם דיברו על הנשים שלהם, על המשפחות שלהם, על הבתים שלהם, על העבודות שלהם, על מה הם עשו בצבא ולאיזה חופשות הם יצאו.

בכל אחר צהריים, כאשר האדם שלייד החלון הורשה לשבת זקוף, הוא העביר את הזמן על ידי תיאור של כל המראות הנראים מהחלון לחברו לחדר.

האדם במיטה השנייה החל לחכות לאותה שעה מבורכת בכל יום, אותה שעה בה עולמו הורחב ונמלא בצבעים ובחיים המתוארים על ידי חברו שלייד החלון.

החלון השקיף על פארק ירוק עם אגם יפהפה, ברווזים וברבורים שטים במים בשעה שילדים משחקים בתופסת ומחבואים. אוהבים צעירים מהלכים יד ביד דרך שדות פרחים בכל צבעי הקשת, והעיר הסואנת הנשקפת באופק.

האדם שלייד החלון תיאר את שראה והאדם במיטה השנייה עצם את עיניו והפליג בדמיונו אל הפארק שטוף השמש. יום אחד תיאר החבר שלייד החלון מצעד מרשים עם להקה גדולה. למרות שלא יכל לשמוע את הלהקה מנגנת, בדמיונו ראה החבר הרחוק מהחלון את כל הכלים ושמע את נגינתם המשמחת.

עברו ימים, שבועות וחודשים, עד שבוקר אחד האחות הגיעה לחדרם של החברים ומצאה את גופתו של החבר במיטה של החלון. הוא נפטר בשלווה בשנתו. האחות נעצבה, וקראה לעובדי בית החולים כדי שיפנו את גופת הנפטר. לאחר זמן מה, ביקש החבר שנשאר לבדו לעבור למיטה של החלון. האחות הסכימה, והעבירה אותו אל המיטה הנכספת. אחרי שנשאר לבדו, האיש התרומם אט אט כשהוא נשען על מרפקו והביט לראשונה מחלון החדר.

• המראה היחידי אותו היה ניתן לראות מהחלון, היה של קיר לבנים ריק. החולה קרא לאחות ושאל אותה מה לדעתה גרם לחברו לתאר דברים נפלאים כל כך.

האחות ענתה לו כי ידידו היה עיוור, וכלל לא יכל לראות את שמחוץ לחלון. ואז הוסיפה ואמרה "אולי הוא רק רצה לעודד אותך".

מוסר השכל

יש אושר בלתי נדלה בגרימת אושר לאחרים, למרות המצב בו אנו נמצאים. צרת רבים חצי נחמה, אך שמחת רבים מוכפלת פי כמה

5 . מושגים ביהדות ודמויות חשובות בהיסטוריה היהודית

5.1 . מרבים בשמחה

אדם הנושא ארגז כבד לביתו: אם אין לו שום מושג על תכולתו, ייתכן שיתעייף מיד ויתלונן על המשימה שהוטלה עליו. אך ברגע שיתברר לו, כי ארגז זה מלא אבנים טובות ומרגליות – לא רק שמשקל הארגז יהיה כמשקל נוצה, אלא שיבקש להטעין עליו ארגז נוסף...

אם מבקשים מצייר לאייר דמות של חסיד, קרוב לוודאי שיצייר יהודי עם רגל אחת מורמת למעלה, ידיים מתנופפות בתנועת ריקוד אופיינית, פנים משולהבות משמחה, ואולי גם איזה בקבוק 'משקה' ברקע. השמחה מזוהה כל-כך עם החסידות, עד שכאשר אמרת חסיד – אמרת יהודי שמח.

אכן, השמחה היא אחד העקרונות החשובים של החסידות, עד שהן שזורות זו בזו. מורנו הבעש"ט, ובעקבותיו כל מורי החסידות, שמו דגש רב לא רק על עבודת-ה' מתוך שמחה, אלא תבעו שהחסיד יהיה שמח בכל אורחותיו ובכל מעשיו.

עניין רציני

מובן מאליו שהשמחה אינה 'חידוש' של שיטת החסידות. החסידות בכלל לא 'חידשה' דבר, שכן בתורה אין מקום ל'חידושים' אמיתיים והכול כבר ניתן למשה מסיני. החסידות רק הדגישה והאירה באורה המיוחד את היסודות שקיימים ביהדות מאז ומעולם, וכך קיבלה גם השמחה את מקומה הראוי.

בתנ"ך ובמאמרי חז"ל מדובר אין-ספור פעמים על הצורך בשמחה, על תועלתה וחשיבותה. די אם נציין את הפסוק הידוע מהתהילים: "עבדו את ה' בשמחה". הרמב"ם, מפליג אף הוא בשבחה של עבודת-ה' הנעשית מתוך שמחה. גם מורי הקבלה אמרו דברים נפלאים בשבח השמחה. האר"י ז"ל אמר, שזכה לכל השגותיו הנעלות רק בזכות השמחה. את הפסוק "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך

בשמחה ובטוב-לבב", שנאמר ב'תוכחה', מפרש האר"י ז"ל, שההדגשה היא על ה"בשמחה", לאמור: אמנם עבדת את ה' אלוקיך, אך לא עבדת אותו בשמחה, וזהו החטא.

יש הסבורים ששמחה היא קלות-ראש ו'לקיחת החיים בקלות'; ואין לך טעות גדולה מזו. השמחה היא עניין רציני ביותר – גם בשעה שהיא מתפרצת בריקוד סוער. החסידות מבחינה הבחנה ברורה בין התהוללות, שהיא דבר רע ומזיק, לבין השמחה – שאין כמותה להביא התעלות והזדככות.

שמחה אמיתית נובעת מאמונה איתנה באחדות האלוקית של הבריאה. כשיהודי מאמין שהקב"ה ממלא את כל המציאות, הוא חש את נוכחותו של הקב"ה בכל זמן ובכל מקום וגם מבין את משמעות הדבר: אם מלך בשר-ודם היה מתלווה אל האדם בדרכו, ודאי היה שמח מאוד על מחווה זו. קל-וחומר שיש לשמוח שמחה עצומה על שמלך-מלכי-המלכים, הקב"ה, מלווה את האדם בכל צעדיו ונמצא איתו תמיד.

פתאום הכול קל

גם ההכרה, ש"כל מה שעושה הקב"ה, לטובה הוא עושה" – מולידה שמחה. צרות וייסורים אינם פוגעים בשמחתו של יהודי החדור בהכרה זו; שכן הוא יודע, שגם הסבל לטובה הוא. אדרבה, בספר ה'תניא' מוסבר, שבתוך הצרות והסבל טמון טוב נאצל ביותר. כך מוסבר הכתוב: "אשרי הגבר אשר תייסרנו י-ה" – שאדם צריך לשמוח בייסורים, משום שהם טומנים בחובם טוב נפלא, אף אם כרגע הוא לובש דמות של כאב וצער. ומנגד, היהודי המאמין בטוח, שהקב"ה ייטיב לו גם ב"טוב הנראה והנגלה"; כלומר, גם בעיני-בשר יהיה טוב זה נראה כטוב.

השמחה בעבודת ה' מקילה ביותר את הקשיים הכרוכים לפעמים בקיום התורה והמצוות. הרבי מליובאוויטש נהג להביא דוגמה מאדם הנושא ארגז כבד לביתו: אם אין לו שום מושג על תכולתו, ייתכן שיתעייף ואף יתלונן על המשימה שהוטלה עליו; אך ברגע שיתברר לו, כי ארגז זה מלא אבנים טובות ומרגליות – לא זו בלבד שמשקל הארגז יהיה מיד כמשקל נוצה, אלא שהוא יבקש להטעין עליו ארגז נוסף. זה כוחה של השמחה!

5.2 . מניין המצוות בתורה ומהותן לפי ספר החינוך

תרי"ג מצוות הוא הנושא בו אנו עוסקים השנה – שנת תשע"ד ב–"הפנינים לשבת".

תרי"ג (613) המצוות מפוזרות בפרשיות התורה אך לא בפריסה שווה, ישנם פרשיות בתורה המשופעות במצוות רבות (בפרשת כי תצא יש 76 מצוות) ולעומתן ישנן פרשיות רבות שאפילו מצווה אחת אין בהן.

אנו מסיבות פרקטיות החלטנו לחלק את כל המצוות שווה בשווה בין כל גליונות "הפנינים לשבת" של שנה זו (12 מצוות כל גליון) וכך נעסוק ונלמד את מצוות התורה במהלך כל שבועות ושבטות השנה.

רשימת המצוות לסקירה בגליון זה לפרשת תרומה

פרשת אחרי מות – המשך

- רח. שלא נתן מזרעו למלך.
- רט. שלא לבוא על הזכרים.
- רי. שלא לשכב עם בהמה.
- ריא. שלא תשכבנה הנשים עם הבהמות.

קדושים

- ריב. מצות יראת אב ואם.
- ריג. שלא לפנות אחר עבודת אלילים לא במחשבה ולא בדבור ולא בהבטה.
- ריד. שלא לעשות עבודת אלילים לא לעצמו ולא לזולתו.
- רטו. שלא לאכל נותר.
- רטז. להניח פאה בשדה.
- ריז. שלא לכלות הפאה בשדה.
- ריח. לעזב הלקט בשדה.
- ריט. שלא לקחת שבולים הנופלים בשעת הקציר.

מצוות ר"ח - רי"ט - על המצוות בהרחבה

רח. שלא נתן מזרעו למולך.

שלא נתן קצת מבנינו להעבירם לפני עבודה זרה, שהיו עושיין בני אדם בזמן מתן תורה, שהיה שמו מלך, שנאמר (ויקרא יח כא) ומזרעך לא תתן להעביר למלך כלומר מקצת זרעך. ונכפלה האזהרה במקום אחר, דכתיב (דברים יח י) לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש. וכך היו עושיין, האב מוסרו לכומרים לשם שקוצם כעין מה שכתוב בקרבנות כשרים, (ויקרא טו יד) ונתנם אל הכהן. ואפשר שהכומרים עושיין בו תנופה או הגשה לפני המלך, ואחר כך מחזירין אותו לאב, ומבעירין אש גדולה לפני המלך, והאב היה לוקח בנו ומעבירו בלהב האש. וכך אמרו בירושלמי (סנהדרין ז, י) אינו חייב עד שימסר לכומרים ויטלנו ויעבירנו. ודעת הרב רש"י זכרונו לברכה (סנהדרין סד, ב ד"ה שרגא) והרמב"ם זכרונו לברכה (עכו"ם ו, ג) שלא היה שורפו אלא העבודה היתה להעבירו לבד, ומכיון שהעבירו כמו שהיה דרכם להעבירו חייב. ודעת הרמב"ן זכרונו לברכה (בפי' לתורה ויקרא יח כא) שהיה מעבירו בלהב עד שנשמתו יוצאת, וראיותיו בפרוש החמש שעשה. רמז משרשי רחוק עבודה זרה דרך כלל כתבתי למעלה בו מה שידעתי בסדר וישמע יתרו (מצוה כו). והענין הזה של עבודה זרה זו של מלך, לפי שהיתה עבודה רעה ביותר והיו אדוקין בה הרבה באותו זמן, נתיחדה בה אזהרה מלבד כל האזהרות עבודה זרה הרבה בתורה, וזה נאמר לדעת הרמב"ם זכרונו לברכה. אבל לפי הנראה לדעת הרמב"ן זכרונו לברכה (ויקרא כ ה) לא נצטרך לזה, כי הוא סובר שענין מחדש יש בעבודה זו של מלך מכל שאר עבודה זרה, שבכל עבודה זרה לא יתחייב העובדה בשלא כדרכה אלא בארבע העבודות הידועות, אבל בענין זה של מלך יתחייב העושה מעשה זה של מלך בכל עבודה זרה, ולפיכך נתיחדה האזהרה בו. ולפי שהענין מכער ביותר, החמירה התורה בו כל כך לחייב העושה כן בכל עבודה זרה, אף על פי שאינו דרכה בכך. זהו הנראה לי מכלל דבריו. וזה הענין (ע"י סמ"ג ל"ת מ) שאין החיוב בא אלא במקצת הזרע ולא בכלו (סנהדרין סד ב), אפשר שהיה מפני שהכומרים השקרנים היו מבטיחין אבי הבן כי על ידי תקדבת בן זה, יצליח שאר זרעו בכל אשר יפנה, ותהיה הברכה והטובה מצויה בביתו, ולרב תרמיתם, לא רצו מתחלה לקבע החק רק במי שישאר לו זרע מלבד אותו שהוא נותן להם, פן ימאנו מלשמע אליהם, הן לשרפו לגמרי, הן להעבירו בתוך הלהב, כדעת קצת המפרשים, ולמען יבטיחו גם כן על הברכה והטובה בנשאים ויתפתו אליהם מתוך כך הפתאים, ולכן לא חיבה התורה בענין, רק כשהוא כעין עבודתן ולא בצד אחר.

מדיני המצוה. מה שאמרו זכרונם לברכה (סנהדרין סד א) מסר ולא העביר, העביר ולא מסר פטור ושאינו חייב עד שיעביר מקצת זרעו ויניח מקצתו, כמו שאמרנו.

ושחייב בין על זרעו כשר, בין על זרעו פסול, ושחייב על כל יוצאי ירכו, בנים או בנות, בין בנים או בני בנים, עד לעולם, אבל אם העביר אחיו או אחיותיו או אבותיו או שהעביר עצמו פטור. ויתר פרטיה בפרק שביעי מסנהדרין. (ה' ע"א פ"ז). ונוהגת בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות (ספרא קדושים ד א). והעובר על לאו זה במזיד ויש עדים והתראה, נסקל בזמן שדנין דיני נפשות, ואם אין עדים והתראה חייב כרת, ובשוגג חייב להביא חטאת קבועה. וכבר כתבתי למעלה בסדר וישמע יתרו (מצוה כו), שאסור עבודה זרה הוא על כל בני העולם כלו בכלל.

רט. שלא לבוא על הזכרים.

שלא לבוא על הזכרים, שנאמר (ויקרא יח יז) ואת זכר לא תשכב משכבי אשה תועבה היא. וכתב הרמב"ם זכרונו לברכה (בסהמ"צ ל"ת שנ) ונכפל זה הלאו בזה הענין בעצמו במקום אחר דכתיב (דברים כג יח) ולא יהיה קדש מבני ישראל. נראה כי לא הסכים הרב זכרונו לברכה בכאן עם מה שתרגם אנקלוס (שם) ולא יסב גברא מבני ישראל אתתא אמה. פרוש שפחה כנענית, אלא דעתו דלא יהיה קדש לא יבוא רק לתוספת לאוין למשכב זכור, כמו שיש כמה אזהרות בתורה כפולות במלות שונות. וראיתי להרמב"ן זכרונו לברכה (דברים שם) שלא יסכים גם הוא בלאו הזה עם התרגום, אבל יאמר כי לאו דלא יהיה קדש יבוא להזהיר שלא נניח להיות בינינו עם הקדש קדש, והוא האיש המזמן להיות נשכב מן הזכרים כידוע מהם בארצות הישמעאלים עד היום, ומפני כן אמר (שם) מבני ישראל לומר, שאין אנחנו מזהרים מזה באמות, שאם היה אחד מן האמות קדש, ואפילו בינינו, לא הזהרנו עליו, לפי שלא הזהרנו באחרים זולתנו אלא בענין עבודה זרה בלבד. ואל יקשה עליך אם כן מאי זה מקרא נלמד לאו לנושא שפחה, אם לא נאמר כדברי המתרגם? ושמה תאמר מדכתיב (שם ז ג) לא תתחתן בם, זה אינו, שהרי מפרש בגמרא דלשבעה עממין הוא דאתא, ועליהם הוא דכתיב, ודוקא בגרותן, דאלו בגיותן לא שייך בהו לשון חתון, וכמו שנכתב בעזרת השם במקומו בסדר ואתחנן (מצוה תכ ז). אבל אפשר לומר, שנלמד אסור לשפחה בכלל אסור כל האמות שאינם ישראלים שאסור להדבק בהן, וכמו שדרשו עליהם חכמים (קידושין סח, ב), מדכתיב (שם ד) כי יסיר את בנך מאחרי. לרבות כל המסירים. וכמו כן שפחה כנענית. מכיון שאינה ישראלית גמורה בכלל מסירין היא, שהרי קצת מצות יש שהיא אינה חייבת בהן, והן אותן שכתוב בהם בפרוש בפרשה (ויקרא יח ב) דבר אל בני ישראל למעוטי כל שאינו מבני ישראל, כמו שמפרש בגמרא במקצת מקומות, ובכלל מסירין הוא בכך.

נמצא לפי דברינו, כי פרוש המתרגם ארמית, כי יש בשפחה לאו, אלא שאנו למדים אותו ממקום אחר. והרמב"ן זכרונו לברכה (שם) יחשב לאו דלא יהיה קדש,

לבל נניח בינינו איש מזמן לזנות כדרך הישמעאלים כמו שאמרנו. להרמב"ם זכרונו לברכה אין לו בזה לאו, ולכן כתב, כי לא בא הפסוק רק לחזוק אזהרה שלא לבוא על הזכרים כמו שכתבנו, וזה לשונו, שכתב בזה הענין, וזהו הדעת האמתית שזה הלאו נכפל לחזוק, לא שיהיה אזהרה לנשכב, שמאמרו לא תשכב נלמד אזהרה לשוכב ונשכב. ובגמרא סנהדרין (נד, ב) נתבאר, שרבי ישמעאל הוא שישים לא יהיה קדש אזהרה לנשכב, ולדעתו הבא על הזכור והביא זכור עליו בידיעה אחת חייב שתים. ורבי עקיבא אומר אינו צריך הרי הוא אומר ואת זכר לא תשכב משכבי אשה, קרי ביה לא תשכב, ולפיכך הבא על הזכור והביא זכר עליו בידיעה אחת, אצלו אינו חייב אלא אחת, ואמר בטעם ההוא לא תשכב חדא היא, עד כאן.

משרשי המצוה. לפי שהשם ברוך הוא חפץ בישוב עולמו אשר ברא ולכן ציוה לבל ישחיתו זרעם במשכבי הזכרים, כי הוא באמת השחתה שאין בדבר תועלת פרי ולא מצות עונה, מלבד שענין אותו ("ג טנוף) טרוף נמאס ומכער הוא מאד בעיני כל בעל שכל. והאיש שנברא לעבדת בוראו לא ראוי ("י, ג להתגאל) להתנול במעשים מכערים כאלה. ומזה השרש אמרו זכרונם לברכה (שם עו, ב), שאסור להשיא אשה לקטן, דבעין זנות הוא, ובן שלא ישא אדם זקנה ועקרה שאינה ראויה לילד (עי' יבמות סח ב).

מדיני המצוה. מה שאמרו זכרונם לברכה (שם נד, א), שהבא על הזכור או הביא זכור עליו אם שניהם גדולים נסקלין, ואם היה האחד גדול והאחד קטן עד תשע שנים ויום אחד שניהם פטורין מדאוריתא, ומכין הגדול מכת מרדות מדרבנן, ואם היה האחד קטן שלא הגיע לכלל שלש עשרה שנה ויום אחד, אבל מכל מקום אם הוא מתשע שנים ויום אחד ולמעלה, הגדול נסקל בין שבא עליו או הביאו על עצמו, והקטן פטור מדאוריתא ומכין אותו מדרבנן (עי' רמב"ם גניבה פ"א ה"י). ואחד הבא על הזכור או הבא על אנדרוגינוס דרך זכרותו חייב (יבמות פג ב), על דרך נקבותו פטור מדאוריתא ומכין אותו מדרבנן. הטומטום ספק יש בו, ולפיכך אסור מדרבנן (עי' רמב"ם מאכלות אסורות פ"ה ה"ח). ואנדרוגינוס מתר לישא אשה. ומפני חשש משכב זכור אסרו זכרונם לברכה (ע"ז טו ב), שלא למסר תינוק ישראל לגוי ללמדו ספר או ללמדו אמנות, מפני שכלן חשודין על משכב זכור. ויתר פרטיה בסוף הסדר כתוב במקומו.

ונוהג אסור זה בכל מקום ובכל זמן. ועובר עליו, מכיון שהערה, כלומר שהכניס ראש העטרה בלבד, חייב סקילה, כמו שאמרנו, ואם אין עדים והתראה חייב כרת במזיד, בשוגג חייב להביא חטאת. וזאת מן העריות שנצטוו עליה כל בני העולם בכלל, בין ישראל או שאר כל האמות. וכתב הרמב"ם זכרונו לברכה (איסורי ביאה יד, יח) שראה בעצמו כי אפילו עבדים כנעניים ישנם בכלל אסור זה של

זכור, ונהרגין עליו, אף על פי שאינן בכלל אסור עריות של קרבה, שהם מתריין אפילו באמם ואחותם, לפי שהם יצאו מכלל גוים ולכלל ישראל לא באו, אף על פי כן אסור, וכן אסור בהמה שוה בכל אדם.

רי. שלא לשכב עם בהמה.

שלא לשכב עם הבהמות, בין שבא האיש על הבהמה או שהביא בהמה עליו הכל בכלל (סנהדרין נד ב), ובכלל הבהמה חיה גם כן, שנאמר (ויקרא יח כג) ובכל בהמה לא תתן שכבתך.

משרשי המצוה. שהשם ברוך הוא חפץ שיהיו כל המינין שברא בעולמו עושיין פירות למיניהן, וכמו שבא בכתוב בתחלת הבריאה שכתוב בכל מין ומין למינהו. ומהצד חפצו ברוך הוא בזה, לא תמצא הברכה וגדלה במה שהוא בהפך. כמו שידוע לנו בפרדות שבאות מתערבת שני מינין, שאינן פרות ורבות. וכן כל אילן המרכב משני אילנות, לא יצלח לעשות פרי כמוהו וכל שכן במין האדם שהוא מבחר מכל המינים שאין ראוי שיתערב במין הבהמה הפחות והגרוע.

מדיני המצוה. מה שפרשו זכרונם לברכה (סנהדרין שם) שאין חלוק בזה בין בהמה גדולה לקטנה, שנאמר (שם) ובכל בהמה, כלומר אפילו ביום לדתה, ואין חלוק בין הבא עליה כדרכה או שלא כדרכה בכל ענין, כיון שהערה בה, כלומר, כשהכניס ראש העטרה או שהערת הבהמה בו, שניהן נסקלים, הוא והיא, אם הוא גדול, כלומר שהגיע לכלל ענשין, והוא מזיד. אבל בשוגג אין הבהמה נסקלת. ואם יש לו מתשע שנים ויום אחד ומעלה הבהמה נסקלת על ידו והוא פטור עד שיגיע לכלל ענשין ומכל מקום ראוי ליסרו. ואם הוא פחות מתשע שנים ויום אחד אפילו הבהמה אינה נסקלת על ידו. ויתר פרטיה בסוף הסדר נכתב מקומן בעזרת השם. ונוהג אסור זה בכל מקום ובכל זמן. ועובר עליה במזיד ויש עדים והתראה נסקל, כמו שאמרנו, ואם אין עדים, בכרת, בשוגג חיב להביא חטאת קבועה בזמן הבית.

ריא. שלא תשכבנה הנשים עם הבהמות.

שלא תשכבנה הנשים עם הבהמות, שנאמר (ויקרא יח כג) ואשה לא תעמוד לפני בהמה לרבעה. וכתב הרמב"ם זכרונם לברכה (ספהמ"צ לא תעשה שמט) שזו מצוה בפני עצמה בחשבון המצות ואינה נכנסת בכלל המצוה שלפניה, לפי שאסור הזכר לבוא על הבהמה ואסור האשה שלא תביא הבהמה עליה שני אסורין חלוקין הן, ולולי הלאו שבא עליהן בפרוש, לא היו נלמדים זה מזה. והביא ראייה ממה שאמרו זכרונם לברכה בפרק ראשון מכרתות (ב א) שלשים ושש כריתות יש בתורה, ומנו

אותם ומנו בכללן הבא על הבהמה לאחד, והאשה המביאה הבהמה על עצמה לאחר, עם היותם מונם שם כללי הענינים. שרש מצוה זו עם שלפניה בכלל.

מדיני המצוה. מה שאמרו זכרונם לברכה (סנהדרין נה, א) שהאשה גדולה, כלומר שהגיעה לכלל ענשין שהיא בת שתיים עשרה שנה ויום אחד שהביאה בהמה עליה, בין גדולה בין קטנה, כיון שהערת בה, בין כדרכה בין שלא כדרכה שתיהן נסקלות, היא והבהמה. ואם האשה קטנה, כלומר פחותה משתיים עשרה שנים ויום אחד הבהמה נסקלת והיא פטורה וראוי ליסרה. ואם היא פחותה משלש שנים ויום אחד, אפילו הבהמה אינה נסקלת על ידה. ויתר פרטיה עם פרטי כל העריות הכתובים בסדר זה, בין ענין האסור שבהן וחלוקיהן בין חלוקי משפטי העוברים, הכל במסכת סנהדרין ובמסכת כריתות ובמקומות מן יבמות וכתבות וקדושין. וכתב הרמב"ם זכרונם לברכה (סהמ"צ ל"ת שגב) שאלה העריות שכתבנו בהן שהן בכרת, בא עליהן הכרת בלשון התורה מבאר, וכמו שאמר הכתוב אחר מנינם, כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם. וכמו כן כל אשר כתבנו בהן שהעובר עליהן חייב מיתת בית דין, הוא כמו כן לשון התורה. אמנם התחלפ [ה] המיתה ואמרנו בקצתן סקילה ובקצתן חנק ובקצתם שרפה, יש מהן מן הכתוב ויש מהן בקבלה. וכל העריות כלן שהיה אחד גדול ואחד קטן הגדול חייב והקטן פטור, כמו שאמרנו למעלה. וכך אם היו שניהם גדולים והאחד ישן הישן פטור, אף על פי שאפשר שנהנה קצת בעודו ישן. ובכל העריות, וכך בכל שאר העברות שיבוא עליהם חיוב בית דין צריך שיהיו שם שני עדים כשרים או יותר מתרין בעובר, ורואין אותו בעיניהם עובר על העבירה (עיי' סנהדרין לז א). ומכל מקום בענין אסור העריות הורונו חכמים (מכות ז א) שאין צריך שיראו העדים ענין הנאוף לגמרי, כלומר שיראו את המעשה הרע כמכחול בשפופרת, אלא מכיון שיראו אותם כמנאפים, כלומר זה בזה כדרך כל הבעלים הרי אלו נהרגין בראיה זו, ואין אומרים שמא לא הערה, מפני שחזקת צורה זו שהערה. ועוד אמרו זכרונם לברכה (קידושין פ, א) בענין גם כן, שכל מי שהחזק בשאר בשר, נהרג על פי החזקה, אף על פי שאין ראיה ברורה על הקרבה אלא חזקה לבד, שבני אדם אומרים, פלוני בן פלונית הוא או אחי פלונית או אביה ומלקין ושורפין וסוקלין וחונקין על זו החזקה.

ונוהג אסור זה בכל מקום ובכל זמן. והעוברת עליו והביאה בהמה עליה חיבת סקילה, כמו שאמרנו, ואם אין עדים והתראה היא בכרת, ובשוגג חיבת להביא חטאת קבועה. וכבר אמרנו שבכל שוגג אין הבהמה נסקלת, ואף על פי שאמרו זכרונם לברכה (סנהדרין נד, ב) בטעם סקילת הבהמה כדי שלא יאמרו בני אדם זו

היא שנכשל בה פלוני, זה לא נאמר אלא במזיד, כי הוא הכשלון הגדול, אבל שוגג קצת אנס יש בו.

נמצא לפי דברינו, שאין אסור על הגוים משום ערוה, אלא אם ואשת אב ואחות מאם ואשת איש, כמו שכתבנו בסדר וישמע יתרו (מצוה לה). וזכור ובהמה, והעבדים אינם בכלל אסור עדיות של קרבה, ומתריץ אפילו באמם ואחותם, וכמו שכתבנו למעלה (מצוה דט) לפי שכבר יצאו מכלל גוים ולכלל ישראל לא באו. ועוד אמרו זכרונם לברכה בטעם זה (יבמות סב, ב), שהעבד הכנעני אין לו חיים, כלומר שהרי הוא כבהמה לענין זה, והכתוב מורה על זה מדכתיב (בראשית כב ה) שבו לכם פה עם החמור. ודרשו זכרונם לברכה (שם) עם הדומה לחמור, והם היו עבדים של אברהם אבינו. ומכל מקום באסור זכור ובהמה הן, כדעת הרמב"ם זכרונם לברכה, וטעם נכון הוא דלא שיר לומר בזה אין לו חיים. ואסורין גם כן מלבוא על אשת איש של ישראל דלא שיך בהם גם כן אין לו חיים. וכן הם אסורים מן הנדה, ואפילו שפחה, שחיבין הן בכל ענשים שבתורה. ובפרוש דרשו זכרונם לברכה (ספרא מצורע מכילתא דזבים פשראתא ה' פסקא א) ואשה כי תהיה זבה (ויקרא טו יט) בין ישראלית בין שפחה בין גיורת ומשחררת.

ואמרו זכרונם לברכה (שם כב, א) שאם נתגיר אחד מן האמות, וכן עבד שנשתחרר הרי הן כקטן שנולד וכל שאר בשר שהיה להן מתחלה בגיותן או בעבדותן אינן שאר בשר להן כלל, ומתר להן לשא אותן אפילו הן אמם או אחותם, זהו מדין תורה, אבל חכמים אסרו הדבר כדי שלא יאמרו שבאו מקדשה חמורה לקדשה קלה. ותקנו הדבר כן שאם היה נשוי כשהוא גוי או עבד לאמו או לאחותו מפרישין אותו, לפי שאלו היו אסורות אפילו בגיות, אבל אם היה נשוי לשאר העריות ונתגירו הוא והן אין מפרישין אותן לפי שאין כאן חשש שיאמרו, שבא מקדשה חמורה לקדשה שהרי שאר העריות מתרות היו בגיותן. ומן הטעם הזה לא גזרו זכרונם לברכה בגר אלא בשאר האם אבל לא בשאר האב, ולפיכך אמרו זכרונם לברכה (שם צז, ב), שגר מתר לשא בתו שנתגירה, וכן אשת אחיו מאביו אבל לא מאמו, וכן מתר באשת בנו, ומתר לו לשא שתי אחיות מן האב אבל לא מן האם. וכן השניות כלן לא גזרו עליהם בגרים. והעבדים שנשתחררו הרי הן כגרים, וכל מה שמתר להן מתר להן והוא הדין באיסור.

פרשת קדושים

פרשת קדושים יש בה חמישים ואחת מצות שלש עשרה מצות עשה ושלושים ושמנה מצות לא תעשה.

ריב. מצות יראת אב ואם.

לירא מהאבות. כלומר, שיתנהג האדם עם אמו ואביו הנהגה שאדם נוהג עם מי שירא ממנו, שנאמר (ויקרא יט ג) איש אמו ואביו תידאו. ולשון ספרא (קדושים א', קדושין לא ב) איזהו מורא? לא ישב במקומו ולא ידבר במקומו ולא סותר את דבריו.

משרשי המצוה. כתבתי במצות כיבוד האבות בפרשת וישמע יתרו (מצוה לג). מדיני המצוה. מה שאמרו זכרונם לברכה (קידושין לא, א) עד היכן מוראת אב ואם? שאפילו הכוהו וירקו בפניו לא יכלים אותם, ואף על פי כן צוו חכמים (מו"ק יז, א וברש"י שם שמא מיבעט באביו והוה ליה איהו מכשילו) לבל יכה אדם את בנו הגדול, לפי שיש בדבר משום ולפני עור לא תתן מכשול (מצוה רלב), ומנדין על כך. ואמרו זכרונם לברכה (קידושין שם ב) בחמר מצוה זו, שאפילו נטרפה דעת האב והאם שישתדל הבן לנהג עמהם דרך כבוד לפי דעתם, אבל אם נשתטו ביותר, יכול להניחם ויצוה אחרים עליהם להנהיגם כראוי אם יש לו. והממזר חיב בכבוד האבות ומוראם (יבמות כב, ב) אף על פי שפטור מן המשפט על מכתם וקללתם. והורונו זכרונם לברכה (ב"מ לב, א) בענין זה, שאם יצוו האבות לעבר על דברי תורה ואפילו על מצות דרבנן, שאין שומעין להם. ויתר פרטיה, במקומות בגמרא, והרב בקדושין לפי דעתי (יו"ד סי' ר"מ).

ונוהגת בכל מקום ובכל זמן בזכדים ונקבות. ועובר עליה והקל ביראתם בטל עשה זה אלא אם כן עשה מדעת האב ובמחילתו, שהאב שמחל על כבודו כבודו מחול.

ריג. שלא לפנות אחר עבודת אלילים לא במחשבה ולא בדבור ולא בהבטה. שלא לפנות אחר עבודה זרה במחשבה או בדבור ולא אפילו בראיה לבד, כדי שלא יבוא מתוך כך לעבד אותה, שנאמר (ויקרא יט ד) אל תפנו אל האלילים. ואמרו זכרונם לברכה בספרא (קדושים א יא) אם פונה אתה אחריהם אתה עושה אותן אלהות, כלומר אם אתה מתעסק בענייניה כלומר, להרהר אחרי השגעונות אשר יאמרו המאמינים בה, שמזל פלוני או כוכב פלוני יעשה פעלה כן, וכן בקטרת פלונית או בעבודה פלונית, או תביט תמיד בצורות שעושים עובדיה כדי לדעת איכות עבודתה, מכל זה יהיה סבה, שתהיה נפתה אחריה ותעבדה.

ובפרוש נאמר שם בספרא, שאפילו ההבטה לבד אסורה, שאמרו שם רבי יהודה אומר: אל תפנה לראותן. והענין מן הטעם שאמרנו שהוא סבה לראות אותה ולטעות אחריה, וכן כדי שלא יבטל חלק מהזמן ויתעסק באותם ההבלים, והאדם איננו נברא רק לעסק בעבודת בוראו, וזהו שאמרו זכרונם לברכה בשבת פרק שואל אדם מחברו (קמט, א) ודיוקני עצמה אפילו בחול אסור להסתכל בה, משום

שנאמר אל תפנו אל האלילים. מאי תלמודא? אמר רבי יוחנן אל תפנו אל מדעתכם.

ונכפל לאו זה, כלומר באסור המחשבה בעבודה זרה במקום אחר, שנאמר (דברים יא טז) השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם וגו'. כלומר שאם ירבה לבך לחשב בה, יהיה סבה לנטותך מן הדרך הישרה ולהתעסק בעבודתה, ועוד נאמר בזה הענין (שם ד יט) ופן תשא עיניך השמימה וראית וגו'. שאין הענין שלא ישא האדם ראשו ויביט בשמים, אבל הכונה בדבר שלא יביט בהם בעין הלב לדעת כחן וענינן, כדי לעבדן, וכמו שנאמר במקום אחר (שם יב ל) ופן תדרש לאלהיהם לאמר איכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם ואעשה כן גם אני וגו'. שימנענו הכתוב מלשאל על איכות עבודתה, לפי שכל זה הוא סבה לטעות בה. שרש רחוק עבודה זרה ידוע לכל אדם.

דיני המצוה ופרטיה, יתבארו בהרבה מקומות בגמרא בפזור, שהזהירונו בו זכרונם לברכה (ברכות יב ב) שלא להרהר במחשבת עבודה זרה ואמרו זכרונם לברכה שלא מחשבת עבודה זרה בלבד אסורה, אלא כל מחשבה הגורמת לו לאדם לעקר דבר מן התורה. ובפרוש הזהיר הכתוב על זה דכתיב (במדבר טו לט) ולא תתורו אחרי לבבכם. ואמרו זכרונם לברכה (קידושין מ, א) שאין הקדוש ברוך הוא מחשב לישראל מחשבת עבירה כמעשה, חוץ ממחשבת עבודה זרה, שהיא נחשבת לו לאדם כמעשה [הלכות ע"א פ"ב].

ונוהג אסור זה בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות. והעובר עליה ופנה אחר עבודה זרה בדרך שיהא עושה בה מעשה לוקה (ע"י רמב"ם סנהדרין יט ד).

ריד. שלא לעשות עבודת אלילים לא לעצמו ולא לזולתו.

שלא לעשות עבודה זרה למי שיעבדה, בין לעצמו בין לזולתו, ואפילו יהיה המצוה לעשותה עובד אלילים שנאמר (ויקרא יט ד) ואלהי מסכה לא תעשו לכם. ואמרו זכרונם לברכה בספרא (קדושים א יב) אפילו לאחריים. ושם נאמר העושה עבודה זרה לעצמו עובר משום שתי אזהרות, כלומר משום לא תעשו, ומשום לא לכם וגו'. שרש רחוק עבודה זרה ידוע.

דיניה כגון מה שאמרו זכרונם לברכה (ע"ז נא, ב) מה בין עבודה זרה של ישראל לעבודה זרה של גוי? עבודה זרה של גוי אסורה בהנאה מיד, שנאמר (דברים ז כה) פסילי אלהיהם תשרפון באש וגו'. משפסלו נעשה לו אלוה, ושל ישראל אינה אסורה בהנאה עד שתעבד, שנאמר (שם כז טו) ושם בסתר, עד שיעשה לה דברים שבסתר, שהן עבודתה. ומשמי עבודה זרה, בין של גוי או של ישראל, אינן אסורין עד שישתמשו בהן לעבודה זרה. והעושה עבודה זרה, אף על פי שהוא לוקה שכרו מתר, ואפילו עשאה לגוי, שהיא אסורה משנגמרה אפילו קדם שתעבד, מכל

מקום אינה אסורה עד שתגמר, ומכוש אחרון שגומרה אין בו שוה פרוטה. ויתר רבי פרטיה, במסכת עבודה זרה [י"ד סימן קמ"א].

ונוהגת אסורה בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות. והעובר ועשה עבודה זרה לזולתו, בין עשאה לגוי או לישראל, לוקה מלקות אחת ואם עשה לעצמו לוקה שתי מלקיות כמו שאמרנו, ושניהם משום העשיה לבד לכונת עבודה ואף על פי שלא עבדה.

רטו. שלא לאכל נותר.

שלא לאכל נותר, והוא מה שנשאר מבשר הקדשים מקרבן שקרב כמצותו אחר זמן הראוי לאכלו, שנאמר במלואים (שמות כט חו) לא יאכל כי קדש הם. ובא הפרוש על זה (מעילה יז, ב) כל שבקדש פסול לתן לא תעשה על אכילתו, וזה ירמז הכתוב באמרו כי קדש הם, זה הנסתר שהוא הם, הוא כולל כל מה שנפסל מן הקדשים. ואין לנו ללמוד בכך שנחשב הפיגול והנותר ללאו אחד, כי שני שמות הן, וכמו שכתבתי למעלה באסור הפגול בסדר צו (מצוה קמד). ומצינו שבאו בהם שני כתובים לגבי הענש, דכתיב בפגול בסדר צו (ויקרא ז יח) ואם האכל יאכל וגו', וכתוב בתריה והנפש האוכלת עונה תשא, ונשיאות עון זה הוא כרת כמו שנלמד בגזרה שוה מנותר, וכתוב הכא גבי נותר (שפ יט ו ח) והנותר עד יום השלישי פגול הוא לא ירצה ואוכליו עונו ישא כי את קדש יי חלל ונכרתה וגו'. ועל כן, אף על פי שאזהרת שניהם ממקרא אחד, לא נמנע מפני כן לחשבם שני לאוין. וכן אמרו במעילה (יז, ב) הפגול והנותר אין מצטרפין זה עם זה, מפני שהן שני שמות וכו' כמו שמפרש שם, שיש דברים שאין מצטרפין בהן ויש שמצטרפין בהן. משרשי המצוה. כתבתי באסור פגול מה שידעתי.

מדיני הנותר. מה שאמרו זכרונם לברכה (זבחים לה, א) אכל מן העור או מן המרק או מן התבלין או מן האלל או מן המראה או מן הגידים ומן הקרנים ומן הטלפים ומן הצפרנים ומן החרטום, מביצי העוף, מן הנוצה אינו חייב כרת. וכן בדם (שם מה, ב) אין חייב בו משום נותר, וכן בלבונה והקטרת והעצים, וכמו שכתבנו בפגול. אבל מן השליל או מן השליא חייב כרת. וכן מה שאמדו (שם א) כי קדשי הגוים, כלומר נדרים ונדבות שמקבלין מהן אין בהן משום נותר ופגול. ויתר פרטי אסור הנותר וגם הפגול, יתבארו בהרבה מקומות מסדר קדשים [הלכות פסולי המוקדשין פרק א]. ונוהג אסור זה בזמן הבית בזכרים ונקבות. ועובר עליו ואכל כזית נותר במזיד חייב כרת, בשוגג חייב להביא חטאת קבועה, וכן הדין אם אכל כזית מנותר ופגול ביחד, דלענין אכילה מצטרפים הן (עי, מעילה יז ב).

רטז. להניח פאה בשדה.

להניח פאה מן התבואה, שנאמר (ויקרא יט) לעני ולגר תעזוב אותם, אחר שזכר לא תכלה פאת שדך. ופרוש גר, זה גר צדק (עי, ספרא ג ד), וכן כל גר האמור במתנות עניים, שהרי כתוב במעשר עני (דברים כו יב) לגר ליתום ולאלמנה. וזה ודאי גר צדק הוא מן הסתם, שעדיו בצדו, והוא הדין לכל מתנות עניים. ואף על פי כן אמרו זכרונם לברכה (גיטין נט, ב) שאין מונעין אותן מעניי עובדי גוים מפני דרכי שלום. וענין הפאה הוא שיניח האדם בעת שיקצר תבואתו מעט מן התבואה בקצה השדה, ואין לשיור זה שעור מן התורה, אבל חכמים נתנו שעור בדבר (פאה א, ב) והוא חלק אחד מששים.

משרשי המצוה. כי השם ברוך הוא רצה להיות עמו אשר בחר, מעטרים בכל מדה טובה ויקרה ושיהיה להם נפש בר [ו] כה ורוח נדיבה. וכבר כתבתי (מצוה טז) כי מתוך הפעלות, תתפעל הנפש ותהיה טובה ותחול ברכת השם בה. ואין ספק כי בהותיר האדם חלק אחד מפרותיו בשדהו ויפקירם שיהנו בו הצריכים, תראה בנפשו שבע רצון ורוח נכון ומבורך, וכי השם יתברך השבעו בטובו וגם נפשו בטוב תלין, והמאסף הכל אל הבית ולא ישאיר אחריו ברכה שיהנו בס האביונים אשר ראו השדה בקמותיה ויתאוו תאוה אליה למלא נפשם בה כי רעבו, יורה בנפשו בלי ספק רע לב ונפש רעה וגם רעה תבואה, וכמו שאמרו זכרונם לברכה (סוטה ח, ב) במדה שאדם מודד, בה מודדין לו. וזה הענין יספיק לנו על צד הפשט גם בלקט ושכחה ופרט הכרם ועוללות.

מדיני המצוה. כגון מה שאמרו זכרונם לברכה (חולין קלז, א), שאחד הקוצר או התולש חייב בפאה, ואף על פי שהכתוב אומר ובקצרכם קוצר לאו דוקא, ואם עבר וקצר הכל (ב"ק צד, א) נותן מעט מן הקצור לעניים. ומה שאמרו זכרונם לברכה (חולין קלא, א), שאין במתנות עניים אלו טובת הנאה לבעלים אלא הם נוטלין אותן בעל כרחם. ודין מאימתי כל אדם מתרין בהם. ומה שאמרו זכרונם לברכה (שם קלד, ב), שאם אין עניים שיטלו הפאה שמתר לבעל השדה לטלה, שנאמר לעני ולגר, ודרשו זכרונם לברכה ולא לעורבים ולעטלפים. וכלל זה נתנו ז"ל בחיוב הפאה, בין בפאה של תבואה או של אילן, כל אכל שגדולו מן הארץ ונשמר ונלקט כלו כאחד ומכניסין אותו לקיום, כגון התבואה והקטנית והחרובין והאגוזים ושקדים וענבים וזיתים ותמרים, וכל כיוצא באלו שיש בהן חמש דרכים אלו שאמרנו חייב בפאה, אבל אסטים ופואה וכיוצא בהן פטורין מפני שאינן אכל, וכן כמהין ופטירות פטורין לפי שאינן נשמר, וכן תאנים אינן חייבין לפי שאין לקיטתן כאחד, וכן הירק פטור לפי שאין מכניסין אותו לקיום (עי' שבת סח, א).

וכן מה שאמרו זכרונם לברכה (ירושלמי פאה פ"ד ה"ד), שאין חיוב הפאה אלא לאחר שהביאו הפרות שלישי, ושאינן מניחין הפאה אלא בסוף השדה כדי שידעו

העניינים מקומה (שבת כג א). ודין האחין שחלקו השדה מה דינם (פאה ג ה) בפאה, וכן השתפיין שחלקו, ודין המוכר מקומות משדהו לאנשים, ודין (שם ד א) עני אחד אומר לחלק הפאה ביניהם וחבריו אומרים לבז, ששומעין לאחד, ואפילו כנגד כמה לפי שהוא אומר כהלכה, ודין (שם שם ה) באיזה עונות ביום מחלקין הפאה, ודין (שם שם ג) עני שנטל מקצת פאה וזרק על השאר או שפרש טליתו עליה, ודין עניינים העומדים על הפאה שאם בא עני ונטלה זכה בה. לפי שאין עני זוכה בלקט שכחה ופאה ולא כל אדם בסלע של מציאה עד שיגיע לידו (עי' ב"מ ק"ח א), וכן מה שאמרו זכרונם לבדכה (שם א, ב) שאדם חייב להוסיף בפאה לפי גדל השדה ולפי רב העניינים ולפי ברכת הזרע, ויתר רבי פרטיה, במסכתא הבנויה על זה והיא מסכת פאה.

ונוהגת מן התודה בזכרים ונקבות בין בישראל בין בכהן ולוי, ובארץ ישראל דוקא, ובזמן שישדאל שם כתרומה וכמעשרות, כדעת הרמב"ם זכרונם לברכה (תרומות א, כו) שאמר כי תרומה ומעשרות אינן נוהגין אלא בארץ ובזמן שישראל שם דוקא, וכמו שנכתב בעזרת השם בסדר שופטים במצות הפרשת תרומה גדולה (מצוה תקז), ומדרבנן נוהגת אפילו בחוצה לארץ, וכתב הוא זכרונם לברכה (מתנות עניים א, יד) שיראה לו דהוא הדין לשאר מתנות עניים שהן כלן נוהגות בחוצה לארץ מדברי סופרים והעובר עליה ולא הניח פאה בארץ בזמן שהיא בישובה בטל עשה זה וחיב לתת מן הפירות שעור הפאה לעניים, ואם אבדו או נשרפו כל הפרות קדם שיתן מהם כלום לעניים לוקה משום לאו דלא תכלה פאת שדך (לקמן מצוה ר"ז) וגו', מכיון שאין בידו עוד לתקן הלאו, אבל כל זמן שיש בידו מן הפרות, נותן מהן ופטור בכך, לפי שהלאו הזה הוא לאו הנתק לעשה, וכן לאו דלקט (מצוה ר"ט), כמו שהתבאר בפאה ובמכות [י"ד ס"י של"ב].

ר"ז. שלא לכלות הפאה בשדה.

שלא לקצר כל הזרוע, אבל יעזב ממנו שארית לעניים בקצה השדה, שנאמר (ויקרא י"ט ט) לא תכלה פאת שדך בקצרך. וזה הלאו ניתק לעשה, שנאמר (שם י) לעני ולגר תעזב אתם וגו' כלומר, שאם עבר וקצר כל השדה, שיתן לעניים מן הקצור שעור פאה, והוא חלק אחד מששים מדרבנן שחיבוננו כן, אבל מן התורה, אין לה שעור, כדתנן (פאה א א): אלו דברים שאין להם שעור הפאה וכו'. משרשי המצוה ודיניה וכל עניניה. כתבתי למעלה במצות עשה שבסדר זה (מצוה ר"טז) מה שידעתי בה.

ריח. לעזב הלקט בשדה.

לעזב הלקט לעניים, והוא מה שנופל מתוך המגל בשעת קצירה או מתוך היד בשעת תלישה, שנאמר בלקט (ויקרא יט י) לעני ולגר תעזב אותם. משרשי המצוה. כתבתי במצות הפאה (מצוה רטז) מה שידעתי. מדיני המצוה. מה שאמרו זכרונם לברכה (פאה ו, ה): שבולת אחת או שתים לקט, שלש אינם לקט, כלומר, שאם נפלו שלש שבלים או יותר ביחד מיד הקוצר שלשתן לבעל השדה, שאין דין לקט אלה במועט ודוקא שנפל הלקט מן הקוצר בלא אנס (שם ד, י), אבל הכהו קוץ בידו ונפל, אין זה לקט, וספק לקט לקט שנאמר (תהלים פב ג) עני ורש הצדיקו, צדק משלך ותן לו. ודין (שם) תבואה הנמצאת בחורי הנמלים, ודין (שם ה, ב) שבולת של לקט שנתערבה בגדיש. ויתר פרטיה, מבוארים במסכת פאה. ולענין באיזה מקום נוהגת ומי חייב בה וענש העובר עליה, הכל כמו בפאה.

ריט. שלא לקחת שבלים הנופלים בשעת הקציר.

שלא לקחת שבלים הנופלות בשעת הקציר, אבל נעזב אותם לעניים, שנאמר (ויקרא יט ט) ולקט קצירך לא תלקט, וזה גם כן נתק לעשה כמו שבארנו בפאה (מצוד ריז). וכל ענין מצוה זו גם כן תמצא לקמן במצוה עשה של לקט (מצוה רכא).

6.1 . שלום לעם/ מבט לחיים

ג'וזף לדלוס היה בבעיה קשה ביותר. מאז שהרופאים גילו אצלו לפני שנתיים את מחלת הדם הקשה שלו, הוא ידע שיבוא יום ויצטרכו להחליף חלק מדמו. הוא חשב שהוא יוכל לסחוב כך שנים ארוכות, אבל עכשיו הרופאים בישרו לו שאם לא יעבור את הטיפול באופן מיידי, הוא לא ישרוד יותר מכמה שבועות. עבור כל אדם רגיל אין בעיה להשיג מנות דם, אך אצלו, כך הסבירו לו הרופאים, יש בעיה מכיוון שיש לו סוג דם נדיר ביותר. סוג הדם הזה קיים רק אצל אנשים ספורים ברחבי העולם, ולאתר את האנשים הללו זה לא פשוט בכלל.

מידי שבוע היה ג'וזף מגיע לבית החולים לטיפול מונע שהיה נותן לו מרווח נוסף של זמן, אך מצב בריאותו החל להידרדר ואם לא ימצא תורם בתוך כמה שבועות, כך הובהר לו, הוא יאלץ להיפרד מהעולם. ג'וזף לא טמן את ידו בצלחת, וניסה בכל דרך אפשרית להשיג תורם. הוא פרסם את סיפורו האישי בתקשורת וסיפר שהוא חייב להשיג תוך זמן קצר אדם עם סוג דם זהה לשלו, אך על כל פרסומיו הוא לא קיבל תגובה. לאחר שלושה שבועות צלצל הטלפון בביתו. המטלפן לא הציג את עצמו ורק שאל את ג'וזף האם הוא מוכן לשלם תמורת מנות הדם. ג'וזף הופתע מהשאלה וחשב לעצמו: 'אם יש לך אפשרות להציל אדם ממוות,

אתה דורש תמורת זה כסף? אך את מחשבותיו הוא שמר לעצמו, והשיב בחיוב.

למתקשר האלמוני קראו מנושהר ניג'אד והוא התגורר בעיר קטנה בהודו. הוא ידע מזה שנים שיש לו סוג דם נדיר ביותר, אך מעולם לא ייחס לכך משמעות. עכשיו, כששמע על האמריקני שמחפש דם מהסוג שלו באופן נואש, הוא הבין שזו ההזדמנות להרוויח כסף רב.

ואם ג'וזף חשב שמנושהר עושה זאת כדי לפרנס את משפחתו הרעבה, הוא טעה לחלוטין. למנושהר לא חסרו כסף ונכסים, אך קמצנותו הרבה היתה מפורסמת בקרב כל מכיריו. כסף שהיה נכנס לכיסו כבר לא זכה לצאת משם. בדיחה שהתרוצצה אודותיו טענה שפעם יתוש נכנס בטעות לארנקו, ובסופו של דבר היתוש מת מרעב מכיוון שחודשים ארוכים עברו מבלי שמנושהר פתח את ארנקו...

כאשר מנושהר נקב בסכום שהוא דורש תמורת הדם, ג'וזף נדהם. זה היה סכום עתק. הוא ניסה להתמקת, אבל מנושהר היה החלטי ואמר: 'אתה יודע מדוע יהלומים עולים יותר מחצץ? משום שיהלום הוא דבר נדיר יותר מחצץ. גם הדם שלי נדיר, ודברים נדירים עולים כסף.'

ג'וזף הנואש הבין שאין עם מי לדבר, והסכים לשלם את הסכום העצום. מנושהר הודיע מיד שהוא מגיע בטיסה הראשונה מהודו לארצות הברית. כאשר השניים נפגשו בבית החולים, לפני שהם הוכנסו לחדר הטיפולים, הגיש ג'וזף למנושהר חבילת שטרות עבה קשורה בגומייה. מנושהר לא התרגש מהאנשים הרבים שהיו סביבו. הוא חיפש כסא לשבת עליו כדי שיוכל לספור את הכסף בריכוז.

'יש כאן רק חצי ממה שסיכמנו', אמר בהפתעה לאחר שסיים לספור. 'נכון', השיב ג'וזף. 'כמו בכל עסקה אתה מקבל חצי עכשיו, וחצי לאחר שהרופאים יכניסו לתוכי את הדם שלך.'

מנושהר אפילו לא התעכב להרהר רגע בדבר. 'בשום פנים ואופן', הגיב בהחלטיות. 'אני דורש את כל הכסף לפני שאנחנו מתחילים.'

ג'וזף התקשה להבין. תמורת מנות דם אחדות התורם ההודי מקבל כל כך הרבה כסף, ואין שום סיבה שהוא לא יסכים לקבל את מחצית הסכום לאחר

השלמת העסקה. בניו של ג'וזף ניסו לדבר על ליבו של התורם וגם הרופאים והאחיות התערבו, אבל ההודי המשיך להתעקש ולא הסכים לשום דחייה בתשלום.

לבסוף הגיעה העובדת הסוציאלית של בית החולים וניסתה לדבר על ליבו. היא הייתה הודית במוצאה ומצאה איתו שפה משותפת, אך למרות זאת הוא לא שינה את דעתו. לבסוף אמרה לו: 'אני אודיע להם שאינך מוותר ועליהם לגייס את הסכום מיידית, אבל רק אמור לי, מדוע אתה מתעקש לקבל הכול מראש?'

מנושהר חייך והסביר בלחש: 'אני מכיר את הדם שלי. ברגע שחלק ממנו ייכנס לגופו של ג'וזף, הוא יהפוך להיות כל כך קמצן, שאין סיכוי שהוא ישלם לי את החצי השני...'.

כשאדם עושה מעשה של מצווה או מעשה של עבירה, הדבר אינו מסתיים במעשה בלבד. המעשה משפיע על כל מהות האדם והופך להיות ספוג בדמו. חזיל מלמדים אותנו שכך גם אדם שאוכל מאכלות אסורות, דמו הופך להיות מיוצר ממשוהו אסור ומשפיע על אישיותו. לעומת זאת, אדם שמתקן את מידותיו הרעות ומסגל לעצמו מידות טובות, גם הן הופכות להיות חלק ממנו עד שדמו נעשה טהור ומיוחד. כדאי שתמיד נזכור, שכמו שנולדנו עם דם קדוש ונקי, כך גם ראוי להחזיר אותו...

לתת לקבל

רעש הגלים המתנפצים אל חוף האי המבודד מילא את תא המעצר. ריימונד הסתובב על מיטתו בפעם המי-יודע-כמה מאז הבוקר, מבלי שיש לו סיבה לקום. הימים בכלא אלקטרוז ארוכים ומשעממים, ואין לו לאן למהר.

המחשבות העיקו עליו. כבר שנתיים עברו מאז שנת 1980, שבה הוא הושלך לכלא הזה על לא עוול בכפו. הוא עבד במשך שנים כפקיד בנק באזור מגוריו עד שהתגלתה מעילה גדולה בסניף. האחראים לפשע גלגלו עליו את האשמה, ומאז הוא כלוא בתא הזה. האוכל בכלא תפל וגרוע, והוא לא מסוגל לאכול אותו. הוא כבר איבד עשרה קילוגרמים ממשקלו, והדבר היחיד שנותן לו תקווה זה המאבק שהוא מנהל להוכחת חפותו, שמתקדם בצורה משביעת רצון.

ריח חמקמק של סיגריות הגיע מחוץ לתא. ריימונד קם מהמיטה והציץ דרך הצוהר הזעיר שבדלת הברזל. הוא ראה את ניק, השומר הקבוע, שואף סיגריה מלוא ריאותיו. ריימונד השתוקק בכל מאודו לסיגריה, והוא הקיש בידו על דלת הברזל.

ניק הסב את פניו לעברו ונהם: 'מה אתה רוצה שם?'

'תן לי סיגריה', אמר ריימונד. 'בבקשה, רק סיגריה אחת...'

ניק כלל לא התייחס לאסיר והפנה אליו עורף. ריימונד החליט לבחון את המצב בהסתכלות אחרת. הוא נקש שוב על הדלת, אבל הפעם בתחושת עליונות וחשיבות.

ניק נשף שוב עננת עשן והפנה אליו את ראשו: 'מה עכשיו?'

'אני דורש ממך סיגריה', אמר ריימונד, 'זאם לא תיתן לי, אני אטיח את ראשי בקיר הבטון עד זוב דם ואאבד את הכרתי. כשרופא הכלא יעיר אותי מעלפוני אני אטען שאתה עשית את זה.'

'אז אני אספר שאתה עושה הצגה', גיחך הסוהר. 'הם לא יאמינו לך.'

נכון, אבל תחשוב על כל הבירורים שייערכו, על ההשעיה הזמנית, על הוועדות שתצטרך להעיד בהן ועל כל הניירת שתצטרך למלא בשלושה העתקים... את כל זה אתה יכול לחסוך לעצמך עכשיו אם פשוט תיתן לי כמה סיגריות.'

ניק עשה הערכת מצב מהירה, והבין שהאסיר רציני. הוא הוציא מכיסו כמה סיגריות בהבעת כעס, והגיש לו אותן.

'אחת אפס לטובתי', הפטיר האסיר בתחושת ניצחון. 'יכולת לתת לי גם מבלי שאצטרך לסחוט אותך, אבל זו היתה הבחירה שלך.'

שבע שנים עברו. השנה הייתה 1989.

השמש קפחה בעוצמה על ראשו של ניק. הרכב שלו התחמם באמצע הנסיעה, והוא עצר בצד הכביש ופתח את מכסה המנוע כדי לאתר את הבעיה. עד מהרה גילה שיש לו חור בקרבורטור וכל המים נזלו. המוסך הקרוב ביותר היה במרחק מה, והיה עליו להשיג מים כדי להמשיך בנסיעה ולהגיע למוסך.

ניק עמד בצד הדרך וניסה לעצור רכבים ולבקש מים, אך הרכבים חלפו ביעף ואיש לא טרח לעצור לו. לאחר זמן רב נראה רכב קטן נוסע באיטיות. ניק הנואש נופף לו בידו כדי לסמן שהוא צריך עזרה. הרכב הזה דווקא עצר, ומתוכו יצא אדם בשנות הארבעים לחייו, חבוש בקסקט.

'מה הבעיה?' שאל האיש, וניק הסביר לו שהוא צריך כמה בקבוקי מים כדי להגיע למוסך הקרוב.

האיש הביט בו במבט מוזר, ואז החל לחזור למכונתו בהפגנתיות.

'היי, לאיפה אתה הולך?' צעק ניק ורץ אחריו. 'תעזור לי...'

האיש חבוש הקסקט נפנף אותו כאילו היה זבוב טרדן. 'אני לא עוזר לאנשים כמוך', אמר, והקול היה מוכר מאוד לניק. הוא התקרב והביט בו. 'ריימונד? זה אתה? מה אתה עושה פה?'

ריימונד אפילו לא טרח להשיב.

'ריימונד, בבקשה', התחנן ניק, הסוהר לשעבר מכלא אלקטרוז, 'אני תקוע פה כבר שעה. אל תעזוב אותי. תזכור את הסיגריות שהייתי מביא לך...'

המשפט האחרון הכעיס את ריימונד. 'לא עשית לי שום טובה', הוא אמר, 'עשית זאת משיקולי כדאיות. כל מה שנתת לי היה רק מאינטרסים פרטיים שלך'.

ניק השפיל את מבטו. אכן, עכשיו הוא אוכל את הדייסה שהוא בישל לעצמו.

'אבל אני בכל זאת אעזור לך', שמע את קולו של ריימונד, 'רק כדי שתדע להבא: לא משנה באיזה מצב האדם הזקוק לעזרתך, אל תתנשא עליו אלא עזור לו. כי כשאתה נותן, אתה בעצם מקבל'.

*

אנו קוראים השבוע את פרשת תרומה, שבה מצוים בני ישראל לתרום לבניית המשכן, אך הפסוק אינו אומר 'זיתנו לי תרומה', אלא 'זיקחו לי תרומה'. כי כאשר יהודי מביא תרומה לבניין המשכן, הוא לא נותן, אלא מקבל ולוקח. הקב"ה אינו זקוק לכספם וזהבם של היהודים, אלא הוא מעניק להם את הזכות להיות חלק מהתורמים להשראת השכינה על עם ישראל. הדבר הזה נכון לכל אחד ואחד מאיתנו, כאן ועכשיו. כל מצווה ומעשה טוב שאנו עושים, כל פעם שאנו מקיימים את רצון ה', זה בעצם רק לטובתנו, כי על ידי כך אנו זוכים להיות חלק מעם ה'

ומקבלים שפע של ברכה והצלחה מידיו של הקב"ה.

6.3. פתגם שבועי / משל / סיפור עם ומוסר השכל מצידו

יופי הבריאה / רבי נחמן מברסלב

יופי הבריאה
מחוכמתו של רבי נחמן מברסלב

האם הכיסא עליו אתה יושב ריק?

"ממש מגוחך! כיצד ייתכן הדבר?"

אתה צודק, זה לא ייתכן... מכיוון שאתה
יושב עליו.
אבל ייתכן שהאדם היושב על הכיסא יחוש
את עצמו מרוקן מכל.
ואז הכיסא אכן ריק הוא - למרות שמישהו
יושב עליו!

התפלל **ברגש**, ואלוהים יענה לך.

התפלל **בכוונה**, וראה את כל שערי השמיים
נפתחים לפניך.

התפלל **בשמחה**, וראה כיצד משאלותיך
עולות ישר עד היכל המלך.

גם כשנדמה לנו שלעולם לא נצליח לחדור
למעמקים שבבכי נשמותינו,

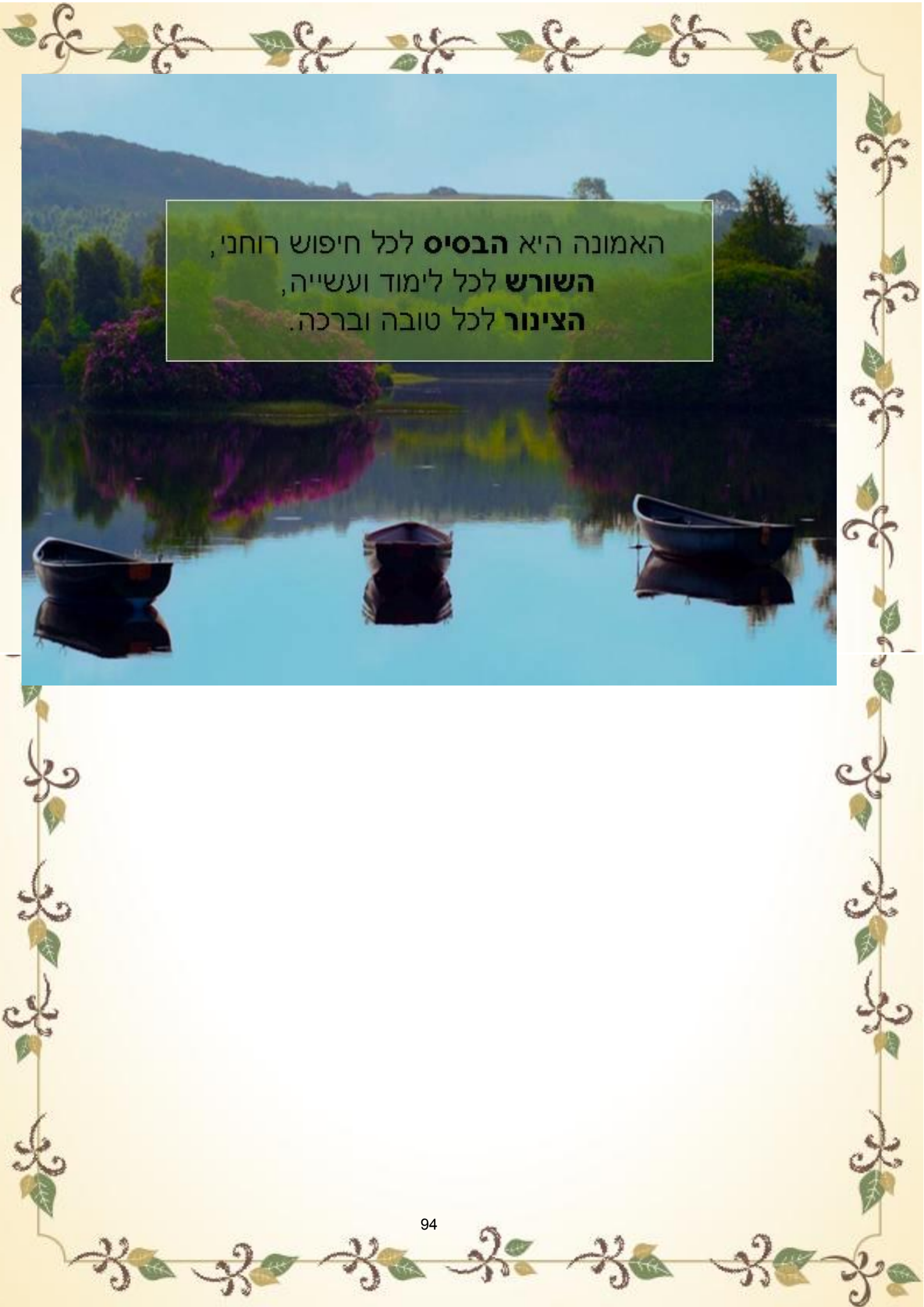
תמיד מצויים עמוק בתוכנו ניצוצות אור
המצפים להשתחרר.

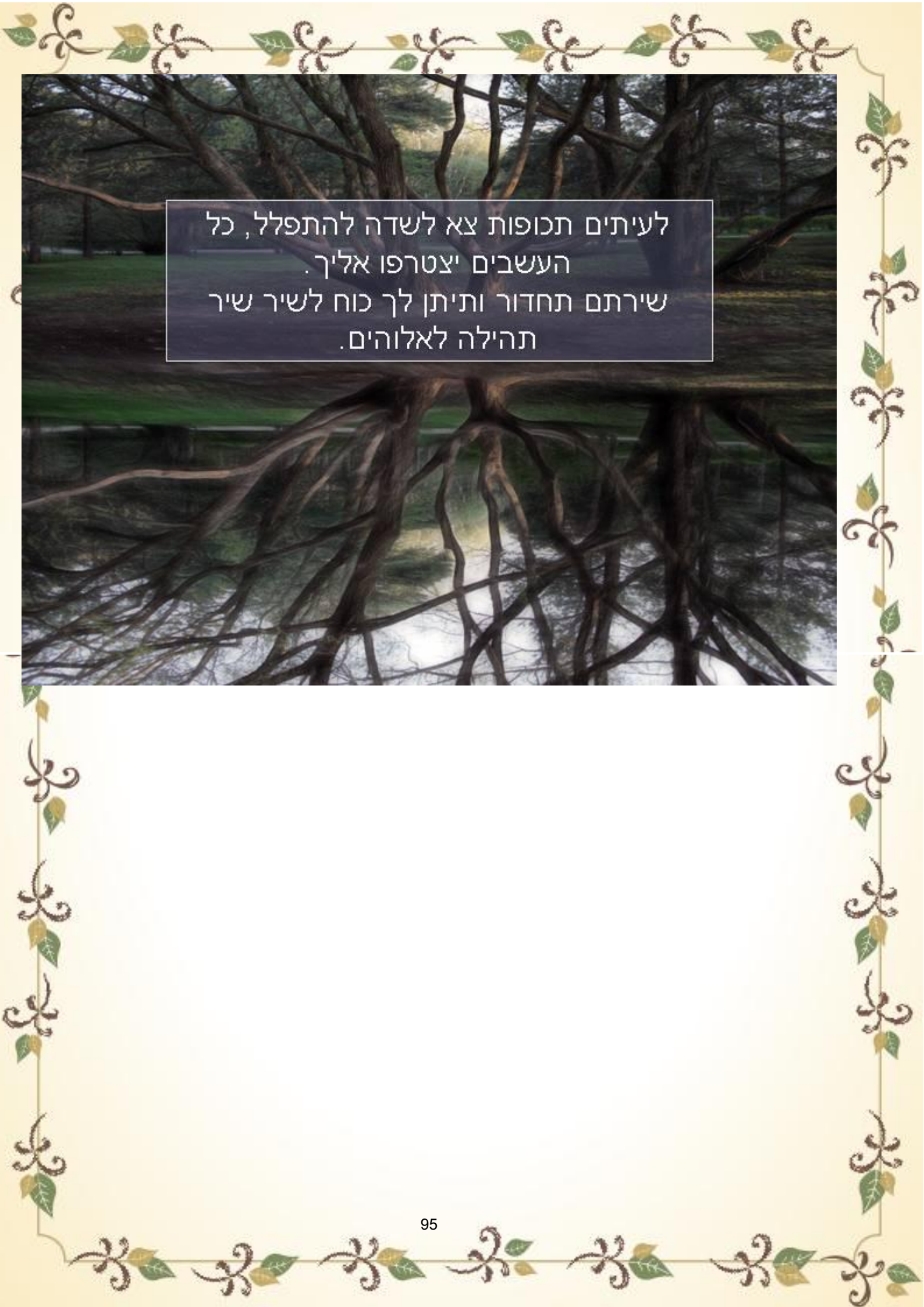
אל תתפס לאשליית המחר:
מחר אתחיל, מחר אתקדם.
זכור! אין לאדם בעולמו אלא אותו היום
ואת השעה שבה הינו עומד!
יום המחר... הוא עולם אחר לחלוטין!

כאשר הלב משתוקק,
אין המרחק מהווה מכשול כלל!

האמונה היא **הבסיס** לכל חיפוש רוחני,
השורש לכל לימוד ועשייה,
הצינור לכל טובה וברכה.

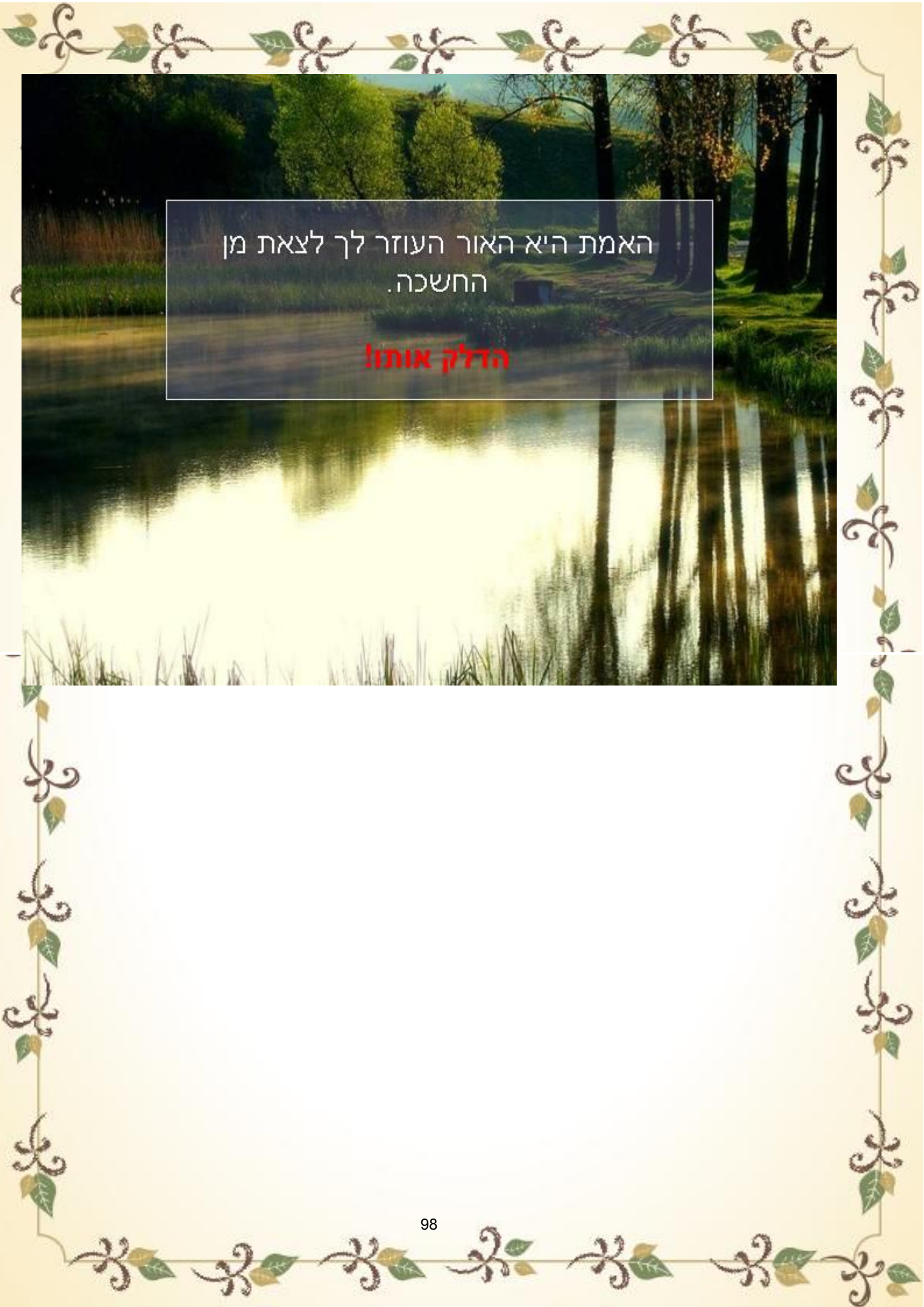
לעיתים תכופות צא לשדה להתפלל, כל
העשבים יצטרפו אליך.
שירתם תחדור ותיתן לך כוח לשיר שיר
תהילה לאלוהים.

הרגל את עצמך לרקוד.
הריקוד יפיג את עצבותך ויניס את צרותיך.

אור האינסוף אין לו דמות והוא לובש צורה -
לטוב ולרע בך, המקבל.
לכן הדבר תלוי-בנו, עלינו לעשות כמיטב
יכולתנו בכדי שאור הבורא ילבש צורה של
ברכה ולא של קללה.

האמת היא האור העוזר לך לצאת מן
החשכה.

הדליק איתו!

לעולם, לעולם אל תתייאש.
אסור לוותר על התקווה.

אדריכלו של היקום לעולם אינו חוזר על
עצמו.
כל יום הוא בריאה חדשה לגמרי.
הפק את מרב התועלת מכל יום חדש.

20 יתרונות מפתיעים של חומץ סיידר תפוחים / רועי עמית

מעבר לשימושיות של חומץ סיידר וחומץ בכלל ברחבי הבית, לחומץ סיידר תפוחים ישנם יתרונות בריאותיים מדהימים, שיכולים לסייע לגוף שלנו בשלל מצבים שונים. ישנם עוד אין ספור יתרונות בריאותיים לחומץ הנפלא הזה, רק חשוב לזכור לצרוך אותו כשהוא מדולל במים או בתה. עשרים סיבות להתחיל להשתמש בחומץ סיידר:

1. **חומרים מזינים:** חומץ הסיידר עשיר בשלל חומרים מזינים ביניהם: נתרן, אשלגן, סידן, זרחן, כלור, נחושת, מגנזיום ובוויטמינים A, B1, B2, B6, C, E.
2. **הקלה על בעיות עיכול:** החומץ גם מכיל פקטין, סוכר שעוזר לפעילות העיכול, מקל על שלשולים ומפחית התכווצויות במעיים. בפעם הבאה שיש לכם שלשולים, מומלץ לשתות תערובת של מים וחומץ סיידר. בנוסף, תערובת של חומץ סיידר, מים ודבש יכולה להקל על צרבות ונפיחויות בקיבה.
3. **טיפול בסינוסיטיס:** חומץ הסיידר יכול להקל על סינוסיטיס ועל גודש באף, ערבבו חומץ סיידר עם מים רותחים ושאפו את האדים.
4. **שיהוקים והתכווצויות:** שתיית מעט חומץ סיידר תפוחים יכולה לסייע להפסקת שיהוקים, הרגעת הקיבה ועצירת עוויתות בסרעפת.

5. נטרול ריח גוף: חומץ הסיידר עוזר לנטרל ריחות זיעה לא נעימים. אפשר להשרות את כפות הרגליים בחומץ סיידר מדולל או למרוח בבתי השחי, כדי לחסל את הבקטריות שגורמות לריחות הלא נעימים.

6. נגד צינון: חומץ הסיידר הוא תרופת סבתא ידועה נגד צינון. הוא עוזר להקלה על גרון כואב, שיעול ועוד. ערבבו שתי כפות חומץ סיידר תפוחים בכוס מים חמים, מומלץ גם להוסיף ג'ינג'ר או דבש, ויש לכם מרקחת מושלמת להקלה מיידית.

7. ירידה במשקל: חומץ הסיידר מכיל חומצה אצטית המסייעת לירידה במשקל. שתיית חומץ תפוחים מדולל במים על בסיס קבוע יכולה לעזור לכם לשלוט במשקל.

8. הקלה על התכווצויות שרירים: חומץ הסיידר עשיר באנזימים וחומצות אמינו המסייעות לנטרול חומצות החלב בשרירים. שתיית חומץ תפוחים מהול במים יכולה להקל על התכווצויות שרירים לאחר מאמץ.

9. פרץ של אנרגיה: החומץ מכיל אלקטרוליטים המסייעים לעירנות הגוף. אם אתם מרגישים עייפים, מומלץ לשתות כוס מיץ פירות עם שתי כפות חומץ תפוחים.

10. שמירה על הגיינת הפה: התכונות האנטי בקטריאליות של חומץ הסיידר תורמת להקלה על דלקת חניכיים ולנטרול ריחות רעים מהפה. גרגור חומץ סיידר תפוחים מדי יום הוא הרגל שיכול לסייע רבות להגיינת הפה שלכם.

11. עזרה למערכת העיכול: החומץ מכיל אנזימים המעודדים את התפתחותם של חיידקים טובים במערכת העיכול, וכן עוזר בחיסול שמרים שאינם רצויים בגופנו, כמו פטריית הקנדידה.

12. איזון רמות הסוכר: לחומץ הסיידר ישנה השפעה אנטי גליקמית, המסייעת להפחית את רמות הסוכר בדם. שתיית כוס חומץ מהול יכולה לסייע לכם לשמור על רמות גלוקוז תקינות בדם.

13. הפחתת שומן בדם: החומץ מסייע להפחתת הטריגליצידים ולהעלאת רמות הכולסטרול הטוב, תוך הפחתת רמות הכולסטרול הרע. כמו כן, החומץ נלחם באנזימים שאחראים על התכווצות כלי הדם.

14. חיזוק העצמות: האשלגן שבחומץ הסיידר מעכב את היווצרותם של משקעי סידן בסמוך למפרקים, ובכך מפחית כאבי פרקים. כמו כן, החומץ עשיר במינרלים כמו מגנזיום זרחן וסידן המסייעים לשיפור בריאות העצם.

15. בריאות עור הפנים: כדי לנקות כתמים ופיגמנטציה מהעור ניתן לנקות את הפנים עם חומץ תפוחים מהול במים או תה.

16. מניעת פצעונים: שטיפת הפנים בחומץ תפוחים מדולל תסייע גם להעלמת פצעונים, אקנה, פריחות בעור ונזקים נוספים.

17. הקלה על כוויות שמש: מריחת חומץ סיידר על עור שנכווה בשמש יכול להקל על הכאבים וקילוף העור.

18. ריפוי יבלות: הנחת פלסטר או תחבושת טבולים בחומץ על יבלת תסייע להחלמתה.

19. בריאות הקרקפת: שטיפת השיער עם חומץ תפוחים מהול במים לפני החפיפה תשפר את נפח השיער ותעניק לו ברק, בשל החומצה האלפא ההידרוקסידית שבו. כמו כן, החומץ משפר את זרימת הדם לעור הקרקפת וימנע קילופי עור וקשקשים.

20. העלמת ורידים בולטים: שתיית תה מהול בחומץ סיידר תסייע להעלים ורידים נפוחים ובולטים, ולהפחתת הכאב הנגרם מהם

הערה:

אין האמור לעיל מהווה תחליף לייעוץ רפואי

א' אדר א' ת"ר 5.2.1840 "עלילת דמשק"

"עלילת דמשק" היתה אחת מעלילות הדם המפורסמות במאה ה-19 שהופצה בעקבות היעלמותו של נזיר נוצרי ומשרתו לאחר שביקרו בשוק היהודים בדמשק. אנשי המנזר טענו שהיהודים חטפו ורצחו את הנזיר. השלטונות המוסלמים בעידודו של הקונסול הצרפתי טענו שהיהודים רצחו אותם על מנת להשתמש בדם שלהם עבור אפיית מצות לחג הפסח. לצורך כך אף "תפרו" תיק על ראשי הקהילה והצליחו באיומים ובעינויים גדולים לשכנע מספר יהודים ובהם בנו של אחד הרבנים להשמיע ברבים שאכן היהודים רצחו את הנזיר. בעקבות העלילה החלו רדיפות של היהודים ורבים נפגעו וחלקם נשלחו לבית הכלא. רק התערבותם של מספר יהודים בעלי השפעה עולמית כמשה מונטיפיורי והברון רוטשילד אשר עזרו לחשוף את השקרים שוחררו היהודים מהכלא והחלה רגיעה ביחס התושבים המקומיים ליהודים.

המקורות מהם לוקטו הפנינים לפרשה ומוספיה

מס'	המקור	מאת
1	שלום לעם – תורה ויהדות	דוד קליינר, יוסף רוניק, איתמר מאיר, אבי בן אבנר, אריה תומר
2	פרשת השבוע לשוטרי ישראל	דודו אלהרר, הרב אליהו מוגרבני, מני ישי, יוסי לוי
3	שבת שלום מקובי ביטר	קובי ביטר
4	בית מורשה	הרב יהודה ברנדס הרבנית מיכל טיקוצ'ינסקי
5	ניר אביעד	ניר אביעד
6	פרסומא – נקודה טובה	ר' משה רוט
7	הרב שמעון בוחניק שליט"א	הרב שמעון בוחניק
8	חמישה חומשי תורה ומפרשי המקרא	רש"י, ראב"ע, רד"ק, רס"ג, רמב"ן, חזקוני, ספורנו, רשב"ם
9	מסכת אבות	
10	אתרי יהדות באינטרנט	

תודה לכל בעלי המקורות שבזכותם יכולתי לערוך ולהפיץ פנינים אלו מהפרשה להגדיל תורה ולהאדירה .

**בברכת שבת שלום ומבורך
שמעון תורג'מן**

סדרת פרסומי "גמ"ח תורג'מן"

בנושא מעגל השנה ומעגל החיים של האדם היהודי:

1. פנינים לשבת גליון שבועי בפרשת השבוע וחגים בדוא"ל למנויים.
2. ברית מילה חוברת אישית מזכרת לתינוק ולמשפחה ובה הלכות, מנהגים, תפילות, פיוטים בנושא הברית ו"ברית יצחק" כולל קריאת התיקון מחולק ל 10 קוראים.
3. פדיון בן חוברת אישית מזכרת לתינוק ולמשפחתו ובה הלכות, מנהגים, תפילות, פיוטים ופירוט הטקס בנושא הפדיון.
4. זבד הבת חוברת אישית מזכרת לתינוקת ולמשפחתה ובה הלכות, מנהגים, תפילות, פיוטים ופירוט הטקס בנושא זבד הבת.
5. חלאקה חוברת אישית מזכרת לתינוק ולמשפחתו ובה מנהגים, תפילות, ברכות, פיוטים ופירוט הטקס בנושא ה"חלאקה".
6. בר מצווה חוברת אישית מזכרת לבר המצווה ולמשפחתו ובה הלכות, מנהגים, תפילות, פיוטים ופירוט הטקס בנושא "בר מצווה".
7. בת מצווה חוברת אישית מזכרת לבת המצווה ולמשפחתה ובה הלכות, מנהגים, תפילות, פיוטים ופירוט הטקס בנושא "בת מצווה".
8. נישואין חוברת אישית ובה הדרכה לבני הזוג ובה תפילות וברכות, תוכנית לוגיסטית לאירגון החתונה כולל לוי"ז מפורט כולל הנחיות לרישום ברבנות, טיפים לבחירת האולם, הקייטרינג, התזמורת הצלם ויתר בעלי המקצוע וכן תוכנית להכנת תקציב לאירוע וניהול ההזמנות והמזמנים, מתנות ועוד. וכן טיפים שונים לניהול האירוע.
9. חנוכת בית חוברת אישית מזכרת למשפחה ובה מנהגים, הלימוד מחולק, ל-10 קוראים תפילות, ברכות, פיוטים ופירוט טקס "חנוכת הבית".
10. אזכרות: חוברת תפילה זכרון לעילוי נשמת המנוח/ה כולל פרקי תהלים ומשניות המותאמים לשם הנפטר/ת וכן דברי זכרון, קווים לדמותו/ה ותמונתו/ה של המנוח/ה.

רחוב הגפן 22, ת"ד 1601, חשמונאים 73127
 טלפון: 08-9761519, פקס: 08-9761010
 ני"ד: 050-5333949
 דוא"ל: h-tourjy@smile.net.il

